

Llengua de butxaca

1.- EINES DEL COMENTARI

Iniciem aquest apartat amb una sèrie de consells valuosos a l'hora la prova global (PAU)

VALORACIÓ DE LA CAPACITAT DE L'ESTUDIANT EN L'EXAMEN

- L'anàlisi del fragment a partir de la descripció de la seua estructura i de la separació de les idees (o tesi) principals i les secundàries. Sense cap tipus d'opinió personal.
- Sintetitzar el text mitjançant l'establiment del tema.
- Interpretar les marques lingüístiques explícites o implícites segons els coneixements enciclopèdics de l'alumne.
- Valorar críticament i identificar la presència de valors o d'actituds sociolingüístiques pròpies d'una situació de contacte de llengües.
- Construir un escrit adequat al registre formal, tot tenint present la cohesió i la coherència. Cal també expressar-se amb correcció gramatical.
- Expressar-se de forma neutra mitjançant l'ús de formes impersonals durant el comentari del contingut i de canviar a fórmules personals i modalitzadores en la valoració personal en l'última pregunta en cas que es demane una redacció argumentativa.
- Aplicar els conceptes teòrics i millorar les seues capacitats expressives (en les qüestions)

A continuació t'exposem una sèrie de conceptes que et seran d'allò més vàlids per al comentari lingüístic que hauràs de realitzar.

1. El tema i les parts bàsiques del text

És l'assumpte del que tracta un escrit. S'ha de sintetitzar, preferentment, en un substantiu o un sintagma. D'alguna manera seria com el títol d'una notícia que fuig d'oracions llargues i cerca en les nominalitzacions la idea central d'allò que versa un article. A tot estirar podem intentar que el tema siga una oració simple.

Aquest es pot deduir de la informació extreta del discurs. De vegades pot aparèixer explícit en paraules que en sintetitzen la idea (mots temàtics). Els títols ens ajuden a trobar aquests tipus de paraules. En cas que es tracte d'un escrit argumentatiu la tesi ens aclarirà allò que estem cercant.

El fragment que analitzem pot dividir-se en parts des de diferents punts de vista. Si tenim en compte l'estructura interna haureu de consultar l'apartat cinqué de Llengua de Butxaca que fa referència a la tipologia textual per tal de comprovar quins trets hi apareixen. Sempre tindrem present que hi haurà un tipus (argumentatiu, descriptiu, narratiu...) que predominarà alhora que ens trobarem amb altres seqüències diferents. Per exemple si analitzarem un article d'opinió hi hauria l'argumentació, tot i que aquesta necessitaria la presència d'una explicació per exposar el fet.

Pel que fa a l'estructura externa hem d'incidir en els paràgrafs, la seua distribució, l'extensió i les unitats significatives de cadascun d'ells.

Una altra manera de dividir el text en parts és a partir d'on es trobe l'eix temàtic (de què tracta) i depén d'on estiga situat tindrem una estructura temàtica diferent:

- Climàtica: Si l'eix apareix a la fi del discurs.
- Anticlimàtica: Quan en comptes d'aparèixer a la fi està al principi.
- Lineal: L'eix temàtic està present tot al llarg de l'escrit.
- Circular: Quan està al principi i a la fi.

“ Jo duia les sabates mal cordades i ella es va acostar per avisar-me que, si em trepitjava els cordons, podia prendre mal. No ens coneixíem, però va resultar que era la dona de la meua vida. Agenollat i una mica avergonyit, me les vaig cordar davant d'ella, amb l'actitud reverencial del donzell que espera el cop d'espasa que l'ha d'investir cavaller.

L'incident, una mica grotesc, va ser l'excusa per engegar una conversa, molts somriures, una mirada mantinguda al llarg dels anys, viatges, quatre fills i la mena de responsabilitat que obliga a fer servir paraules tan suspectes com «maduresa» o «compromís». En el procés va quedar clar que els homes i les dones de la nostra vida no ho són mai els que imaginem, i que aquest títol de noblesa sentimental és, des de tots els punts de vista, discutible. La temeritat de creure's excepcional es paga amb el preu d'una inèrcia que desmenteix bona part de les expectatives. Com que a partir d'un moment determinat no hi va haver gaire diferència entre ser feliç; i no ser-ho, vam concentrar-nos en les dues qüestions que mantenen la civilització: la intenció i l'interés comú. Va ser aleshores quan, en un gest de rebel·lia simbòlica, vaig decidir no dur mai més sabates amb cordons. Sabia que això equivalia a traïr els meus principis en matèria de

calçat, a renunciar al convenciment que el món comença pels cordons, ben nuats, de les sabates, a oblidar el ritual d'ajupir-se i, com explicava Charles Trenet quan tenia noranta anys i li costava molt cordar-se-les, prometre que creuràs en Déu si et concedeix les forces per, en acabat, aixecar-te. Acostumar-me als mocassins -de pell girada, amb costures marcades o sense, de sola dura o pneumàtica, clàssics o informals, amb borles 3 sense va ser, contra pronòstic, relativament fàcil. I, encara que no ho admetés, em semblava una aberració haver cregut durant tant de temps que eren el calçat dels conformistes i que els cordons, en canvi, expressaven més caràcter i creativitat. Era una bajanada però no em va sorprendre: aleshores ja sabia que entre els càstigs que comporta fer-se gran hi ha comprovar que pots menysprear durant anys el que més endavant acabaràs fent amb tota normalitat. Però tornem a les sabates. Els mocassins eren més fàcils de posar i de treure, i això, en un caràcter inclinat al mínim esforç, és important. També m' asseguraven que mai més no se'm descordarien els cordons i que, per tant, cap dona de la meua vida no s'acostaria per prevenir-me que, si me'ls trepitjava, podria prendre mal (havia descartat les botes perquè em semblaven el calçat dels que fan avançar i retrocedir la història i jo tenia una ambició més d'estar per casa).

Vist amb la perspectiva dels anys, però, puc certificar que amb mocassins també pots

prendre mal, i que, de totes les coses irracionals que arribem a fer, estimar sempre la mateixa dona – de la teua vida o no, no és, ni de bon tros, la més absurda.”

Pàmies, Sergi. *La bicicleta estàtica*. “La dona de la meua vida” (2010)

Posem en pràctica la teoria exposada en aquest apartat. Ens centrem en una seqüència del recull de contes *La bicicleta estàtica* (2010) de Sergi Pàmies.

El tema d'aquest text sembla ésser la caducitat de les relacions amoroses. Podem dividir-lo en tres parts tot atenent l'estructura dels discursos narratius.

En les cinc primeres línies hi ha la presentació dels dos personatges: un senyor i una senyora que l'adverteix que porta les sabates mal cordades.

En el desenvolupament iniciat en la línia sis i que abraça fins la trenta-una se'ns conta com a partir del fet que ell se les corda s'inicia una amistat i el començament d'una relació amorosa, fins i tot, amb descendència. El narrador trau conclusions: l'amor de la nostra vida no ens l'imaginem tal i com és. Els dos amants van continuar la relació per inèrcia com ho marca la societat. Amb el temps decidí de canviar el tipus de calçat sense cordons. D'alguna manera es penedeix per aquelles que li havien agradat abans.

A la fi de la vida es fan coses fora de lloc, una entre d'altres és estimar la mateixa dona sempre.

També podríem afirmar que aquest fragment respon a una estructura climàtica, car a partir d'uns sabates amb cordons es desenvolupa tota la narració i conclou amb una idea taxativa: fem coses inadmissibles en la vida i una és estimar una persona només.

2.- El resum

Ens centrem ara en la síntesi d'un discurs. Per això cal llegir-lo, comprendre'l, i seleccionar allò més important, tot deixant de banda els elements secundaris. Un cop hem fet això destriarem el que és més rellevant i sense parafrasejar cap part del text elaborarem un escrit amb les nostres paraules. El que escrivim haurà de ser entenedor, que segueixca l'ordre de l'exposició de les idees de l'escrit que s'està analitzant, és a dir, cal desenvolupar que es diu del tema que hem destacat en la pregunta anterior del comentari i per això ens haurem de fixar en les idees principals de cada paràgraf.

No podem, en cap cas, afegir cap valoració pròpia ja que convé recordar que s'està creant un discurs expositiu, no argumentatiu.

Per últim si teniu subratllats els connectors metatextuals això us ajudarà molt a l'hora d'elaborar-ne la síntesi.

Per tal de posar en pràctica el resum teniu a continuació un text del qual se'n fa un extracte que us servirà perquè veieu com cal realitzar-ho.

“Estimat pare, quan rebi aquesta carta espero que estigui bo, que jo també ho estic. He vingut a la guerra de l' Aragó i no m'han volgut de soldat *perquè sóc mut* i em falta el nas, però almenys m'hi han deixat quedar de mosso. De fet, els soldats que hi ha per aquí tampoc no són gaire militars, deu ser per això que m'han deixat estar amb ells. Es diuen milicians i milicianes. Perquè també hi ha dones fent la guerra, encara que no s'ho cregui, pare. De nit vaig amb els camions que porten els subministraments a les posicions de la muntanya. Sovint veiem cap al lluny els llums dels camions de subministrament de l'enemic, que vénen de Saragossa per la mateixa carretera però en sentit contrari. Ajudo els soldats i les milicianes a carregar i descarregar, a fer els dinars o els sopars, a untar les metralladores... És una guerra una mica estranya, disparem molt poc i està ple de gent estrangera que no parlen ni el castellà. Com que sóc mut, sovint m' agafen per portar missatges d'una trinxera a l' altra, els escriuen, me'ls donen i jo els transporto. Diuen que així estan segurs que no parlaré més del compte. I es posen a riure... Són molt simpàtics... Els que em veuen per primer cop sempre em parlen cridant. Es pensen que perquè sóc mut haig de ser sord, també. Ara estem en una carena rocosa i tenim una mena de refugis que es fiquen dins de la muntanya com els caus dels conills. Són tan baixos que dret no s'hi cap, però s'hi està molt fresc. I si els altres disparen va molt bé per amagar-s'hi. Ara li explicaré una cosa que m'ha passat, i no s'enfadi amb mi, perquè ja sóc gran i estic a la guerra. Una mica més amunt de nosaltres, cap a l' esquerra, en una posició avançada, hi ha tres milicianes encarregades de la cuina. Amb els milicians són sempre bastant esquerpes, però amb mi, com que les ajudo sovint, són molt simpàtiques. I un dia a la nit que havíem begut una mica -no gaire, *perquè hi ha la guerra* i mai no se sap-, una de les noies va començar a amanyagar-me i a dir-me coses boniques perquè es pensava que havia perdut el nas i la veu en dues accions de guerra. O sigui, que ja sóc un home, pare. Vet-ho aquí. Bé, ja li explicaré més coses un altre dia. Aquesta carta és *perquè no passi ànsia* per culpa meva. Ja veu que estic bé. L' abraça i el besa el seu fill”

Lluís-Anton Baulenas Sus Scrofa(pores) Ed Eumo (1988)

Pel que fa al **resum** hem de dir que un fill li escriu a son pare des del front d'Aragó a fi de tranquil·litzar-lo. Li conta moltes coses des d'allà: com que és mut i li falta el nas no

l'han triat com a soldat, sinó de mosso. Es troba al campament dels milicians. Ajuda a la cuina i, fins i tot, transporta subministraments al camió i missatges d'una trinxera a una altra. Sovint veu els enemics fent les mateixes tasques que ell. De dia ajuda les dones a la cuina i per això elles són tan simpàtiques amb ell, més que amb els altres homes. De tant en tant els soldats li criden perquè pensen que també està sord. Una nit, després d'haver begut una mica, una de les xiques va començar a acaronar-lo i a dir-li coses boniques fins que tingué el primer contacte sexual. Aquesta carta l'ha escrita per fer-li saber que està bé.

3.- Identificar la tipologia textual especificant-ne els trets

Cal que consulteu l'apartat cinqué de *Llengua de Butxaca* que es diu La tipologia discursiva. De moment i perquè veieu com es pot posar en pràctica teniu un text i el corresponent comentari.

“Té un llumí?”

Li vaig donar la capsa de mistos. N'agafà un, l'encengué i xuclà goludament el broquet de la pipa. Amb la capsa de mistos va ataconar el tabac i va fer-la servir de tapadora per tal que la pipa tirés. Vaig sentir enveja i vaig treure la Ben Wade recta. Em va oferir el seu tabac, uns *flakes* de St. Bruno, vaig carregar la pipa i vaig encendre. -Vosté dirà.

El laboratori era a les envistes del Tibidabo, en un carreró tranquil, de torres modernistes, jardins decadents i silenci. Es tractava d'una torre quadrada, amb jardí i galeria amb vidres de colors. L'interior, però, era diferent. Moquetes, marbres artificials, mobles metàl·lics i llums indirectes. I un control que no se'l saltava un civil: circuit interior de televisió, servei d'ordre armat, registre de visitants...

Després d'ensenyar la documentació, el doctor Giner, el meu client, em féu passar en una mena de sala de juntes.

Hi havia tres persones més: un barbamec amb unes ulleres de cul de got encastades a la cara. Semblava encostipat i parlava en veu molt baixa. Es deia Gorri i els seus companys l'anomenaven sempre «doctor». Un vellet amb barba de boc i pinta de savi distret. Encenia els cigarrets de tres en tres i els deixava oblidats als llocs més insospitats. Es deia Julià i era més trempat que un ginjol.

La doctora Altés no semblava pas del ram de la ciència. Hauríeu dit que era una model, o una actriu. Duia uns pantalons de pana cenyits, un jersei gruixut i un pentinat afro. No s'adeia gaire ni amb l'ambient, ni amb els seus companys. Fins que obria la boca. Aleshores us adonaveu que era un cervellàs. El doctor Giner em va explicar les investigacions que feien.

-Es tracta de la síntesi de la llum. Treballem en un projecte públic per instal·lar una central d'energia solar a Catalunya. La doctora Altés dirigeix un equip de quinze tècnics, el doctor Gorri s'ocupa de l'ordinador central, el doctor Julià del laboratori de física i jo de l'administració. A part dels tècnics, treballen amb nosaltres cinc administratius i tres persones que s'ocupen de la seguretat.

-I, exactament, què ha passat?

-Ens han desaparegut uns disquets de l'ordinador que contenien tota la informació sobre les nostres investigacions -m'explicà el pipaïre.

- Desaparegut? -vaig fer jo.
- Bé, robat, creiem.
- Voldria veure el lloc on els guardaven.

El doctor Gorri m'ensenyà la sala dels ordinadors. Hi havia uns armaris metàl·lics, un aparell monstruós i tres teclats amb pantalles i impressores.”

Fuster, Jaume. Les claus de vidre. “Algú té un llumí? (1989)

Comentari lingüístic: Iniciem l'estudi d'un fragment del conte de l'autor Jaume Fuster. Ens detenim en la tipologia textual. D'antuvi podem remarcar la riquesa d'aquest discurs ja que hi ha mostres de tres tipus diferents. Anem a poc a poc per tal de demostrar que podem dividir-lo en tres parts tot atenent les diverses funcions. Destaquem que en aquest escrit predomina la descripció, tot i que hi ha seqüències narratives i conversacionals. Encetem l'estudi amb la descripció, la qual té tres parts:

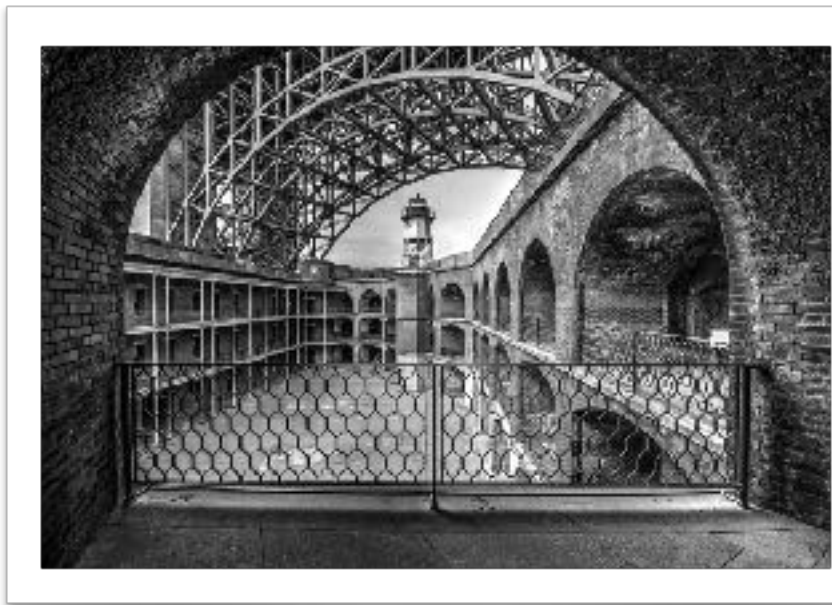
De la línia sis fins a la huit l'autor es deté a informar-nos sobre el laboratori. Jaume Fuster utilitza una progressió de tipus constant ja que sempre es tracta el mateix Tema/Tòpic, això és informació coneguda i s'hi afegeixen informacions noves, és a dir Rema/Comentari.

Comença a introduir-nos en la situació d'aquest edifici a la ciutat de Barcelona. Tot seguit ens informa de l'exterior i per acabar se centra en l'interior. Aquesta descripció és objectiva car el narrador l'únic que pretén és informar-nos sobre aquesta construcció sense emetre cap comentari ni valoració personal. D'una manera més esquematitzada queda d'aquesta forma:

T1 laboratori: R1 “en un carreró tranquil” ⇒ ⇒ situació geogràfica
 T1 laboratori: R2 “torre quadrada” ⇒ ⇒ part externa de l'edifici.
 T1 laboratori: R3 “moquetes” ⇒ ⇒ interior de l'habitatge.

Més tard apareix la segona descripció on sí que s'empra una valoració subjectiva ja que cada vegada que ens informa d'un dels tres personatges l'acompanya d'un comentari com en la línia quinze que es fa servir una metàfora per referir-se al pèls de la cara del mascle de la cabra, amb les connotacions que això suposa “barba de boc”. Remarquem tot d'una una sèrie de connotacions humorístiques com per exemple quan se centra en la intel·ligència d'un d'ells amb l'ús del sufix augmentatiu -às en “cervellàs”. L'estructura de la descripció dels personatges és del tipus lineal i queda així:

T1 Gorri ⇒ R1 (barbamec amb ulleres encastades...) (L.13)

T2 Julià ⇒ R2 (un vellet amb barba de boc...) (L.15)

T3 La doctora Altés ⇒ R3 (no s'adeia gaire ni amb l'ambient...) (L18/19)

La descripció més curta ens apareix a la fi de la seqüència, la qual s'hi refereix a la sala d'ordinadors. En aquest cas en apareix l'adjectiu "monstruós" que incideix més en la modalització que havíem remarcat una mica més amunt.

Des d'un punt de vista lingüístic podem afirmar que aquests fragments són descriptius perquè contenen els verbs típics d'aquests discursos: ésser (L.6, 8 i 16), haver (L.13 i 32) i semblar (L.17). En resum, hi ha predomini clar dels verbs copulatius. Tots apareixen en pretèrit imperfecte "era", "hi havia".

Assenyalem doncs que els temps imperfectius són els més característics d'aquests tipus d'escrits. Un dels recursos més comuns són les metàfores com "pinta de savi distret" (L.15); la paraula "pinta" és llavors un mot del registre familiar típica del gènere de novel·la

negra. A més a més hi ha la comparança "més trempat que un gínjol" (L16) la qual remarca el llenguatge col·loquial amb aquesta frase feta, que apropa el text al lector i facilita més encara la comprensió. En el mateix cas tenim "unes ulleres de cul de got" que alhora és una hipèrbole.

No podem deixar a banda la gran quantitat de sintagmes nominals i per consegüent, els complements del nom que especifiquen el seu significat: Veiem-ne tres exemples:

SN: "moquetes"

N + CN : « marbres + artificials »

N+ CN (S.Pprep): « amb jardí i galeria amb vidres de colors »

Quant a la narració es conta una sèrie de fets ficticis: dos senyors comencen a fumar la pipa. Un

dels dos convida l'altre a entrar a la sala de juntes on hi havia tres persones: Gorri, Julià i la doctora Altés. Els quatre treballen per instal·lar una central d'energia solar. Els havien robat uns disquets de l'ordinador que contenien tota la informació de les seues recerques tecnològiques.

A banda d'açò hi ha verbs d'acció en passat: "agafà", "encengué" i "xuclà" en la segona línia, i "vaig treure" (L.4) tots són perfectius. L'autor juga amb aquests temps d'íctics i amb els anafòrics com en

"feien" (L.21) cosa molt comuna en els discursos narratius. Un altre tret d'aquests escrits són els connectors temporals com "després" (L.11), "fins que" i "aleshores" (L.19) els quals han estat emprats per Jaume Fuster per ordenar en el temps (analepsi) els fets ocorreguts al llarg de la història.

A més a més cal incidir en l'estructura del text que respon a les tres parts com en la majoria de discursos narratius:

Des de la línia u fins a la quatre “vaig encendre” seria la introducció car se’ns presenta els dos personatges, un dels dos el narrador, Lluís Arquer, un detectiu privat contractat per resoldre un misteri. Tractarem un poc més avall en aquest comentari i ens detindrem en la seua vessant narradora. El dos conversen una mica i s’encenen les pipes.

La secció més extensa és, sens dubte, la que va de la línia 5 fins a la 25 la qual abraça el nus en què apareix la descripció del laboratori i dels tres investigadors. En acabat es mostra el projecte i el fet que trasbalsa l’ordre fins al moment: el robatori dels disquets. Aquest esdeveniment ens duu a la tercera i darrera part del discurs que s’inicia en la línia vint-i-sis i arriba fins a la fi.

Val a dir que aquell personatge que conta la història és cabdal en qualsevol text d’aquest tipus. Es tracta doncs d’un narrador protagonista que participa directament en l’acció com es pot remarcar des de la segona línia amb la primera oració enunciativa afirmativa: “Li vaig donar la capsa de mistos”. L’autor empra una focalització interna i fixa i també hem d’afegir que hi ha discurs reportat, és a dir que en una enunciació s’integra una altra, però d’això ja ens ocuparem més detingudament després.

Ara només volem incidir en el canvi de temps verbal quan els personatges intervenen en el discurs directe: “es tracta”(L.22) “treballem” (L.22), “dirigeix” (L.23), “s’ocupa” (L.24)... L’autor pretén donar-li així versemblança a una història fictícia. Hi ha un pretèrit indefinit “han desaparegut” (L.27) que també es pot incloure en els temps dítics, però aquest fa referència a una acció passada molt recent. D’aquesta manera sembla que hi haja més immediatesa en allò transcorregut.

Cal fer referència dins d’aquest subapartat al discurs indirecte perquè en la línia vint-i-u apareix “va explicar” i a continuació “les investigacions que feien” cosa que anticipa allò que es va a exposar i té, per tant, un sentit catafòric.

Dins de les veus del discurs hem remarcat com existeix una mostra de discurs indirecte lliure en la línia quatre quan diu “Em va oferir el seu tabac, uns flakes de St.Bruno,” podem destacar com estan separats els dos actes mitjançant una coma i apareix un verb de dicció “oferir”. Tot açò mostra riquesa al lector que s’adona de les diferents maneres d’intervenir els personatges. Per concloure les diferents veus podem remarcar un recurs emprat en el fragment i que fa referència directa a l’alocutari: “Hauríeu dit que era una model, o una actriu” quan el narrador descrivia la doctora Altés incideix en els espectadors d’una manera molt directa. Això és un recurs que feien servir els joglars en l’Edat Mitjana per assegurar-se de l’atenció del públic.

Per últim ens centrem en la part convesacional, la qual intenta ser una transcripció de l’oralitat i com ja hem comentat en la narració en formen part amb la intenció d’alleugerir més les històries.

Hi ha molta varietat oracional, tot i que ací hi remarquem les interrogatives i les enunciatives afirmatives: “Té un llumí?” (L.1) i “Bé, robat, creiem” (L.30).

Tal volta és el tipus de text més fàcil d’identificar a primer cop d’ull car els guionets són el recurs tipogràfic que ens ajuda a situar-lo i ens avança que després de cadascun d’ells

hi ha una intervenció directa dels personatges.

També hi ha un altre recurs que apropa la conversa al llenguatge oral: l'omissió que podem detectar en "Ø creiem" on s'ha elidit el subjecte i això és d'allò més comú quan dues persones estan dialogant.

Un altre tret conversacional són les repeticions, les quals assenyalen l'eix temàtic el qual és el robatori del disquet de les recerques. Tenim « desaparegut » en les línies vint-i-set i vint-i-huit, « ordinador » en la vint-i-set i la trenta-dos, i per últim "doctor" en la vint-i-tres, vint-i-quatre, i trenta-dos. Hem de fixar-nos també en el sentit transgressor de la conversa, la qual cosa l'apropa al llenguatge retòric que té com a base el joc lingüístic. Com en tot diàleg sempre hi ha presència de dítics que posen en relleu l'emissor i el receptor en l'intercanvi d'informació: "ens" (L23), "creiem" (L.30) i "m'ensenyà" (L.25). El temps verbal predominant en tota conversa és el present d'indicatiu ja que remarca la no finalització de l'acció, és a dir, els temps imperfectius: "Treballem"(L.22), "dirigeix" (L.23) i "s'ocupen" (L25).

Per conclure aquest comentari hem d'afegir que els fragments conversacionals atrauen els lectors de qualsevol narració i en faciliten la lectura.

4.- El registre (formal/informal) i la varietat geogràfica de les característiques que apareixen

A continuació et proposem dos exercicis perquè et poses en contacte amb aquesta vessant tan variable de la llengua.

- 1.-Escriu un text formal que incloga les paraules que tens tot seguit:
«central, reactor, fuga, nuclear, radioactivitat, radiacions, cendres radioactives, contaminades, iode, cesi, estronci, deixalles nuclears i desmantellament».

 2.- Redacta una notícia que porte com a titular. «Els neandertals feien servir escuradents per calmar el dolor d'inflamació de les genives»

En conclusió cal que reflexiones sobre quin tipus de dificultats has tingut quan has creat aquests dos discursos.

Presentem una síntesi dels registres que més apareixen en la vida quotidiana de l'estudiant i que se centren en quatre elements: el tema, la relació interpersonal, el canal i la intenció a l'hora de comunicar-se.

Registre estàndard

És aquella varietat que escull les solucions lingüístiques més genuïnes comunes a tot el domini lingüístic, a les zones geogràfiques, socials i a les èpoques.

Serveix com a per facilitar la comunicació interdialectal i és el model de referència de la normativa.

La funció, per tant, de l'estàndard és unificadora, separadora d'altres comunitats i ajuda a donar prestigi a la persona que el domina.

Registre culte

És el propi d'un discurs elaborat amb tema específic com els textos acadèmics o la gran majoria dels literaris. El discurs sol ser objectiu, es descriu una realitat inventada o recreada per l'autor. No sol utilitzar l'ambigüïtat ni la metàfora perquè intenta que el receptor no malinterprete el missatge de l'escrit. En quant al lèxic es poden utilitzar arcaïsmes, és a dir mots d'origen antic que no s'usen en un registre col·loquial però que si poden aparèixer en un àmbit literari.

Registre col·loquial o familiar

Es manifesta sobretot mitjançant els texts orals, tot i que pot aparèixer en discursos escrits. Fa servir un llenguatge de gran expressivitat, informalitat, subjectivitat, poc elaborat i espontani. En manifestacions escrites abunden les acotacions i els signes d'interrogació i d'exclamació, les comparances, frases fetes, refranys, les exageracions, les onomatopeies i el sentit de l'humor.

Registre vulgar

Conté els mateixos castellanismes, barbarismes i incorreccions que l'anterior, però es caracteritza per usar paraulotes, sense cap mena d'eufemismes.

Les coses es diuen clarament pel seu nom. Abunden els renecs i els temes com el sexe, la religió i les funcions fisiològiques (menjar, beure, orinar i evacuar el ventre) . Sol relacionar-se amb els estrats socials més marginats i amb l'argot propi d'aquests.

Quant al registre hem d'explicar que els texts que ens apareixeran en les PAU sempre n'empraran un de formal. La raó és fàcil d'entendre ja que o bé serà un fragment literari o bé un de lingüístic, en tots dos casos seran d'àmbit públic, la qual cosa vol dir que

es mantindrà aquest registre neutre o formal. El tema que tractarà tindrà en compte aquest factor. En cas d'aparèixer un discurs de sociolingüística hi haurà una sèrie de termes específics d'aqueixa disciplina.

El mode es refereix al canal i, per descomptat, no cal insistir que serà escrit. Tot i això, per exemple en una seqüència narrativa potser que l'autor faci parlar alguns personatges o bé simplement imite el parlar d'alguna zona i això es veja en trets de la parla col·loquial, cosa que l'aproparia al canal oral. Per acabar aquest subapartat cal afegir que el to usat generalment és també formal perquè la relació entre els interlocutors no existeix directament i són desconeguts, per això s'adopta un tot formal.

Tot seguit especifiquem una sèrie de trets dialectals que només tenen rellevància en l'escrit entre els dialectes de la llengua catalana: oriental i occidental. Dins de l'oriental el subdividim en dos: central i balear. En l'occidental hi ha el nord-occidental i el valencià.

Trets	Català occidental (valencià)	Català oriental (balear)	Català oriental (central)
Present d'Indicatiu	la persona acabat amb la desinència... -e	la persona no duu cap desinència... ∅	la persona acabat amb la desinència... -O
Present de Subjuntiu	la persona acabat amb la desinència... -a	la persona acabat amb la desinència... -i	la persona acabat amb la desinència... -i
Pretèrit Imp Subj.	Terminació (ara_és) o (era_és)	Terminació (assis_às) o a Menorca (éssis_és)	Terminació (éssis_és)
Verbs incoatius	Increment...-ix	Increment...-eix	Increment...-eix
P. possessius	Formes femenines amb ...-u-	Formes femenines amb ...-v-	Formes femenines amb ...-v-
P. demostratius	Sistema ternari: "aquest, aqueix i aquell"/ "açò, això i allò"	Sistema binarinar: "aquest i aquell"/ "això i allò"	Sistema binarinar: "aquest i aquell"/ "això i allò"

⊙ Vet ací un fragment per tal que veges com es poden comentar els trets dialectals.

1 de setembre

"Avui, sortint de classe, passo d'anar amb la colla al Quina-son-tan-dolça; tinc la intenció de tancar-me a la meva habitació a escriure el diari. Me'n vaig corrents cap a casa de la mare (aquest any, en Marc i jo vivim amb ella per primer cop d'ençà que els pares es van separar, i, així que entro, la sento parlar amb l'Octàvia. L'Octàvia és germana del pare, és escriptora i viu a París. El pare ara té una nova parella, però, com que a casa meva som molt civilitzats (ha, ha, ha), les dues excunyades han conservat l'amistat...

Faig senyals a la mare perquè m'hi deixi posar. Em passa el telèfon mentre em recorda que és una trucada internacional, que val una pasta que paga l'Octàvia, que no m'entrotlli. Explico a l'Octàvia de què va el nou diari que estic escrivint. Segur que ella té informació a dojo.

-Violència de gènere? És una gran idea.

-Oi que sí! A més, el faré servir com a treball de recerca per a aquest curs i n'exposaré els resultats a classe. Potser encara ens ajudarà a establir relacions sentimentals en pla d'igualtat...

- Tens raó. Però, saps? precisament pensant en la gent jove, et **proposo** que ho **ampliïs** a una altra mena de violència que també us afecta o us pot afectar: la violència escolar.

-Ostres, Octàvia! Vols dir...? Què hi tenen a veure els maltractaments cap a les dones amb aquesta altra violència?

-Jo crec que el mecanisme és molt semblant. [...]. La violència escolar -comença.

-El *bullying* -la **tallo**.

-Sí, aquesta és la paraula anglesa. En català no sé **pas** com en podríem dir...

-*Bully*, què és?

-Un gallet, un perdonavides, un pinxo, un que fa bravates...

-o **sigui** que *bullying* seria més o menys fer el pinxo... "pinxisme" o bravatisme.

-Mmm. Sí. Bé, continuem: el pinxisme o bravatisme és la intimidació cap a un company de l' escola. -La intimidació?

-Intimidat vol dir provocar por en una persona. En aquest cas, s'intimida l'altre per tenir-lo dominat. O **sigui** -i ara veuràs perquè et **proposo** que incorporis el pinxisme o bravatisme al teu diari blau-, és una forma d'establir les relacions entre algú, que es creu superior, i un altre, al qual considera inferior. Sempre des del seu punt de vista, és clar. És a dir, l'un domina, i l'altre, entre altres raons per por, se sotmet. - Transparent! Vull dir que és clar que el mecanisme és el mateix que en la violència de gènere. Potser totes les violències tenen el mateix origen..."

Lienas, Gemma. *El diari blau de la Carlota*, Barcelona, Empúries, 2007, pàg 31-32.

En aquest comentari analitzarem la variació lingüística. En primer lloc el registre - varietat funcional- i en segon, la varietat geogràfica.

El registre és la varietat que depèn del context d'ús en què es troba, per la qual cosa pot variar constantment.

Els quatre factors que el determinen són el tema, la relació interpersonal, el canal i el propòsit, els quals anem a explicar tot d'una més detingudament. El tema del fragment es pot considerar general perquè no té cap mena d'especialització ja que es tracta d'un diari que alhora conté una conversa telefònica entre Carlota, la neboda i Octàvia, la tieta. Cal remarcar que té un terme en anglès "bullying", tanmateix s'ha escampat el seu significat darrerament en els mitjans de comunicació i tothom en sap el significat. El diàleg incideix en la violència de gènere i, de retruc, en l'escolar. Hi ha un fragment explicatiu (L.26-29) que informa sobre el concepte en llengua estrangera.

Val a dir que és un tema quotidià usat des de dos punts de vista diferents: Carlota, l'autora del diari i neboda d'Octàvia la qual empra un registre col·loquial i aquesta, en canvi n'utilitza un d'estàndard a causa del nivell sociocultural més elevat. Per exemple quan Carlota diu "passo d'anar amb la colla" (L.1) el verb passar en aquest context lingüístic és usat com una expressió pròpia dels adolescents, en comptes de dir que es neguen a realitzar una acció. Una altra mostra és "val una pasta" en la línia 8 com "que no

m'enrotlli" en la mateixa ratlla. La primera s'utilitza per destacar com és de valuosa una telefonada internacional i la segona és d'allò més usual entre els joves per referir-se a què una cosa els desagrada.

Amb aquestes expressions Gemma Lienas s'apropa al lector model, és a dir, als adolescents que es veuen reflectits en els personatges de l'obra de la mateixa edat que ells. A més a més quan en la línia 21 tradueix molt sui generis el terme Bully ho fa amb termes propis del jovent com « gallet » i « perdonavides ». Destaquem el segon pel seu to humorístic

Quant al llenguatge d'Octàvia és -per contrast amb el de la neboda (L.13/14)- estàndard com ja hem esmentat més amunt- car no empra expressions familiars i se centra en un discurs més aviat neutre i sense cap mena de valoració subjectiva.

Pel que fa al mode és clar que s'ha utilitzat l'escrit. Hem d'aclarir que el registre familiar s'apropa al llenguatge oral, per això és a primer cop d'ull molt espontani. Això es pot remarcar quan apareixen les onomatopeies (L.5) "(ha, ha, ha)", les quals van entre parèntesis per subratllar com si fos un afegitó d'un enregistrament d'una conversa oral. D'aquesta manera s'aconsegueix donar-li més vivacitat alhora que alleugereix el discurs. L'altra onomatopeia que hi ha està en la línia vint-i-tres i és "Mmm" molt pròpia dels còmics i que ací ajuda en la conversa a asseverar la conformitat i a mantenir el contacte amb l'interlocutor, això és la funció fàtica.

Un tret de l'oralitat són els punts suspensius com en la línia sis, perquè se sobreentén allò que segueix. El mateix ocorre en la línia dènou en canvi en "Vols dir...? (L. 15) l'ús d'aquests punts reiteren la imitació de la corba melòdica de l'oració.

Si ens detenim en el to que s'ha fet servir veiem com Carlota manté un tractament de tuteig a la seua tieta, mentre que aquesta empra la cortesia, o més prompte, la neutralitat per tal d'adreçar-se a la seua neboda. Una mostra del llenguatge de la jove és "segur que ella té informació a dojo" (L.9) perquè es referia a què en sabia molt sobre el tema. També l'autora persisteix en l'expressió "ostres"(L.15) quan Carlota expressa admiració en relacionar -gràcies a la clarividència de la tieta- els possibles lligams entre la violència de gènere i l'escolar. Aquesta interjecció adreçada a Octàvia remarca més la proximitat al llenguatge oral.

Continuem el comentari amb la variació sincrònica, especialment la geogràfica (v.diatòpica/dialectal).

L'emissora, Carlota, i la seua interlocutora, Octàvia, marquen al llarg d'aquesta seqüència la seua procedència oriental, tot tenint en compte els dos grans dialectes de la llengua catalana <occidental/oriental>. Com ja hem esmentat més amunt quan en un discurs predomina el registre col·loquial, les característiques geogràfiques augmenten, car s'apropen més a la llengua oral. En aquest escrit a banda de les mostres d'oralitat i del registre familiar hi ha d'altres del català oriental peninsular. En la línia 1 apareix en l'encapçalament l'adverbi "Avui" i el gerundi del verb "sortir", cosa que en el dialecte occidental valencià correspondria a "hui" i "eixint" respectivament.

Després dins de la morfologia verbal caldria subratllar l'ús de la desinència "-o" en el present d'indicatiu com en les línies tres "sento" (L.8) i "explico" etc...A més a més apareix la desinència "-i" del present de subjuntiu oriental en (L.7) "deixi" i (L.13) "ampliis".

Un altre tret del català oriental són els possessius femenins amb « -v-« com en « meva » (L.5). Veiem l'aparició de l'article personal que també caracteritza aquest dialecte i es veu en "L'Octàvia" (L.4/8). Per concloure hem d'afegir que si aquest discurs fos oral tindriem

moltes més diferències basades en la fonètica, però al canal escrit totes aquestes queden reduïdes a allò que hem tractat.

5.- Recursos expressius i tipogràfics

N'hi ha molts però només esmentarem els més importants:

Recursos expressius

Al·legoria: Pretén representar una idea tot fent-se valdre de formes humanes, animals, objectes...

Isotopia: Es tracta d'un tipus de repetició en el text que pot ser de diferents maneres, quan ens referim al pla de la fonètica tenim:

Al·literació: repetició al llarg d'un enunciat, i molt a prop l'un de l'altre, d'uns mateixos sons vocàlics o consonàntics. Ara bé si a l'autor li interessa que la repetició es faci en el terreny sintàctic tindrem un **paral·lelisme**, és a dir, reiteració de les mateixes estructures sintàctiques, quant a l'àmbit semàntic tindríem la **coherència lèxica** que formen la reiteració de mots.

Antítesi: es relacionen dues expressions o dues paraules que semblen, superficialment, contràries: "A qui compra barat, li ix car el negoci"

Comparança: Ocorre quan hi ha dos elements que es relacionen amb paraules de significats anàlegs: "Era alt com un Sant Pau".

El·lipsi: És un recurs que dóna molta cohesió al text. En una oració se sobreentenen pel context algunes paraules que no es diuen o no s'escriuen:

Enumeració: Presentació ràpida i successiva d'un seguit d'idees, conceptes o imatges referides a una mateixa cosa:

Personificació: S'atribueix qualitats que són pròpies de les persones a éssers que no ho són.

Pleonasme: Es tracta d'una manera de dir moltes paraules per expressar-ne una.

Polisíndeton: En aquest cas hi ha la repetició reiterada de conjuncions de coordinació. El fenomen contrari, l'absència de partícules s'anomena asíndeton. Absència de connectors copulatius. **Símbol:** Ús d'un element concret que remet a un altre d'abstracte per convenció cultural.

Sinestèsia: Quan es relaciona dos elements un real i un altre d'imaginari que provenen de camps sensorials diferents.

Hipèrbaton: Consisteix en canviar l'ordre natural dels elements de la frase.

Hipèrbole: Es tracta d'una exageració.

La puntuació intenta d'apropar la llengua oral a l'escripta. Hi ha diferents tipus de pauses:

Les breus ⇒ la coma, els parèntesis, els claudàtors, els guions i les cometes.

Les mitjanes ⇒ el punt i coma, els dos punts i els punts suspensius.

Les llargues ⇒ el punt a part, el signe d'admiració i el d'interrogació.

Recursos tipogràfics

Fan referència a la puntuació, al tipus de lletra i a la llargària dels paràgrafs.

Destaquem tres tipus de puntuació.

1.- **Puntuació emfàtica:** Té lloc quan s'usen els punts en comptes de les comes. Solen emprar-lo els periodistes a l'hora de redactar els seus articles.

2.- **P.pobra:** La fan servir escriptors inexperts o gent que inicia el seu procés d'aprenentatge lingüístic.

Apareixen els punts i comes, poc ús dels dos punts, i del punt i coma. Remarquem l'abundància d'oracions breus i d'un estil segmentat.

3.- **P.clàssica:** És pròpia d'escriptors amb experiència i en plena maduresa.

PAUSES BREUS

- **La coma** indica una pausa menor. Es posa en els casos següents:

Per a separar elements (mots, frases, etc.) d'una enumeració, en cas que no hi haja les conjuncions. També serveix per aïllar elements d'una frase, per a indicar l'elisió d'un verb. Quan es canvia de lloc un element de la frase o una oració subordinada.

- **Els parèntesis:** S'empren per afegir una informació complementària, (de vegades són intercanviables amb els guions).
- **Els guions:** Solen fer-los servir quan s'afeg un aclariment, un pensament (sempre intercanviables amb els parèntesis i les comes). Un altre cas per a indicar les intervencions dels locutors en els diàlegs i fer les acotacions del narrador.
- **Les cometes:** S'usen per a reproduir una citació o paraules textuais d'algú; per a indicar un significat o un èmfasi especial, un matís irònic o personal, un doble sentit, una remarca i per a citacions.
- **Els claudàtors:** Reben també el nom de parèntesis quadrats o rectangulars. Es fan servir per a tancar els punts suspensius que indiquen que en una transcripció o una citació s'omet un fragment i en quan hi ha una cita per mostrar la intervenció de la persona que la reproduceix.

PAUSES MITJANES

- **El punt i coma:** Indica quan la relació entre una frase i una altra és més allunyada que la que expressaria una coma, però no tant com la que indicaria un punt. A més a més per a separar elements d'una enumeració –que habitualment se separen amb comes– quan ja hi ha comes dins de cada element.
- **Els dos punts:** Per a introduir citacions textuais o reproduccions en estil directe.
- **Els punts suspensius:** Es caracteritzen per ser una mostra de la suspensió del pensament. Assenyalen que una enumeració no queda tancada i que una frase és inacabada perquè es vol donar a entendre alguna cosa.

PAUSES LLARGUES

El punt: És una pausa major, per això la col·loquem al final d'una frase amb sentit complet, per separar el número d'ordre del títol de l'apartat que introdueix. Tanmateix, aquest punt s'ha d'ometre en les referències internes. No es posa punt després dels signes d'exclamació i interrogació, al final dels títols i subtítols ni en les datacions.

- **El signe d'interrogació:** Acaba sempre pregunta directa. Es posa només al final –i sense repetirlo–, fora de casos especials en què siga necessari el signe d'interrogació inicial per l'extensió de la frase i l'absència d'indicadors d'interrogació.
- **El signe d'admiració:** Com l'anterior es posa a la fi de l'oració i sense repetir.

Llegiu tot seguit aquest fragment per tal de remarcar com es passa de la teoria a la pràctica en un comentari de text.

“Diana és una argentina atípica, de les poques que defensen la necessitat de l'oblit, l'oblit com a teràpia, com a pauta per seguir endavant, de vegades com a única possibilitat per continuar vivint. Li vaig discutir els seus punts de vista.

Per a mi la memòria és imprescindible, sense memòria som morts. La memòria és l'ànima de les persones i tal vegada és per això que jo seguec cercant la meitat de la meva ànima.

Vull explicar-te una cosa -va afegir com a únic comentari a les meves paraules, en un to reconcentrat, baix, que mai no li havia sentit-. Procuo no parlar-ne amb ningú perquè em resulta molt dolorós. Però tal vegada, a partir del que et contaré, puguis entendre per què defenso la necessitat d'oblidar. Una matinada la policia va assaltar el nostre apartament de Buenos Aires, un quart pis, al centre, molt a prop de la Casa Rosada. Van torturar els meus pares davant nostre (érem tres germans: jo, la gran, tenia deu anys, la Lina set i l'Emesto quatre), i quan estaven mig morts els tiraren escales avall. Durant molt i molt de temps, nit i dia les imatges d'aquell horror em varen obsessionar, després vaig intentar d'evitar-les, d'esborrar-les, perquè si no ho feia mai no podria tirar endavant. No vaig voler assistir al judici en què es condemnava els assassins, incapaç d'enfrontar-me als rostres que amb tant d'esforç havia intentat defugir mentre lluitava per recuperar els dels meus pares, just abans de veure com eren colpejats, potejats, arrossegats pels cabells i, finalment, llançats com sacs per l'escala. La imatge de les seves cares serenes, del seu somriure (era un dissabte, l'endemà no teníem escola ni ells feina)... eren joves, encantadors, uns pares meravellosos, ens estimaven amb bogeria; les imatges quotidianes d'abans de l'horror quan entraren a dir-me bona nit, jo llegia *Alicia en el país de las maravillas*, i el pare fent el pallaso imitava el conill: «tinc pressa, tinc molta pressa», i la mare reia i em feia petons... Aquestes imatges són les que vull preservar...”

Riera, Carme. *La meitat de l'ànima* (2004).

Remarquem en aquest breu comentari els recursos tipogràfics. D'antuvi hem de reflexionar una mica sobre la disposició dels paràgrafs.

En destaquem tres a primer cop d'ull. El primer n'és la introducció i serveix de centre temàtic del llibre ja que incideix en què hem de recordar qui som i d'on venim per tal de poder trobar respostes al present. Ací ens descriu Diana com una senyora que volia oblidar per poder viure millor (L.19), per aquest motiu se'ns diu que és una persona “atípica”. Això xoca frontalment amb la posició ideològica de Carme Riera, la qual apareix directament en el segon paràgraf i va introduïda per un guionet que assenyala el discurs directe com podrem comprovar diverses vegades una mica més avall. L'autora remarca quin és l'objectiu d'aquesta novel·la i ho fa d'una manera breu encara que el lector se n'adona que això és cabdal i com a conseqüència, l'eix vertebrador del llibre. Per tant podem pensar que la curta extensió del segon paràgraf és inversament proporcional a la seua importància. Quant al tercer paràgraf hem de remarcar que intervé el personatge sudamericà, el qual explica la seua experiència personal. És el més extens dels tres i això té l'objectiu de voler oferir-li a l'obra més realisme ja que se'ns mostra amb més exactitud el patiment de Diana quan intenta de recordar totes les seues vivències. Pel que sembla l'oblit és un mecanisme de defensa de l'ésser humà.

Ens fixem ara en l'aparició dels guionets per introduir la intervenció del discurs directe; tot seguit n'apareixen dos més (L.6/7). D'aquesta manera la narradora-protagonista incorpora tot allò que creu sobre el parlament de l'altre personatge.

És un fragment ric en pauses breus, és a dir, en comes. S'han emprat per diversos motius. En la línia 9/10 “un quart pis ” ens adonem que es tracta d'una aposició que ens aporta una informació que podria ben bé ser elidida però que en aquest cas ajuda a donar-li versemblança al relat. En la ratlla quinzena l'ús de la coma assenyala l'elisió del verb “vaig intentar d'evitar-les, Ø d'esborrar-les”. Tot plegat alleugereix el discurs i fa que aquest esdevinga molt més ràpid de llegir alhora que el cohesionat més.

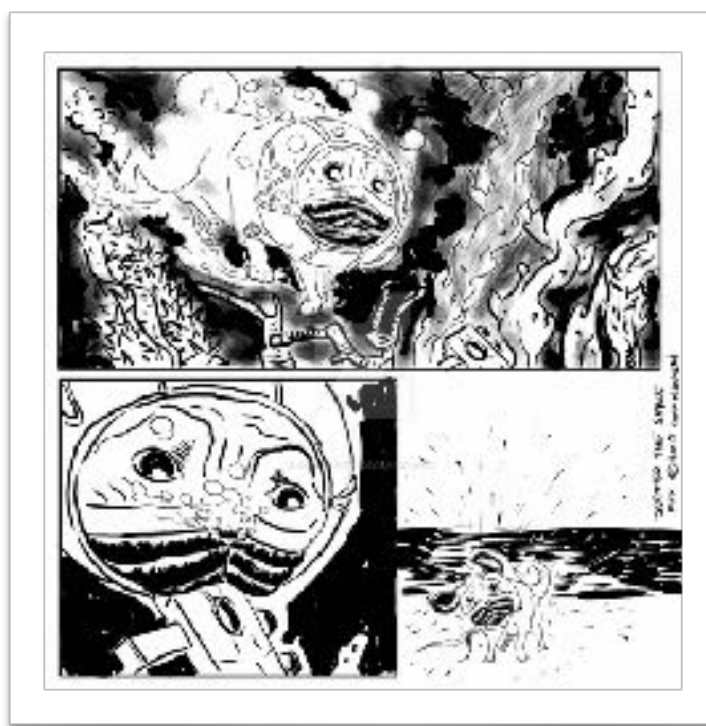
En canvi en la línia setze/dèssset “eren colpejats, potejats, arrossegats pels cabells » es tracta d'una enumeració d'accions totes elles carregades d'una sofrença extrema.

Pel que fa als parèntesis hem d'assenyalar l'aparició en la línia onze de “érem tres germans: jo, la gran, tenia deu anys, la Lina set i l'Emesto quatre” açò és un aclariment sobre la seua família. També hi ha un altre en la línia diuit on la narradora afegeix un comentari. Cal dir que aquests parèntesis poden ésser intercanviats amb els guions i els claudàtors.

A més a més fem referència a la utilització de la cursiva la qual ha estat emprada per l'escriptora mallorquina per destacar el títol d'un llibre en una altra llengua “Alicia en el país de las maravillas”

No podem acabar aquest escrit sense incidir en els punts suspensius. Un exemple apareix en la línia diuit qual ens fa entendre altres assumptes relacionats sobre detalls que ocorren un dissabte qualsevol. De manera semblant n'apareixen més en la darrera ratlla del fragment perquè se sobreentenen altres accions que feien els familiars i que el lector pot esbrinar-les fàcilment.

6.- Les veus del discurs

ESQUEMA						
nivell extratextual		nivell textual			nivell extratextual	
↕	Autor model				Lector model	↕
Autor real		Locutor-narrador	Alocutari	Enunciador		Lector real

En els discursos narratius sobretot i en altres hi ha la presència d'altres veus que no la de l'emissor. Hem intentat que en el quadre que hi ha a continuació es pugui remarcar d'una manera gràfica quan hi ha una situació una mica més complicada i on apareixen més persones/personatges que intervenen. La base de tota comunicació la formen un emissor i un receptor. Aquests poden manifestar la seua presència al text des de diferents perspectives, amb diferents maneres de presentar-se, i només en alguns casos es correspondran amb marques lingüístiques explícites. Són les denominades **veus del discurs**, les quals poden presentar-se d'una manera complicada com veiem en el quadre que inicia l'apartat i que ara intentem d'explicar.

L'autor real és una persona de carn i ossos que es dedica a escriure un llibre o el guió d'una pel·lícula. **L'autor model** és com s'imagina un lector que és aqueixa persona segons les obres que ha llegides d'ell. El lector model és en qui ha pensat l'autor real a l'hora de posar-se a escriure, el seu públic potencial i seguidor. El lector real és aquella persona que llegeix un llibre.

Aquests quatre termes cal agrupar-los per tal de poder-ho entendre: l'autor real i el lector real són persones amb noms i cognoms; els altres dos, autor model i lector model, com acabem d'explicar es mouen a mitjan camí entre la realitat exterior al llibre i l'obra en si. Si ens situem dins del text o d'una pel·lícula tenim els altres conceptes que estan al mig del quadre: El locutor seria un narrador dins de la ficció, l'enunciador un personatge que intervé però que no conta res i l'alocutari seria el receptor, això és, aquella persona que escoltaria o la destinació simplement d'allò que narra el locutor.

Les maneres d'introduir el discurs d'un personatge en un escrit són diverses. Cal tenir en compte que majoritàriament apareixen els verbs dicendi, que són aquells que fan referència a l'acció de dir. En d'altres tenim altres verbs equivalents com són: "confessar, escridassar, reconèixer, grinyolar, xisclar, afegir, exclamar, continuar, repetir"...etc. El text que s'introdueix en un altre s'anomena **discurs reportat**. Hi ha quatre tipus.

1. **Discurs directe:** El narrador mostra textualment el que un altra veu ha dit, un enunciador. Va encapçalat per un verb dicendi i entre guionets. És una mena de reproducció exacta del que un emissor diu. En una obra teatral seria equivalent al que diu cada personatge quan porta un guionet davant.
2. **Discurs indirecte:** El locutor reproduceix un enunciat d'una altra persona però mantenint només el significat i modificant la forma per tal d'incorporar-lo al seu text. Hi ha modificacions en els temps verbals i el sistema deíctic (pronoms personals, demostratius, possessius), cosa que no passa en el discurs directe. Aquesta transformació ocorre quan el verb dicendi que s'utilitza està en pretèrit perfet, en canvi si s'usa un pretèrit indefinit aquests tres elements romanen sense cap alteració. Fixeu-vos en aquests exemples:

- Si veniu cap ací, porteu-me una pizza.
- Ens va dir que si anàvem cap allà que portàrem una pizza.
- Ens ha dit que si anem cap allà que portem una pizza

3.- **Discurs ind.lliure:** És una versió entre les altres dues anteriors, ja que representa dos actes d'enunciació com el directe, però hi ha canvi dels dèictics com

en els indirectes. Veiem l'exemple: -No sabia què fer. Però a la fi s'hi va decidir: l'aniria a cercar l'endemà, tot i que, déu meu! Com trobaria un cotxe per anar-hi.

4- **Monòleg interior:** És una tècnica que mostra el pensament d'un individu. És el resultat de la barreja del món real i de l'interior d'un personatge, caracteritzat per les oracions llargues que van sumant idees, de vegades, tot ometent verbs i connectors per tal de fer-lo més versemblant. Al capdavant aquest monòleg té l'objectiu de fer palés els sentiments més ocults o desitjos reprimits d'un personatge.

😬 Veiem una seqüència d'una novel·la per tal de comprovar si has assimilat tots els conceptes d'aquest subapartat.

“Haviem sortit a passejar vora el mar, entre palmeres.

La llum del capvespre tremolava sobre l'aigua del port. Ens varen dir que n'Andreu havia tornat a l'illa, després que els alemanys perderen la guerra. N'Andreu havia hagut de fugir, perseguit per les tropes aliades i havia travessat els Pirineus, perdut en la desbandada de criminals nazis. De primer, no vaig creure que n'Andreu era a l'illa. Vaig pensar que m'hauria enviat a dir que tornava, que no seria capaç de presentar-se en secret, que li hauria agradat que acudís a esperar-lo al vaixell, després de tants d'anys. No em sabia estar de somiar aquell primer encontre, al peu de la nau.

Percebia en la memòria la força dels seus braços, la calidesa del tacte, l'esplendor dels seus ulls. M'ho digueren per cert: n'Andreu és a l'illa; però jo no ho vaig creure. Necessitava que fos una d'aquelles mentides pietoses que t'ajuden a viure; perquè no era capaç de renunciar d'improvís a les imatges que el desig genera i la ment afalaga. Feia tres dies que n'Andreu era a l'illa. La família havia procurat que ningú no sabés la data d'arribada, perquè temien la meua presència. Encara hauria de donar-los les gràcies: m'evitaren de fer el ridícul i m'estalviaren la decepció de descobrir que arribava acompanyat d'una dona. M'ho havien dit vora el mar i afegiren que n'Andreu era casat. Digueren que feia dos anys que era casat. Algunes setmanes després, en Joan, el germà, el trobà pel carrer i

li va dir que tenia ganes de venir a casa, de presentar-nos la seva dona.

M'ho havien dit vora el mar i afegiren que 'Andreu era casat. Digueren que feia dos anys que era casat.

Algunes setmanes després, en Joan, el germà, el trobà pel carrer i li va dir que tenia ganes de venir a casa, de presentar-nos la seva dona. S'excusà de no haver-lo fet més prest i va dir que se sentia cansat, que no li era fàcil acostumar-se a la nova situació....

Li va dir que s'exaltava sovint, de nit, que només veia morts entre runes. Preguntà per na Marta. Llavors, vacil·lant, li preguntà per mi:

- Què fa na Teresa?

No vaig saber què li va respondre en Joan, perquè em vaig abstenir de fer-li cap pregunta.”

Janer Manila, Gabriel. *Paradís d'orquídiess* (1992)

Analitzem **les veus del discurs** les quals fan referència a la introducció dins d'un enunciat d'un altre personatge diferent de l'emissor principal. Normalment apareix el verb dir o qualsevol altre dicendi (com hem esmentat més amunt. Anem a pams. Hem escollit aquest fragment perquè és ric en diferents maneres de fer intervenir les paraules dels personatges. Per exemple en la línia dos apareix una mostra de discurs indirecte, on Teresa- la narradora- reproduceix la veu d'uns altres personatges que l'informen de l'arribada d'un vell conegut : Andreu. Aquest procediment destaca per mantenir el significat, tot i que alterna la forma car està introduït per la conjunció "que" i apareix un plusquamperfet que indica que una acció pretèrita és anterior al moment de l'enunciació.

Ens centrem ara en el monòleg interior que com ja sabem és un discurs directe que s'adreça a la narradora mateix. Ací des de la ratlla número cinc "no vaig creure" fins "tants d'anys" és mostra els pensaments de Teresa que en un principi dubta de la presència d'Andreu a Mallorca. No podia pair que aquell senyor arribés sense anunciar-li-ho abans.

A la fi del text hi ha un altre exemple de monòleg interior, és a dir des de la línia vint-i-quatre fins a la vinti-cinc. En aquest cas la reflexió gira al voltant de la idea que el seu amic era casat i que quan ell preguntà per ella, aquesta es quedà tan corglaçada que no pogué respondre. Predomina en aquests fragments la subjectivitat pròpia de la primera persona. Mostra d'açò són les dues seqüències s'inicien amb l'adverbi negatiu.

Per últim cal afegir que en la línia deu apareix el discurs indirecte lliure. És un altre tipus de discurs reportat. El tret principal és la separació dels dos actes pels dos punts, això és com el discurs directe però després de la pausa no hi ha cap marca que varie el sistema d'íctic.

En acabat des de la ratlla setze fins a la vint-i-u trobem una sèrie d'intervencions del discurs citat en forma indirecta. Sempre depén d'un verb de locució- com ja hem esmentat més amunt a l'inici del comentari- per això es repeteix el verb dir (L.17)"digueren", " va dir"(L.18), els qual incideixen en la simultaneïtat de les accions en el passat.

Ens detenim a analitzar un altre cop una oració que ja havíem remarcat: "M'ho digueren per cert: n'Andreu és a l'illa"(L.10).

És evident que es tracta d'una situació d'enunciació intratextual que té lloc a l'interior d'una de més general. Ho expliquem més detingudament:

a) emissor →la gent del poble →" n'Andreu és a l'illa"→ receptor → Teresa
---

Veiem com hi ha un emissor col·lectiu (a) i una receptora que és alhora la narradora de l'acció de la història, o siga que aquest és un cas de feed-back, on l'emissor ha esdevingut receptor. El mateix ocorre amb "afegiren que n'Andreu era casat" (L.16-17) però ara som davant d'un exemple clar de discurs indirecte com ja hem esmentat més amunt.

Hem arribat al punt de l'exposició on remaquem uns elements que es troben fora del text.

- **Autor real:** Gabriel Janer Manila, que en cas de no saber que és mallorquí hauríem d'afirmar-ho a partir dels trets dialectals. Pertany a la generació dels setanta i a la

revolta individual fracassada. La “por” impregna les seues vivències. Les seues novel·les posteriors esdevenen més grotesques.

- **Lector real:** Són els estudiants que han hagut de llegir-lo per tal de fer-ne el comentari. Disposen d’una sèrie de coneixements que han anat assimilant tot al llarg del curs respecte a la narrativa catalana contemporània i a la reflexió sobre els discursos narratius.
- **Autor model:** Ens trobem a mitjan camí entre el nivell extratextual i el textual. Després d’haver llegit la seqüència el lector s’adona que tenim una lleu idea de com deu ésser l’escriptor, sobretot pel fet d’escollir el català com a llengua per escriure les seues obres en una època en què això no estava ben vist, quan no censurat. Imaginem que l’autor no coincideix amb la ideologia nazi perquè diu que fugiren en “desbandada” en acabar el conflicte:
- **Lector model:** Gabriel Janer Manila escriu per al seu públic, unes persones interessades en la lectura d’obres catalanes. En aquest cas que estimen les narracions que tenen com a tema central les vivències de Teresa en la Mallorca preturística del S.XX.
- **Locutor/ enunciator/ alocutari:** Estem dins del nivell textual. El primer terme, **locutor** equival a narrador i qui s’ha llegit la novel·la sap que Teresa recorda amb molt de rigor les escenes més importants de l’amor estrany viscut pels seus pares. Així conta la seua pròpia història rompuda pel conflicte bèl·lic del 1936-39 i viscuda amb desesperació amb Andreu. Per això la seua tornada en aquest fragment estudiat la trasbalsa tant. Pel que fa a l’**enunciator** hem d’afegir que es tracta de qualsevol personatge que hi intervinga. En el fragment analitzat més amunt hi ha la presència de Joan, el germà d’Andreu el qual intervé a partir del discurs indirecte: “li va dir que tenia ganes de venir a casa, de presentar-nos la seva dona”. Val a dir que el “presentar-nos” el pronom feble de primera persona del plural fa referència a Teresa i la seua família que en aquest cas passen a ésser l’**alocutari**, ja que són els receptors d’aquest discurs citat indirectament.

7.-Marques de modalització

Quan l'emissor d'un discurs pretén que la seua presència s'hi note hi ha una sèrie de marques que denoten la seua petjada. Estem davant doncs d'un escrit subjectiu, perquè l'autor opina sobre el tema i no s'oculta, o simplement s'hi mostra. En l'oració "Aquest llibre és de lectura imprescindible" hem col·locat el darrer adjectiu en cursiva per assenyalar el posicionament de l'autor respecte allò que diu. Aleshores diem que hi ha modalització. En canvi, quan no interessa que sapiguem qui és la persona que l'ha escrit, s'oculten les seues marques sota una aparença d'objectivitat i neutralitat, per exemple amb l'ús de la passiva, anomenem a aquest recurs impersonalitat.

Per marcar la seua presència en el missatge de l'emissor mitjançant els díctics de primera persona.

Un text modalitzat té actituds i/o opinions respecte d'allò que es diu. De totes formes existeix una modalització explícita quan l'emissor ens demana, ens aconsella o ens ordena alguna cosa als receptors i també hi ha una altra que és implícita que intenta possiblement el mateix objectiu de convèncer-nos, per exemple però d'una manera més indirecta amb dades i altres mitjans. Esmentem alguns dels recursos modalitzadors:

Qualsevol tipus d'oració que no siga assertiva té subjectivitat i per això ho incloem en aquest apartat.

La interrogació retòrica: És a dir, aquella que no espera cap resposta. Els **Proverbis:** "Qui no pot segar, espigola"; "si vols estar ben servit fes-te tu mateix el llit"; "És preferible vestir sants que despullar borratxos"..Els **díctics personals** de la primera i segona persona (singular i plural). **Les perífrasis** d'obligació i de probabilitat. Els **substantius valoratius:** desgràcia, sort...Els **canvis de registre o llengua.** **La ironia.** Es tracta de dir allò contrari al que expressem. **La derivació:** ús de diminutius, augmentatius i superlatius (homenot, peuarro, donota, polsim, plugim, boníssim, caríssima) els **verbs performatius** (d'opinió en primera persona) com "felicitar, lamentar, opinar... Les **interjeccions i vocacions** que criden l'atenció del receptor. I per últim els **adverbis:** "evidentment, afortunadament..."

Posem en pràctica tot d'una la teoria explicada en aquest apartat en un comentari breu d'aquest discurs:

"Un home enamorat és un espectacle **profundament desagradable**; es posen **neguitosos**, es passegen arreu **com manoll de nervis**, tenen necessitat imperiosa de comunicar-ho a tothom, es comporten **com si fossin argent viu, embogits, sufocats, desesperats**. La dona que els provoca aquesta **paranoia compulsiva**, segurament per inexperiència se sent **afalagada** i confia **insensatament** en la solidesa d'aquest amor abrandat. **Les decepcions** que vénen, **sense fallar mai**, són molt **amargues**.

Les àvies solien donar també un consell que és una sort que hagi quedat en desús però l'oblit del qual ha ocasionat múltiples **tragèdies amoroses**: «Nena, no els donis als homes el que ells volen; si els ho dones es **desinflen**, es **desenamoren**. Si vols conservar un *home*, fes-li-ho **gruar**.» Les noies d'ara, **sanitosament desinhibides** quan veuen aquell home, **desesperat** per ella **com un assedegat en el desert**, fan l'amor. Resulta **estupend**. Només que l'enamorament del noi ha sofert una seriosa davallada, com la de les monedes febles quan les fortes s'inflen. Està enamorat encara, però **desesmat**. A la tercera o quarta vegada de passar pel llit, el noi fa cara de **distret** tota l'estona. **«Què ja no m'estimes?»** és la frase que més vegades ha repetit una dona a un home al

llarg dels temps. Pot aguantar fins a *la setena* o *la vuitena* vegada, l'enamorament d'un home, a partir de la qual ja en desitja una altra i la seva li sembla una mica **fada** i sobretot **molt pesada**, amb aquelles idees romàntiques de les dones que volen relacions estables.

Quan el noi es casa o estableix una relació estable amb la seva parella, no ha de fer mai per amor, com ja ha quedat consagrat: vol que algú satisfaci la seva vanitat, a més de tenir **una mare de recanvi, una minyona gratuïta i una amant ocasional**. Elias Canetti, a *La província de l'home* té una frase reveladora sobre el comportament de l'home enamorat: «Els tres comportaments bàsics de l'home quan festeja: **el perdonavides, el que promet la lluna en un cove i el que busca una mare com un captaire**» per cert, al mateix llibre, Canetti fa una afirmació exactíssima: «L'home està disposat a fer qualsevol cosa perquè l'elogiïn; només cal que un li digui prou vegades que bo que és. **Està disposat a cometre un crim per tal que el considerin bo**»

Simó, Isabel-Clara. *Estimats homes* "L'enamorament" (2001)

Aquest fragment de l'obra *Estimats homes* fa referència a un punt de vista molt subjectiu de la visió de l'autora que té dels senyors, i en general de les relacions d'enamorament entre els dos sexes. Ací ens detindrem, per tant, en la modalització com a fenomen que inclou el posicionament d'una persona, Isabel-Clara Simó en aquest cas, i la seua presència en el text.

Passem doncs a l'estudi d'aquesta seqüència. D'antuvi hem de remarcar tots els recursos emprats per l'escriptora per tal d'aconseguir que aquest escrit siga totalment subjectiu, per això afirmem que es tracta d'un discurs predominantment argumentatiu, tot i que no apareix la primera persona. A fi de convèncer-nos de la ridiquesa de la situació, segons ella, quan un home s'enamora i la conveniència de les seues relacions sentimentals. Per tot això fa servir **la repetició** del lexema verbal "enamorar" amb l'ús de paraules derivades: l'adjectiu "enamorat" (L1 i L.13); el substantiu "enamorament" (L12 i L.17). també apareix el verb antònim "desenamoren" (L.9), els quals incideixen en l'eix temàtic del discurs.

A més a més cal destacar en les primeres línies com s'utilitzen una sèrie de **comparances** quan es descriu, des de la línia 1 fins a la 3, l'home en general: "com un manoll de nervis" (L.2) en què amb aquesta locució alhora exagera com es trobava aquell personatge. Es tracta d'un recurs propi del registre col·loquial cosa que connecta amb l'auditori i dóna suport al caire humorístic de l'escena. L'altre exemple és "com si fossin d'argent viu" (L.3) un refrany propi dels texts modalitzats el qual remarca una vegada més la sensació de grandesa en què es troba el personatge, tot augmentant la valoració negativa que té l'escriptora d'Alcoi sobre el gènere masculí en aquestes ratlles. La darrera comparança remarcable està situada en la (L.11/12) "com un assedegat en el desert" la qual és alhora una hipèrbole.

Des del principi del fragment es poden observar la utilització d'**adverbis** com (L1) "profundament" col·locat amb la intenció de fer veure la situació com a més grotesca en la qual viuen alguns homes, segons sempre el parer partidista de l'autora. En la línia cinc apareix "insensatament" que és emprat per ridiculitzar el posicionament de les dones confiades que els seus marits o parelles s'han enamorat de veres.

També hi ha una sèrie de **substantius valoratius** com "paranoia" (L.4) per fer referència a allò provocat per les dones als seus amants, en altres paraules que cap dels dos

gèneres se salva de l'atac devastador de l'autora, encara que s'acarnisse més amb ells, per descomptat. Més tard hem d'assenyalar "decepcions" cosa que incideix en els resultats que es produeixen entre les relacions frustrades de dues persones. L'autora pretén així donar-li un caire més negatiu a aquests lligams humans. En aquest sentit s'usa el nom "tragèdia" (L. 8). Per últim insistim amb el mot "perdonavides" el qual mostra l'arrogància d'alguns senyors i que arrossega tot un conjunt de connotacions negatives.

Val a dir que hi ha tres sintagmes nominals (L.22) que subratllen el sentiment d'egoisme per part dels homes quan cerquen una dona: "una mare de recanvi, una minyona gratuïta i un amant ocasional".

Pel que fa als **adjectius**, l'únic que fan es aprofundir en el to humorístic que es palesa al llarg del discurs. Destaquem "embogits, sufocats, desesperats" (L.3) així com "desesmat" (L.14). Tots serveixen per ridiculitzar el gènere masculí i d'una manera molt convincent a deshumanitzar-lo, cosa que sembla aconseguir l'autora amb aquest entramat textual.

Una altra marca de modalització present en aquest escrit és l'ús del **superlatiu** amb el sufix "- íssim", el qual està col·locat en la línia vint-i-sis "exactíssim". D'aquesta manera introdueix subjectivament una cita d'un autor búlgar, premi Nobel de literatura el 1981, Elias Canetti.

Dins de l'apartat morfològic acabem amb la derivació que és emprada per l'autora amb el prefix "de-", el sofriment irònic que pateix un home l'endemà d'haver passat una vetllada completa amb la seua amant. Les dues paraules són "desinflen" i "desenamoren" (L.9)

Quant a les **figures retòriques** hem d'afegir que mostren un valor modalitzador. Tenim algunes metàfores on destaca l'estat d'ànim de l'emissor com "encès de passió » (L.11) on barreja un element que és l'home amb un element que és alhora el símbol universal del sentiment amorós.

Remarquem la **ironia** on el locutor no assumeix la responsabilitat de l'enunciació, considerada falsa i absurda alhora. Parem atenció en la línia 12 quan hi ha "resulta estupend". Ací se subratlla de manera exagerada com si els humans realitzaren pràctiques amoroses com els animals amb el verb "bramar" més propi dels rucs que de les persones.

La **hipèrbole** tanca aquesta seqüència en les línies (27/28) "està disposat a cometre un crim per tal que el consideren bo". Convé dir que l'aparició de **locucions** asseguren la vivacitat del discurs i és una forma més de subjectivitat. En el text analitzat tenim en la línia vint-i-quatre un exemple: "el que promet la lluna en un cove". La intenció de l'escriptora és posar de rellevància com els mascles tenen molt desenvolupat la imaginació, això és que pretenen assumptes impossibles de portar a terme

Hi ha també una sèrie de **verbs** que han estat seleccionats per omplir de connotacions l'escrit. El verb "confia" destaca el sentit de la credulitat de les dones davant de les actuacions que fan els marits segons l'autora.

N'apareix un altre "gruar" (L.9) que forma part del registre col·loquial així com "aguantar" (L16). El primer posa èmfasi en els desitjos masculins i el segon en què es mostra la capacitat de les dones de sofrir mentre esperen un canvi

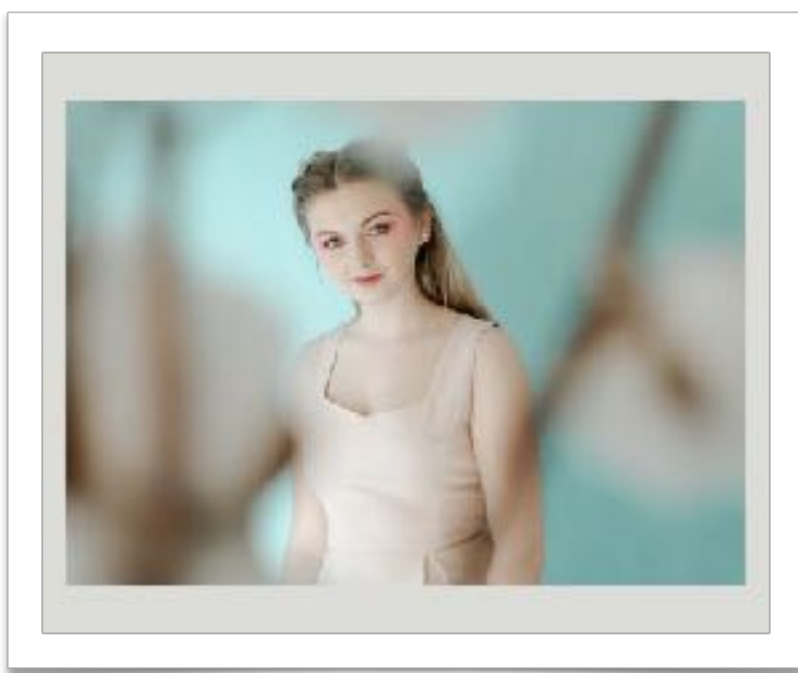

d'actitud dels senyors.

El verb "elogiar" de la (L.26) s'encarrega de manifestar un altre cop la vanitat de l'ésser humà. De tot açò es desprèn el feminisme de l'autora entès de forma irònica, la qual cosa s'observa per l'exageració contínua de l'exposició de la informació manipulada.

Seguim aquest comentari centrat en la modalització i remarcuem l'oració interrogativa "Què ja no m'estimes?" (L15) és una frase en discurs directe. Com ja hem esmentat abans predomina l'argumentació hi ha tres cites que serveixen per demostrar la inversemblant maldat de l'home. La primera vegada que se cita en el text fa referència a les iaies-portadores de la saviesa popular i l'experiència-; aquestes són emprades per introduir un consell molt útil fins a la fi del S. XX. Aquest suggeriment comença amb "Nena no els donis..."(L.8) i acaba en la línia 10. L'altra cita és d'Elia Canetti, com ja hem anunciat més amunt. Totes les cites van precedides de dos punts i acotades entre cometes, per això podem afirmar que l'autora fa servir els recursos tipogràfics per apropar el moment de l'enunciació a l'enunciat, amb la clara intenció de conscienciar els lectors, en aquest cas sobretot les lectores, de la culpabilitat de la conducta dels homes envers els dones.

Pautes per a redactar el comentari lingüístic

Tot seguit podreu trobar uns consells de com iniciar a escriure un comentari amb l'ajut d'aquestes expressions en cursiva. Cal dir que abans has vist ja comentats els apartats per separat i ací tens com seria tots els elements en conjunt. Que conste que açò és una guia que et serveix a principi de curs mentre el familiaritzes amb aquests tipus de discursos expositius. L'objectiu d'un comentari no és mai crear un llistat d'elements que l'alumne ha remarcat en un escrit, sinó de relacionar-los i intentar esbrinar amb quina intenció els ha anat col·locant l'autor.

Presentació

Abans de començar a redactar-lo cal citar a quina obra pertany el fragment que s'analitza i quin n'és l'autor/a.

Iniciem el comentari amb / D'entrada //per començar caldria centrar-nos en **el tema** del fragment el qual és (..) (en una oració/ sintagma) (al voltant del qual gira tot el text.).

Estudiem ara **la divisió del text en parts**: les idees principals i secundàries que podem extreure de l'estudi de l'estructura interna (--) (l'eix temàtic). Pel que fa a l'estructura externa (trets propis dels texts narratius/argumentatius/ o explicatius) cal destacar que podem dividir el fragment en aquestes parts : (--)

En cas de ser un text narratiu caldrà fixar-se en les divisions típiques: plantejament, nus i desenllaç.

Com que l'escrit ha de tenir entre vint-i-cinc i trenta línies, tal volta ens manque una d'aquestes parts i això s'hauria d'especificar bé. Si és explicatiu haurà de tenir aquestes característiques (tot relacionat-ho amb les funcions lingüístiques i els tipus d'oracions segons la classificació prosòdica).

Si és argumentatiu hem d'exposar les parts, els arguments /contraarguments i la tesi. Un altre punt dins del nostre comentari.

Tot seguit podríem afegir .../ aquesta seqüència tracta sobre (són diferents maneres d'introduir el resum) en un màxim de deu línies).

Respecte al **registre** cal dir que predomina la varietat formal, ja que és el propi de l'àmbit públic, per això s'ha fet servir perquè pugui ser entès per tothom i així queden igualades al màxim les diferències dialectals, tot i que hi ha la presència de paraules pròpies d'altres registres (varietat diafàsica) (colloquialismes amb la intenció d'acostar el text al públic lector i aconseguir la seua complicitat, per exemple".. línia (12), així com algun tecnicisme //llatinisme //cultisme//vulgarisme// préstec amb la intenció de l'autor de .....

En relació a la **variació diatòpica** cal esmentar que la varietat utilitzada és el català occidental (variant nord-occidental //valenciana) o el català oriental (central o balear), la qual cosa es veu en la morfologia verbal que presenta el subjuntiu.....els possessius...el dètics en la línia (3), els substantius propis d'aquells dialectes com ... potser si aquestes paraules no s'adeqüen al dialecte de l'autor/a han estat col·locades al text amb la finalitat de .....

Tot seguit analitzem **la tipologia textual**. Val a dir que en aquest discurs predomina la narració (i ara cal afegir una sèrie de trets específics que siguin aclaridors per tal de demostrar-ho bé amb exemples) encara que hi ha una seqüència (d'un altre tipus) ja que...

D'altra banda observem **les veus del discurs** (quan hi ha narració, sobretot, el locutor i l'allocutari es fan presents..) Si hi ha impersonalització no hi trobarem cap marca lingüística de l'emissor, això s'ha fet amb el propòsit d'aconseguir un major distanciament i presentar els fets com a objectius (propi dels texts explicatius), si ens apareix en un d'argumentatiu la intencionalitat de l'escriptor ha estat, tal vegada, la de donar suport als seus arguments. Quan l'emissor apareix en primera persona s'ha d'explicar també on apareix i amb quina finalitat i si d'alguna manera ho aconseguix.

Quant a / Convé destacar (en texts argumentatius, sobretot) **la modalització**.

Ja hem comentat més amunt l'ús del registre (..) o el canvi de llengua (..), que ha estat utilitzat per l'autor amb la intenció de...(cosa que ha aconseguit.), també hem remarcat l'ús de citacions textuais -discurs reportat- que en els texts argumentatius serveix per donar més autoritat a la tesi que s'està defensant, la connotació del llenguatge és un dels trets propis de la modalització, així com el lèxic valoratiu (adjectius, adverbis, verbs performatius -perífrasis d'obligació i de probabilitat- substantius, interjeccions, refranys, frases fetes, derivació- diminutius, augmentatius i la ironia ...

A l'hora d'abordar **la disposició textual**/el punt següent d'aquesta exposició tracta...

Quant a l'ús de diferents tipus de lletra i d'altres marques tipogràfiques tenen valor modalitzador. Però aquestes marques també poden utilitzar-se al servei de la claredat expositiva. Mitjançant l'organització del discurs en l'espai obtenim diferents tipus d'informació que completen la que aporta el propi escrit. La disposició habitualment s'empra per a seleccionar i jerarquitzar la informació, amb la intenció de facilitar la seua comprensió. Aquest ús té una gran importància, sobretot en els textos expositius. Els recursos més emprats són:

- Marcadors d'enumeració tipogràfics (guions com en aquest apartat), alfabètics (lletres: a, b, c...) o numèrics (1,2,3...) per a ordenar i relacionar la informació. Els parèntesis explicatius introduïts o no per connectors de reformulació. Aquests a més d'aquest valor explicatiu, poden tenir altres vegades un valor modalitzador quan l'autor se'n serveix per a expressar el seu punt de vista personal. Els dos punts, en acabar un paràgraf, per a introduir una enumeració o una citació. La lletra negreta, la cursiva; la diferent grandària i font tipogràfica també serveixen per remarcar, sobretot en discursos expositius; els conceptes especialment importants o que apareixen per primera vegada dins el text. Aquest ús té una clara finalitat didàctica.

Per concloure aquest comentari cal afegir que hi ha una sèrie de recursos expressius (figures retòriques) que no són tan abundants com en una poesia però que apareixen en qualsevol discurs narratiu o argumentatiu. L'autor els ha usat per tal de cridar l'atenció dels lectors sobre...

A continuació et deixem un esquema on tens sintetitzat tot allò bàsic que has de saber sobre els comentaris.

Eines del 1r comentari (pregunta 1, apartats a, b, c i d)

1) TEMA I PARTS	Substantiu-sintagma/or.simple. Parts: tipologia(estruc. Interna). E s t r u c . E x t : D i s p o s i c i ó textual(paràgrafs) Climàtic/anti/linerar/circular.		2) RESUM	3a persona, no valoració, 10 línies màxim, no es pot parafrasejar.
a) TIPOLOGIA TEXTUAL	Morfologia i sintaxi		Aspectes textuais i altres	
Narratiu	Temps perfectius, relació temporal, adv.i connectors temporals.		Estructura, narrador:(omniscient, editor,intern), focalització: (externa; interna-fixa-variable) temps i espai.	
Conversacional	Díctics, adv. interrogatius, diversitat prosòdica, recursos tipogràfics.		Codi no-verbal, trets orals repeticions, el·lisions, fig. retòriques, tornos de paraula, frases inacabades i lèxic imprecís.	
Expositiu	Subordinades causals, consecutives i finals. Termes, estructura: SN+ ÉSSER+ SN		Estructura, pretesa objectivitat Puntuació (cites/reformulació)	
Argumentatiu	Subordinades causals, consecutives i adversatives. Verbs performatius.		Citacions, puntuació,ironia, repetició, i n t . r e t . o r r i c . Estructura:Introducció(premisses) desenv. (arguments/contraarg) conclusió (tesi).	
Descriptiu	Adj.qualificatius, concordança. Adv lloc, temps imperfectius. PN i juxtaposició/coordinació.		Ordre, precisió lèxica i noms. Aposicions i subordinades relatives.	
b) REGISTRES (v.diafàsica)	Tema: general-especialitzat	Nivell formalitat	Canal escrit (espontani/no)	Intenció (objectiu/sub)
R. estàndard	Neutre, formal, finalitat utilitària i normatiu.			
R. col·loquial	Subjectius, trets orals, poc elaborats-espontanis, no normatius, sintaxi simple, onomatopeies, frases fetes i refranys.			
R. vulgar	Ús lleng. poc elaborat, "paraulotes" temes tabú Allunyat norma lingüística i social. Empra castellanismes/barbarismes			
R. científic (sociolingüística)	Lleng. clar, denotatiu, unívoc, sense figures retòriques, termes, neologismes i oracions llargues,			
R. literari	Imaginació de l'autor, s'adreça al lector desconegut/universal, elaboració formal, ús connotatiu, fig.retòriques			
c) DIALECTES (v.diatòpica)	Oriental: Central i balear		Occidental: Nord-occidental i València	
	Present ind: -o; subjuntiu: -i, possessiu femení(v); Increment -eix		Present ind: -o/-e; subjuntiu: -i/a, possessiu femení(u); Increment -ix	
d) RECURSOS EXPRESSIUS		e) R.TIPOGRÀFICS (jerarquització informació)		

Allegoria, isotopia, antítesi, metàfora, el·lipsi, enumeració, personificació...	P. breus: coma, parèntesis, guions, cometes i claudàtors; p. mitjanes: punt i coma, dos punts i punts suspensius; p. llargues: punt, signe d'admiració i d'interrogació.	
f) LES VEUS DEL DISCURS	Autor/lector real.l/a model. Locutor, enunciador i alocutari.	discurs reportat: d. directe, d. ind. i d.ind.lliure.
g) MARQUES DE MODALITZACIÓ	Proverbis; locucions; díctics personals; substantius valoratius; canvis registre; verbs performatius; interjeccions; vocatius; citacions; int. retòrica; derivació; ironia	

II.- CINC CÈNTIMS DE SINTAXI

Hem d'especificar que els termes que s'utilitzen en aquest breu estudi de sintaxi segueixen el generativisme. Abans d'estudiar les estructures sintàctiques a fons cal que ens detenim a analitzar els elements que formen l'oració.

En primer lloc hem de saber que una oració està formada- normalment- per més d'una paraula. Aquestes paraules són, per tant, l'element bàsic per a formar enunciats, ja que aïllant-les tenen significat.

En aquesta lliçó veurem com aquests mots en són els seus constituents. Els elements de l'oració:

Paraules →	Estructures →	Funcions
Categoria →	Sintagmes →	(CD, Cl...)

Bé ara ens detenim en aquest enunciat i ens fixem en les paraules que el formen:

Ex. La porta de la casa és blava. Tenim “la” que és un determinant; “porta” i “casa” que són dos noms; “de” una preposició; “és” un verb i “blava” un adjectiu. Tots aquests mots podem trobar-los als diccionaris a soles acompanyats d'una abreviatura que n'indica quina és la seua naturalesa, la seua categoria. Tenim huit tipus de categories que cal estudiar i memoritzar:

1. **Verbs** : Marquen accions o estats. Ex: Caminar.
2. **Noms**: Terme que designa els éssers o les coses. Ex Porta

3. **Determinant:** Precedeix el nom per determinar-lo. Ex: Els.
4. **Adjectiu:** Referit a una qualitat: Ex : Alegre.
5. **Pronoms:** Categoria que substituïx un nom: Aqueix.

Aquestes cinc categories són variables, és a dir, tenim morfemes de flexió "xic, xica, xics, xiques", mentre que les tres que segueixen són invariables perquè no en tenen.

6. **Adverbi:** Modifica el significat d'un verb, adj o adv. Ex : Ací.
7. **Preposició:** Nexa entre un element de l'oració i el seu complement.
Ex: Sobre.
8. **Conjunció:** Connector entre dues proposicions, frases o mots coordinats o una proposició subordinada amb la seua principal. Ex: Que

Exercicis

1.- Esbrina a quina categoria pertanyen cadascun dels mots en negreta que hi ha en les oracions següents:

- Hem vist el **concur sant** eixir al bar.
- Cal **concur sar** per divertir-se.
- No m'ha agradat gens el **concur s**.
- **Concur sant** així no guanyaràs.
- Es va **enrogir** ràpidament.
- La seua vergonya es va fer palesa pel seu **enrojolament**.
- Heu de **manifestar** sempre els vostres drets.
- El **manifestant** va ser empresonat per la policia.
- Li ho va dir **manifestament**.
- L'**anotador** ha patit un greu accident i no podrà anar a l'estrena.
- Laia oblidà d'**anotar**-ho tot a la llibreta.
- El professor s'adonà que l'**anotació** estava plena de faltes d'ortografia.
- No hem pogut **al·lotjar** tots els hostes.
- Ens ha mancat **al·lojament**.
- Aquesta herba bullida és **al lucinògena**.
- Jaume **al lucina** moltíssim quan veu la seua estimada.
- Anna sembla una **al lucinadora** amb aqueixos ulls que fa.
- L'assemblea **constitutiva** es reuneix trimestralment.
- Els teus versos semblen un llenguatge **harmonios**.
- L'univers forma un tot **harmònic**.
- Li ho va dir tot **harmònicament**.

Hem comentat més amunt la categoria de les paraules, dit d'una altra manera, la unitat més petita de la cadena parlada que aïllant-la té significat i ens apareix tota sola al diccionari. Bé ens centrem tot seguit en els conjunt de paraules que quan està organitzat tenen sentit encara que formen part d'un conjunt més gran.

Aleshores tenim una sèrie d'estructures que anomenarem a partir d'ara sintagmes ja que poden ser una paraula o conjunt de paraules amb significació. En distingim cinc tipus, els quatre primers prenen el nom del seu nucli, és a dir, el mot més important. Vegem

1. Quan el centre del sintagma és un nom l'estructura s'anomena S.NOMINAL. Ex: La meua amiga. Com pots veure el nucli està subratllat i porta davant dos elements. Aquests s'anomenen determinants la seua presència n'és imprescindible. Dins d'aquests grup tenim:

- Articles.
- Pronoms: possessius, numerals, demostratius, indefinits, interrogatius i exclamatius.

Tots ells han de coincidir en gènere i nombre amb el nom substantiu, açò és la concordança.

- Si ens fixem en l'exemple «La ciutat dormitori» ens adonarem que l'adjectiu «dormitori» està situat a la dreta del nom. Aquest complement s'anomena adjacent o complement del nom, també conegut per C.N. Ex. La cadira de ferro, el cau ferrat, l'amiga que et vaig presentar l'any passat, Maria, la cunyada del Josep. Tots els elements que apareixen subratllats són complements del nom però cadascú té una naturalesa diferent. El primer es tracta d'un sintagma introduït per una preposició, el segon és un adjectiu, el tercer en canvi és una proposició subordinada de relatiu i el darrer una aposició.

2. La paraula més important n'és l'adjectiu, l'estructura resultant s'anomena SINTAGMA ADJECTIVAL. Ex. sabates esportives.

3. Quan el centre és un adverb, tenim un SINTAGMA ADVERBIAL. Ex: Molt greument.

4. Per últim tenim una estructura que va introduïda per una preposició, tot i que el nucli és el nom, el sintagma resultant es diu S.PREPOSICIONAL. Ex: segons l'investigador.

5. Si el nucli és un verb, es diu SINTAGMA VERBAL. Ex: Anna balla sovint.

Ja hem esmentat el cinc tipus de sintagmes existents, cadascun d'ells pot realitzar una funció, dues o més. Cal que faces els exercicis següents perquè domines aquesta peça clau per a l'elaboració correcta d'oracions.

- **Esbrina a quin tipus de sintagma pertanyen les següents estructures:**

- a.- la nostra veïna.
- b.- poc fredament.
- c.- cantaven tot el matí.

- d.-Mariona, la filla del mestre,
- f.-des de primera línia.
- g.-saltant i ballant.

- **Crea el major nombre de sintagmes a partir de les paraules que tens a continuació combinant-les i tenint en compte la concordança. Intenta no afegir-ne cap més.**
“ amics, queferós, quatre, els, simpàtic, fill, director, meus, de, els, germans, totes»
- **Hauries de saber que l'article «lo» és considerat incorrecte en els usos estàndard de la llengua, tot i que d'una forma espontània s'utilitza en la llengua parlada en un nivell col·loquial/familiar. Reescriu els oracions següents eliminant el «lo».**

- 1.-Per lo vist, no sabien res.
- 2.- No saps lo que ens vam divertir amb aquelles veïnes .
- 3.- Sempre em diu lo mateix.
- 4.- Per lo que sembla, no han arribat encara.
- 5.- Fes-ho tot lo bé que sàpigues.
- 6.- M'agrada més lo anglés que lo alemany.

- **Assenyala els diferents tipus de sintagmes que trobes i marca'n el nucli.**

El clima d'aquesta ciutat.

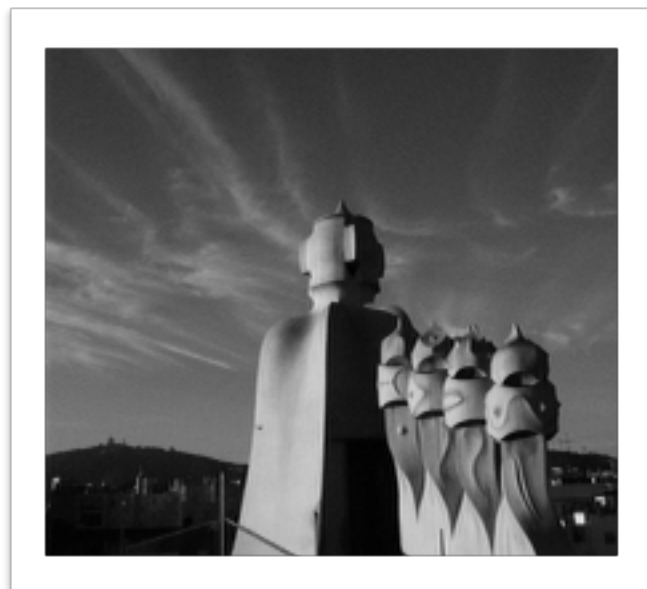
El meu amic inseparable.

Ella i les seues manies.

Sa germana del quart pis, la que venia tots els divendres , ...

Tenim bastant coca per avui.

Tots quatre germans s'estimaven molt.

- **Fixa't en les paraules subratllades i indica si fan de substantiu o d'adjectiu:**
xiquet treballador // treballador intel·ligent // casa vella // vella xafardera // vestit rosa // rosa dolça // dinar bo // bon dinar.

Ara continuem amb els pronoms personals febles. Anem a pams i vegem-ho detingudament. Els pronoms personals es divideixen en dos grups:

- Els p.personals forts: Aquells que apareixen tots sols i realitzen normalment, si no van precedits de preposició, la funció de subjecte. Ex. «Jo, tu ,ell,ella..»

- Els p.p.febles: Han d'anar sempre amb el verb bé davant o bé darrere. Són monosíl·labs i, com veurem, substitueixen paraules o sintagmes. Per què els pronoms febles són tan primordials? Perquè totes les llengües intenten estalviar mots per comunicar-se. Aquestes partícules serveixen per tant per referir-se a altres elements del co-text o context comunicatiu, i així no en repetim més. Vegem l'exemple:

1.- Deixe *les claus* ací.

2.- Quines claus?

1.- Les claus del cotxe.

2.- Ah, bé. Guardaré aquestes claus en l'armari i quan tornes podràs agafar les claus.

Si ens fixem podríem «economitzar lingüísticament» el sintagma -les claus- d'aquesta conversa, evitant tot d'una la redundància. Si apliquem els substituïts adients el diàleg queda així:

1.- Deixe les claus ací.

2.-Quines $\emptyset$?

1.- **Les** $\emptyset$ del cotxe.

2.- Ah bé, **les** $\emptyset$ guardaré en l'armari i quan tornes podràs agafar-**les** $\emptyset$.

D'aquesta manera ens queda un discurs més lleuger ja que en la primera intervenció de 2 s'ha eliminat el sintagma en qüestió mitjançant el símbol $\emptyset$ i en les altres s'ha substituït per l'element **les**. Com sabem hi ha pronoms personals de tres persones: 1a, 2a i 3a. Les dues primeres fan referència a l'emissor i al receptor -anomenats "díctics"-, mentre que els de la tercera -coneguts per "anafòrics"- incideixen en els altres elements del context comunicatiu o el co-text.

Col·locarem els pronoms febles darrere del verb - **enclítics**- quan aquest estiga en un dels tres temps: infinitiu, gerundi i imperatiu. Anirà separat per apòstrofs (si hi ha contacte de vocals) o per guionets. Ex: Fes-li un bes.

Davant del verb -**proclítics**-en la resta de temps verbals.

Ex: Li ha fet un bes.

Les formes proclítiques es divideixen en dos grups:

- **Reforçades:** Quan el verb comença en consonant : Ex. En vull quatre .
- **Elíides:** Si el verb és iniciat per vocal o h. Ex. M'escolten. Les formes enclítiques es divideixen també en dos subgrups:
  - **Plenes:** amb verb acabat en consonant o diftong acabat en semivocal -u-. Ex. Vull portar-te.
  - **Reduïdes:** amb verbs acabats en vocal o amb altre pronom. Ex: Porta'l.

Seguim l'estudi dels febles per complements.

Atribut. Hi ha de dos tipus.

S.N determinat: Són les sis $\Rightarrow$ **Les** són.

S.N. indeterminat: Són veïnes $\Rightarrow$ **Ho** són

Aleshores quan tinguen un S.N. determinat el substituïrem per un pronom que concorde amb el nucli (el, la, els, les) i quan el S.N. siga indeterminat sempre per (ho).

Subjecte indefinit. Quan va **després** del verb:

- No queden amics com tu ⇒ No **en** queden.
- Ha arribat algun autobús? Sí, **n'**acaba de arribar un.

C.D. Trobem tres classes diferents.

S.N. determinat . Hem estudiat aquesta lliçó . **L'**hem estudiada.

S.N. indeterminat . Hem estudiat unes lliçons . **N'**hem estudiat unes.

S.N. neutre/proposició subordinada. Hem estudiat açò. **Ho** hem estudiat. Hem estudiat tot el que vas dir. **Ho** hem estudiat.

Remarquem com depenent del tipus de S.N. cal col·locar el pronom

feble adient. **C.I.** Distingim entre singular i plural.

Singular :Substituït sempre per «li» tant per al masculí com per al femení.

Ex. Telefone al meu amic. **Li** telefone.

Ex. Telefone a les meues amigues. **Els** telefone.

T'hauràs fixat en els dos pronoms: li, els (davant del verb) i darrere (-los,-li, o 'ls).

C.CIRCUMSTANCIAL. Una regla ràpida per aprendre a substituir-los és aquesta: Els complements que comencen per la preposició «de» els reemplacem per **EN** i els que s'inicien per altres preposicions que no siga »de » per **HI**.

Ex. Passem per Eivissa. **Hi** passem.

Ex. Vénen de Xàtiva. **En** vénen.

Ex. Van de gaidó. **Hi** van.

L'últim exemple se n'ix de la regla. L'explicació és que ens trobem davant d'una excepció: «tots els complements de manera encara que comencen per la preposició «de» han d'anar reemplaçats per **HI**».

C.PREDICATIU. Sempre ens apareixerà el pronom **HI** en comptes d'aquest complement. Ex. Camina reposada . **Hi** camina.

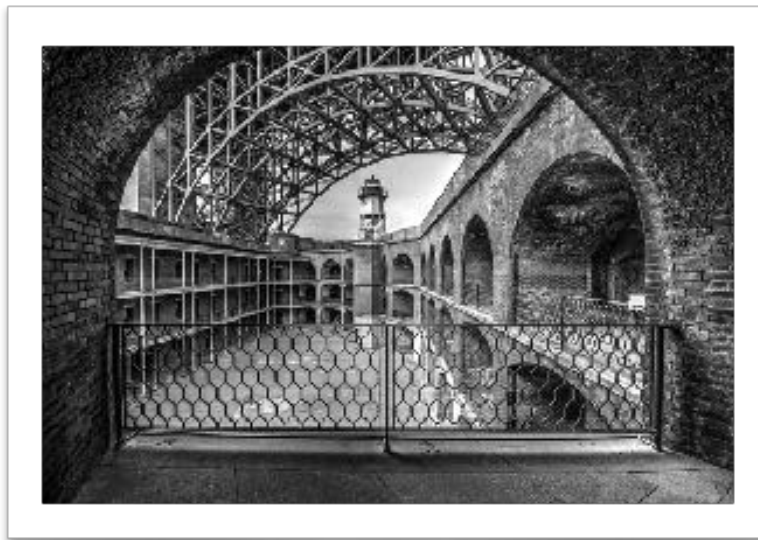
C.RÈGIM VERBAL. Segueix sense excepcions la mateixa regla de substitucions dels circumstancials.

Ex. S'acostuma a fer les coses bé. **S'hi** acostuma.

Ex. M'he adonat de les errades . **Me n'**he adonat.

ORDRE DE COL·LOCACIÓ DELS PRONOMS FEBLES

3a persona	2a persona	1a persona	3ª persona	3a persona	3a persona	3a persona
SE	TE, US	ME, ENS	CI: LI, ELS	CD/TRIBUT: EL, LA, ELS, LES, HO	EN	HI

POSA EN PRÀCTICA

1.- Substitueix el sintagma subratllat per un pronom feble adient.

- Canta dret.
- Canta això.
- Canta la tornada.
- Encara no són les sis.
- Han encarregat les postres a la Maria.
- Recomane a Hipòlit la meua novel·la.
- No et refies del teu germà.
- Viuen la vida.
- Viuen amargats.
- Viuen de la mar.
- És un actor famós.

😊 2.- Descobreix d'aquest fragment de *Entre dos palaus* de Naguib Mahfuz quin és l'antecedent de cada pronom feble.

		VARIANTS DELS PRONOMS FEBLES						
		formes díctiques				formes anafòriques		
		singular	plural	singular	plural	singular	plural	
formes proclíptiques	reforçades	abans d'un verb començat amb consonant	em	ens	et	us	el,la,li, ho,hi,en,es	els,les
	elidides	abans d'un verb començat amb vocal o hac	m'	ens	t'	us	l'	l'
formes enclíptiques	plenes	darrere de verb acabat amb consonant	-me	-nos	-te	-vos	-la, -lo	-los, -les
	reduïdes	darrere de verb acabat amb vocal, excepte diftong	,m	'ns	t	-us	'l	'ls

«Sí que de baix del carrer **li n'**arribà el murmuri de veus, però això no era significatiu perquè aquell carrer no **s'**adormia fins a trenc d'alba, era ple de cafés on **es** feien tertúlies i de botiguetes i, des del vespre fins a l'alba, gairebé **s'hi** sentia el mateix brogit».

3.- Assenyala els complements verbals i tracta de substituir-los pels pronoms adients.

- Volen saber qui t'ho ha dit.
- El metge ha operat el malalt.
- M'han regalat una bicicleta.
- Dóna els gots a qui te'ls demane.
- Els pagesos es queixaven del mal temps.
- Van decidir abandonar el refugi.
- El peix és salat.
- M'he oblidat les claus.

4.- Combina els pronoms febles de C.D amb els de C.I:

- Donaré les ulleres al Marc.
- Donaré els botons als alumnes.
- Dóna el llapis al mestre.

- Dóna la cartera a la mestra.
- Donaré les llaunes a l' Anna.
- He deixat les tisores a la Júlia.
- He deixat la cartera a l' Òscar.
- He deixat les gomes a les companyes.
- He deixat el tornavís a Maria.
- He deixat les tenalles a les monges.

Ens endisem ara en **l'oració simple** que és aquella que consta d'un verb. Si tenim en compte açò podem fer dues classificacions si ens fixem en l'entonació:

- **Enunciativa:** Afirmativa o nega un enunciat.
- **Interrogativa:** Quan s'interessa per una informació.
- **Exclamativa:** Posa de manifest l'estat d'ànim.
- **Dubitativa:** Es crea una incertesa.
- **Desiderativa:** Marcada pel desig.
- **Exhortativa:** Caracteritzada pels manaments o consells.

La classificació varia quan ens detenim en el tipus de verb:

- **Atributives//copulatives:** Tenen com a nucli els verbs ser, estar o semblar.

Ara bé, pel que fa a la resta de verbs, els anomenats predicatius, és a dir, aquells que tenen significació pròpia i no actuen d'enllaç com les copulatives, podem dividir-les en:

- **Transitives:** El verb duu CD. Cal saber que hi ha alguns verbs que el necessiten sempre, com el verb "fer alguns com "ballar" poden portar-lo o no segons la intenció de l'emissor i per últim altres com "córrer" que a causa de tenir una significació tan precisa no li cal el CD.
- **Intransitives:** L'oració no duu el CD. Ex.Vinc de Vinaròs.
- **Actives:** El subjecte realitza l'acció. Ex Joan escriu missatges electrònics.
- **Passives:** En aquest cas el subjecte és passiu perquè rep o pateix l'acció del verb. Ex. Els missatges electrònics han estats escrits per Joan.
- **Reflexives:** Quan l'acció del subjecte recau sobre ell mateix. Ex Camilla es pentina.
- **Recíproques:** En el cas que l'acció realitzada per dos o més membres recaiga sobre ells mateixos. Ex. Miquel i Anna s'estimen
- **Impersonals:** No tenen subjecte, ni possibilitat de tenir-ne. Es construeixen amb el verb haver-hi o amb verbs relacionats amb fenòmens meteorològics. Ex. Plou

Si hi ha més d'un verb aleshores deixem de banda l'oració simple per ampliar més l'estudi amb aquests quatre termes:

- **Coordinales:** Hi ha una relació que s'estableix per mitjà de conjuncions entre proposicions que sintàcticament són iguals.

Ex: Em van esperar, però no vaig anar-hi.

Mireu el següent quadre perquè pugueu entendre la classificació dels connectors coordinants.

ORACIONS	LOCUCIONS CONJUNTIVES	EXEMPLES
COPULATIVES Unides per nexes que indiquen addició	i, ni.	Ens divertirem <u>i</u> ballàrem fins la matinada. No ens ha telefonat <u>ni</u> ens ha cercat.
DISJUNTIVES Hi ha dues alternatives entre les quals cal optar	o, o bé.	T'espere <u>o</u> me'n vaig?
DISTRIBUTIVES Hi ha alternança.....	ara...ara, adés...adés, no sols (solament) sinó, ni...ni, o ..o, mig...mig, ja... ja, el mateix...que, l'una ... l'altra.	<u>Ara</u> corre, <u>ara</u> s'asseu. <u>Adés</u> pensa una cosa, <u>adés</u> una altra.
CONTINUATIVES Indiquen successió una respecte l'altra.	encara, a més (o de més) a més, endemés, així mateix. ..	Li ho dic bé i <u>encara</u> em contesta així. <u>A més</u> d'explicar-nos on era el carrer, ens hi acompanyà.
EXPLICATIVES La segona proposició aclareix la primera.	Això és, és a dir, o siga...	Em digué que me n'anara, <u>és a dir</u> , que no volia veure'm mai més.
ADVERSATIVES* Expressen oposició	però, altrament, sinó, sinó que, tanmateix...	No vull que m'espantes, <u>sinó</u> que m'encoratges. No m'agrada passejar <u>però</u> ho faig.

- **Subordinades:** La relació entre les proposicions no és la mateixa que entre les coordinades, ja que ara a nivell sintàctic hi ha una certa dependència entre una i altra.

Ex: Camine perquè tinc colesterol.

Efecte

Causa

Si analitzem aquest exemple des d'un punt de vista semàntic veiem que hi ha una interdependència entre les dues proposicions. Tenir aquesta malaltia és la causa que provoca un efecte, el fet de passejar per rebaixar-lo, si es té la voluntat de millorar la salut, és clar. En el quadre següent podreu estudiar totes les subordinades que responen a l'esquema: causa/conseqüència.

Si comparem la sintaxi catalana amb la castellana ens adonarem que el connector **perquè** pot ser causal i final en català, però només causal en castellà (porque). **Pues**, causal en castellà, no el podem traduir per **doncs**.

Per tal d'entendre-les bé cal que compregues el mecanisme de creació de la majoria d'aquests tipus d'oracions, el qual està basat en un esquema "lògic" de causa-conseqüència. És a dir la primera és el motiu/motor i la segona n'és d'alguna manera la resposta/seqüela de l'anterior.

Pel que fa a les causals i il·latives seguim aquest esquema:

Veiem en l'exemple del quadre dues oracions simples que enllacem tot seguit. Les oracions causals són les que subordinen amb un conjunció la raó o el motiu a l'oració principal. Ex : S'ha enfadat perquè no l'entén.

Normalment la subordinada va darrere de la principal, tot i que de vegades pot aparèixer davant. Les principals conjuncions causals són aquestes: perquè (IND) , ja que , puix , puix que, car, per tal com, vist que.

En canvi, si la proposició subordinada es refereix a la conseqüència estem davant d'una il·lativa: Ex: No l'ha entès així que s'ha enfadat.

Les proposicions finals responen a l'esquema:

El resultat d'unir aquestes dues oracions simple és: Ex: S'han d'invertir molts diners perquè augmenten els beneficis.

Recordeu que la diferència entre causals i finals és que en les primeres el verb va sempre en indicatiu mentre que en les segones el porten en subjuntiu. Les conjuncions més important de les finals són: perquè, a fi que, per tal que.

Quant a les adversatives formarien part de les proposicions coordinades, encara que d'alguna manera se'ls podria aplicar l'esquema lògic que estem mantenint tot al llarg d'aquesta mena d'introducció a la sintaxi.

Per tant, les adversatives des d'un punt de vista semàntic estan relacionades amb les concessives ja que responen a l'esquema:

CAUSA QUE PRODUEIX L'EFECTE INESPERAT	
Plou →→→→→	isc de casa

Si subordinen l'efecte inesperat tindrem una coordinada adversativa.

Ex. Plou però eixiré de casa.

Les conjuncions adversatives són: “però, altrament, sinó, tanmateix, no obstant això, en canvi, per contra i més aviat “

A continuació tens una graella amb els nexes subordinants.

ORACIONS	CONJUNCIONS O LOCUCIONS CONJUNTIVES	EXEMPLES
CAUSALS La proposició subordinada assenyalada la causa de l'acció de la principal.	perquè, ja que, puix que, car, per tal com...	No ve amb elles <u>perquè</u> està fart.
CONSECUTIVES/ IL·LATIVES La proposició subordinada incideix en una conseqüència derivada de l'acció de la principal.	Doncs, així que, de manera que, per tant...	Ho has fet? <u>Doncs</u> accepta les responsabilitats. Fa bon temps, <u>per tant</u> podem banyar-nos.
CONDICIONALS La proposició subordinada implica la condició necessària perquè s'acomplisca el contingut.	Si, a condició que, posat que, sols que, amb què, en cas que, només que, si bé, mentre...	<u>Si</u> li preguntes et contestarà. <u>Posat</u> que acabem d'hora anirem al cinema. <u>Mentre</u> no ho comentes no passa res.
FINALS La proposició subordinada indica l'objecte del que es diu en la principal.	perquè, a fi que, per tal que...	Li ho he dit <u>perquè</u> se'n vaja. T'ho escriuré <u>per tal que</u> no se t'oblidi.
CONCESSIVA L'objecció de la principal no impedeix la realització.	encara que, malgrat que, baldament, per bé que, tot i que, ni que ...	<u>Encara que</u> vulgues no podràs imitar-lo. Et criticarà, <u>malgrat que</u> t'estima

- **Juxtaposades:** Són aquelles oracions que no posseeixen cap connector. Ex. Estic cansant-me, el xiquet no para de plorar.
- **Oracions complexes:** Són aquelles que tot i tenir SN i SV posseeixen una proposició

inserir en un dels dos constituents. Aquest procés té lloc quan una oració simple pot ser introduïda en l'estructura d'una altra oració on funcionarà com un dels seus constituents. Fixeu-vos en aquest exemple: “Arnau vol un pastís de xocolata” veiem un subjecte “Arnau” que té un desig. En el cas que fos un verb d'acció la cosa es complicaria més perquè la llengua no té paraules per a tot i en aquestes ocasions empra el fenomen de la inserció. El resultat seria una oració complexa:

Arnau vol + que Mireia vaja amb ell a la platja.

“Arnau vol” és l'oració matriu o bàsica, mentre que “que Mireia vaja amb ell a la platja” és la proposició inserida. Hi ha dos tipus d'inserció, la que s'encapçala mitjançant un nexa (conjunció) com en l'exemple que acabem de mirar amunt introduïda per “que” i l'altre mètode fa servir una de les formes no personals del verb, a condició que el subjecte de les proposicions coincideixi. Quedaria “Arnau vol anar amb Mireia a la platja”.

Des d'un punt de vista sintàctic distingim tres tipus d'insercions:

1. I. adjectiva.
2. I. substantiva.
3. I. adverbial.

1.-Adjectives

El nexes són: “que, què, qui, on, el qual, la qual, els quals i les quals”.

Hi ha de dos tipus:

les **explicatives** que sempre van entre comes i no afegeixen cap significació important, com per exemple: “Els jugadors, que arribaren cansats a la porteria, s'estiraren sobre la gespa”.

L'altre tipus són les **especificatives** que no porten comes però que restringeixen el significat de l'antecedent (és a dir, l'element al qual es refereixen): “Els jugadors que arribaren a la porteria s'estiraren sobre la gespa”.

2.- Substantives

Són d'allò més freqüents i poden realitzar les mateixes funcions que un nom o (SN). Pot aparèixer també l'estructura preposició + infinitiu.

Fan la funció de subjecte en “No tindran descompte aquelles persones que vinguen tard”.

En canvi actuen com a CD en “Els alumnes volen anar a Mallorca en juny”.

La funció de C.Atribut es pot apreciar en “Noèlia sembla que està morta”.

En l'oració “Recordeu que hem eixit prompte” actuarà de CRV, encara que cauria la preposició “de” per anar la conjunció “que”. Per últim tenim el CN, C.ADJ, o C.ADV en “Hèctor està prop de guanyar una medalla”.

3.- Adverbials

Equivalen a un adverbi sintagma adverbial i fan la funció de C. Circumstancial de temps i de lloc: “Quan arribà et mirà fit a fit” i “Anem on vulgues”.

Fes una pràctica ara de connectors coordinants. Aquests junten paraules, sintagmes i oracions que són equivalents. Et proposem que unesques les dues proposicions que tens a continuació tot afegint un nexa d'aquest tipus de l'oració 1 fins a la 5. La resta són connectors subordinants.

1a proposició		2a proposició
	nexes coordinats adversatius	
1.- Ho intenta		no arribarà mai.
2.- Escrivia al matí al despatx		a la vesprada romania a casa.
3.- no compraré maduixes		taronges.
4.- he arribat prompte		Miquel i Maria ja se n'havien anat.
5.-No plourà a l'Horta de València		sí a la capital.
	nexes subordinants finals	
6.-Escriu a l'Instagram		està en contacte amb els amics.
7.- T'ajudarà		aproves l'examen.
8.- Anar al Centre Cívic		trobe exposicions culturals.
9.-Apuntar-ho tot a l'agenda.		recordes totes les dades possibles.
	nexes subordinants	
	Causals	
10.-Baixa les persianes		plou a dojo.
11.- Cerque als anuncis dels diaris		vaig al cinema.
12.-Anul·les el viatge		estàs malalt.
13.-No escoltes		no entendràs res.

· ☉ **Esbrina quins tipus d'oracions complexes tens a continuació:**

1. Ens vam traslladar a un altre centre per continuar les classes.
2. Li han regalat un avió que es dirigeix a distància.
3. Els inspectors van decidir empaitar els funcionaris.
4. Les revistes publiquen que ha mort Bin Laden.
5. La directora visità la casa on va nàixer Llorenç Villalonga.
6. La teua preocupació és reservar els bitllets.
7. He reconegut la xica que em robà.
8. Els dos s'entretienien a col·leccionar papallones.
9. Mentre plovia, es van dedicar a mirar fotos.
10. Ignorava que estigueres absent.
11. Vicent va trobar la xica que és de Canadà.
12. Sempre parla com si fos un expert en la matèria.
13. S'ha acostumat que li ho facen tot.
14. Si l'hagueres vist abans, s'hauria evitat la desgràcia.

 Fixa't que la funció de Complement Circunstancial pot realitzar-la un adverbí, un SN precedit de preposició, un SN i una proposició adverbial. Posa una X per classificar les oracions que tens tot seguit. Has de remarcar els elements que tens en negreta.

Oracions	Adverbi	Proposició subordinada	SN	Prep + SN
1.- Demà hi haurà festa a Burjassot.				
2.- Els inspectors van entrar amb eficàcia .				
3.- La majoria d'alumnes entraren contents a l'aula perquè havien superat l'examen .				
4.- La setmana passada no hi hagué classe.				
5.- El rebombori de la manifestació se sentia des de la meua cambra .				
6.- El bent bufava violentament .				
7.- Quan vam arribar ja s'havia cremat tot l'edifici.				

PROPOSICIONS SUBSTANTIVES

Fan la funció del ncm o del SN: Subj, CN, C.Adj, CD, C.Air, C.Prep.
Transforma els sintagmes nominals en negreta d'aquestes oracions en proposicions substantives amb la conjunció "que" o amb infinitiu..

1	Ignore la seua malaltia -->
2	El jutge demana la presència de l'advocat -->
3	Anna està convençuda de l' anul·lació del projecte -->
4	Han ordenat la paralització de les excavacions -->
5	La intenció de s senadors és l' abolició de l'avortament -->
6	El batlle ha promés l' organització de les olimpíades -->
7	Tenien la sensació d' angoixa -->
8	S'han acostumat a la lectura de contes -->
9	La notícia del mes ha estat la descoberta del tresor -->
10	Tens la prova equivocada -->
11	No em va de nou el vostre retard -->
12	La seua preocupació és la inaguració de la biblioteca -->
13	Els alemanys es dediquen a la col·lecció de papallones -->
14	El treball nocturn no li agrada-->
15	Va decidir el tancament de l'escola -->

POSA'LS EN PRÀCTICA

1.- Explica a quin tipus d'oració de relatiu pertanyen les dues oracions que tens a continuació, tot especificant-ne el contingut semàntic.

· Als funcionaris que han fet vaga els han deduit 112 €.

· Als funcionaris, que han fet vaga, els han deduit 112 €.

2.- Identifica quin tipus d'oracions coordinades són les següents:

Adés diu que sí, adés diu que no.

Sense afegir ni treure un mot.

No té sinó un fill
Us he demanat moltes coses i encara us en demanaré unes altres.
Ves-te'n, altrament, no el trobaràs.
Em digué que me n'anara, és a dir, que no volia veure'm mai més.
A més d'explicar-nos on era el carrer, ens hi acompanyà.

3.- *Escriu quin tipus d'oració subordinada de relació lògico-semàntica es tracta en cada cas:*

Ho has fet? Doncs accepta les conseqüències.
Mentre no ho comentes no passa res.
T'ho deixarà malgrat que no s'ho estima molt.
Li ho he dit perquè se'n vaja.
Tot i que canta bé, no guanyarà.
T'ho recordaré per tal que no se t'oblidi.
Com és tan tard, ens n'anem.

4.- *Corregeix, si cal, les faltes que remarques:*

Em va dir tal i tal, al que jo vaig respondre.
L'han condecorat per haver salvat tantes vides.
Són coses a les que no ens hem acostumat.
Confia en eixir prompte.
Les persones en les que confiava.
S'exposa a què el negoci vaja malament.
Per jugar a classe, queda't a casa.
Digueu sempre la veritat, doncs la veritat ennobleix l'ésser humà.
Amb aquest detall n'hi ha prou per adonar-se'.
La bossa que duus i la que has deixat damunt la taula.

5.- *Aclareix de quin tipus de subordinada es tracta en cada cas. A més, si apareix el mot "que" has de dir si és conjunció o relatiu i per què.*

Fes-ho com t'he dit.
Va adonar-se que no li feien cas.
Promet d'assumir la responsabilitat.
Excusa'm que no tinga res a dir.
No tornaré fins que m'ho demane.

6.-*Substitueix el complement subratllat pel pronom feble adient i assenyala de quin tipus.*

- Dolors i Laia són les administratives del centre.
- Duràs pomes a casa?
- No sé com dir-te això.

7.-Completa amb la combinació de pronoms corresponent:

Demana els diners al teu germà, però després torna_____. Les alumnes van demanar explicacions i jo_____vaig donar poques Si vols que vinguen la setmana que ve a dinar, cal dir_____.

De nit es dedicava a pintar, però ara ja no _____ dedica.

Cal crear un hàbit d'estudi als xiquets, però cal fer___comprendre.

8.- Substitueix el complement subratllat pel pronom feble adient i assenyala de quin tipus.

Viuen en un iglú.

Viuen la vida.

Viuen a les palpentès.

Demà duré la moto a casa.

No dones més cervesa als veïns.

Demà telefonaré a Vicent a l'oficina.

No crec que s'acostume mai a treballar.

9.- Identifica quin tipus d'oracions coordinades són les següents :

Ara riu , ara plora.

No puc ni vull.

No fou a Burjassot, sinó a Godella

Pagueu-me el que em deveu, o si no, reclamaré oficialment

10.- Escriu quin tipus d'oració subordinada de relació lògico-semàntica es tracta en cada cas:

Això ja s'ha acabat; així que tots cap a casa.

En cas que et pregunte res, no li contestes.

Tot i que canta bé, no guanyarà.

Com que no venies se n'ha anat.

Li ho he dit perquè se'n vaja.

Fa bon temps, per tant podem banyar-nos.

Puix que hi tenieu tanta amistat, demaneu-los-ho vosaltres mateixos.

Perquè no el suspenguen no s'ha presentat als exàmens.

11.- Corregeix, si cal, les faltes que remarques:

La ploma amb la que escric.

Estic d'acord en fer-ho.

El senyor del que et parle.

Es complauen en organitzar festes.

Pensa en què vol jugar.

El telescopi serveix per mirar astres.

Ho diu per haver-ho sentit.

Una sala insuficient per encabir cent persones.

Ho vaig mirar en el diccionari, doncs no n'estava segur.

Estava atent al que li manaven.

12.- Aclareix de quin tipus de subordinada es tracta en cada cas. A més, si apareix el mot "que" has de dir si és conjunció o relatiu i per què:

Sabia que era una bona persona.

Mireia, a qui vam veure a París, és una creguda. Li he dit que no pensava fer-ho

Quan arribarà li ho diré.

Desitjava d'anar-hi.

Allà on vages et rebran bé.

Per acabar l'apartat de **cinc cèntims de sintaxi** et proposem que llegegues aquesta sèrie de **connectors metadiscursius**, això vol dir, aquells que uneixen oracions dins d'un discurs i no com els que hem vist fins ací, els estrictament oracionals. Fixa't que l'estudi de la sintaxi és important per respondre les qüestions lingüístiques de la prova però, a més a més,

per redactar com cal.

Per ordenar-lo: En primer lloc (primerament), en segon lloc...Després, per continuar, finalment, per acabar... ; **per iniciar un tema:** Pel que fa a, quant a, en relació a...; **per diferenciar elements o parts:** Per una banda..per una altra...; **per insistir en el mateix aspecte:** A més, també, així mateix...; **per explicar o reformular:** És a dir, en altres paraules, això és... **Per exemplificar:** Per exemple, així, en particular...**per concloure:** En conclusió, per tant, en definitiva, en resum...; **per estructurar el temps:** Abans, ara, després, més tard, alhora,tot seguit...

III.- MÀQUINES D'ESCRIURE

En aquest apartat de Llengua de butxaca es pretén que l'alumne aprengui a redactar correctament, que tingui imaginació i que cree textos sense vacil·lacions i buits d'informació. També s'incidirà que l'escrit sigui coherent, tingui cohesió i pugui adequar-se al context. En primer lloc donarem una sèrie de conceptes teòrics que cal tenir presents. Més tard passarem a la pràctica on actuareu de correctors i alguns exercicis per despertar la vostra creativitat mig esmorteïda.

· **Escriure textos llegibles amb llenguatge planer**

La llegibilitat és el concepte que fa referència al grau de dificultat amb què es pot llegir, comprendre i memoritzar un discurs. Hi ha dos tipus, la llegibilitat tipogràfica, la qual es relaciona amb la cal·ligrafia, el contrast fons /forma, i la ll. lingüística que són aquells aspectes de selecció lèxica, la llargària de l'oració...

Aquells escrits que són fàcils de llegir i ràpids d'entendre són sempre aquells que els receptors capten amb més facilitat, mentre que els que no estan ben redactats demanen més temps per ser entesos i per això, ens cal més atenció i esforç. Quins discursos són més llegibles?

Aquells que fan servir mots curts i bàsics amb frases també curtes i utilitzen un llenguatge concret. Les seues estructures han d'afavorir l'anticipació del receptor, per tant usaran les repeticions i els marcadors textuais com a eines bàsiques.

A més a més s'ha de tenir en compte l'ordre dels elements de l'oració com per exemple la situació lògica del verb. Pot ajudar també les xifres, la negreta/cursiva i d'altres elements per fer que un text siga més fàcil de llegir. Responen a aquests trets els discursos més llegits per un sector ampli de la població com són els còmics, els llibres de lectura escolar, etc.

En canvi, no tenen una llegibilitat alta aquells escrits que són més llargs, amb frases complexes i utilitzen un llenguatge abstracte. Les subordinades i incisos llargs posen entrebancs al receptor a l'hora de la comprensió i les paraules importants si es col·loquen a la fi de la frase també incideixen negativament; per això són els menys usuals com els articles científics.

· Teoria pura i dura

Per poder redactar correctament hi ha una sèrie de conceptes teòrics que es poden agrupar en tres eixos bàsics que et mostrem ací baix.

Procediments	Conceptes	Actituds
Aspectes psicomotrius	text	cultura impresa
L'alfabet	adequació	jo escriptor
la cal·ligrafia	coherència	llengua escrita
Aspectes cognitius	gramàtica	composició
Planificació	ortografia	
Generar idees	formular objectius	
Redactar	morfosintaxi, lèxic, presentació i estilística.	

Veiem en primer lloc els procediments. Pel que fa als aspectes psicomotrius hem de remarcar la cal·ligrafia perquè siga llegible, còmoda i atractiva per a un professor que està llegint molts texts (per exemple, més de cent exàmens de les PAU) i probablement estiga cansat de fer-ho, per això has de facilitar al màxim que el teu text siga comprensible.

La planificació de l'escrit s'inclou dins dels aspectes cognitius ja que escriure per als redactors experimentats és desenvolupar les idees, ordenar la informació i fer-la més entenedora.

Quant als conceptes també els tractarem una mica més tard car parlarem més detingudament de les propietats textuais en una altre apartat. Els altres punts fan referència als coneixements sobre el codi lingüístic.

En canvi, les actituds són subjectives, car expliciten l'opinió de l'alumne sobre el que està tractant. També podem associar els sentiments, la motivació i, fins i tot, l'angoixa o el plaer per escriure.

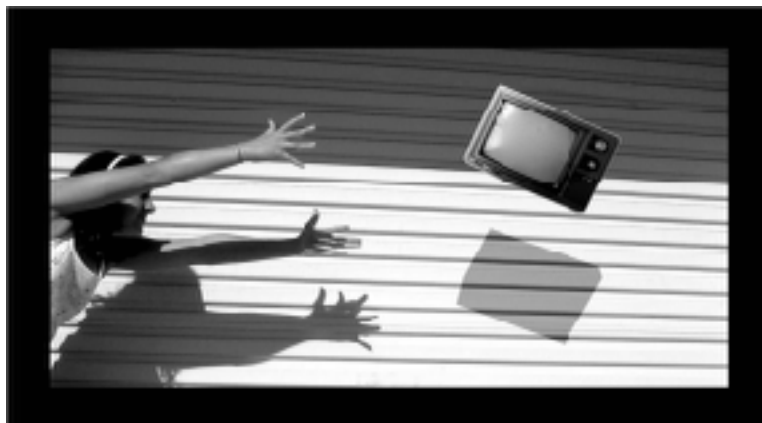
Per la importància de la composició per aquest curs iniciem tot seguit una ampliació d'aquest apartat. S'han fet molts estudis sobre aquest tema però el que ací s'està exposant és un resum d'aquelles aportacions. A mode de síntesi us presentem l'esquema -esperem que aclaridor- de com ha d'ésser un bon escriptor, el seu perfil ideal.

·L'escriptor/a ideal

- M'agrada llegir perquè això m'ajuda a saber//imaginar més coses.
- Em fixe en quins són els meus lectors per tal de fer-me entendre millor.
- Faig una pluja d'idees abans de començar a escriure.
- Em faig un esquema ordenant tot el que he elaborat abans per donar-li coherència al meu escrit.
- Faig un primer esborrany.
- Comprove quan escric que allò s'adiu amb el que volia dir.
- Revise el meu esborrany i el corregesc.
- Consulte gramàtiques o altres materials per assabentar-me'n més del que estic tractant.
- L'escric després d'haver-lo revisat moltes vegades.

De tots els treballs que se n'han fet sobre el tema de la composició ens detindrem en el de Flower (1980) i Hayes (1981).

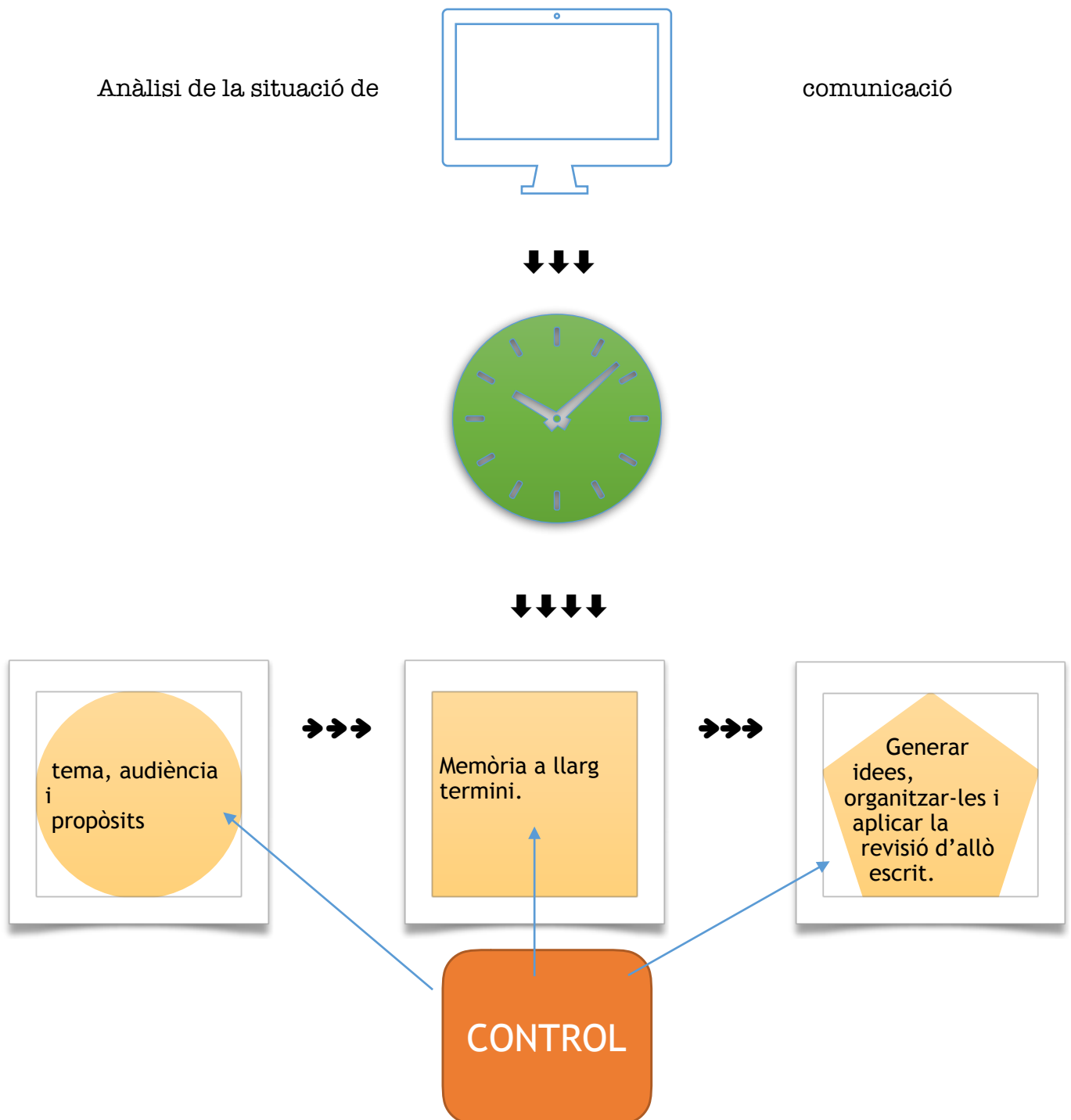
· Model d'escriptura

Abans d'escriure cal plantejar-se:

- 1.- A qui m'adrece? Quin és el grau de formalitat, les fórmules de tractament, la varietat dialectal.
- 2.- Sobre què vull escriure? Aquest apartat es respondria amb una altra qüestió: Què en sap sobre allò que vaig a redactar la persona que ho llegirà?
- 3.- Sobre què vull escriure? Temes, motius, missatge i situació comunicativa.
- 4.- Per a què? Són els objectius comunicatius, la funcionalitat.
- 5.- Com ho vull escriure? Tenim present l'estructura, l'extensió i la difusió.

©D'una manera més gràfica et proposem aquesta il·lustració.

En primer lloc cal estudiar detingudament aquest esquema començant per la part superior, és a dir, per la situació de comunicació. Açò equivaldria en gimnàstica a “l’escalfament”, a l’inici quan estem davant d’un paper en blanc i ens detenim a reflexionar. Pel que fa al **tema** del nostre escrit pot ser molt variat ja que pot tractar de qualsevol esdeveniment ocorregut recentment i aparegut en la premsa com pot ésser un assaig literari de temàtica molt variada. Quant a l’**audiència** hem d’afegir una sèrie de preguntes perquè pugues reflexionar sobre qui llegirà allò que escrius i així podràs redactar millor.

PERFIL DEL MEU LECTOR	
1	Objectius
a)	Per què llegeix?
b)	Cuè li interessa?
c)	Lig amb esperit crític?
2	Coneixements
d)	Domina la terminologia?
e)	Quina informació prèvia té?
3	Condicions de la lectura
f)	Farà una lectura selectiva/ atenta?
g)	De quant de temps disposa per llegir?
h)	Com reaccionarà davant del meu escrit?
i)	Cn el llegirà?
4	Actituds
j)	Llengua i cultura maternes
k)	Experiències interculturals
l)	Interessos?
m)	Ideologia?
n)	Anys d'experiència?
o)	Quina opinió té de tu?
p)	Què espera del teu escrit?
q)	Coneixements d'altres llengües

El lector no coneix l’alumne, espera trobar-se amb un text d’alta qualitat –a banda d’una cal·ligrafia llegible! com ja havíem esmentat abans-perquè potser tinga damunt la taula més de cent exàmens.

Pel que fa a l’**emissor** recorda que ets tu, nerviós, estressat per la situació en la que -com ja hem comentat adés has de treballar un text en un límit de temps. S’ha d’adoptar un to respectuós i neutre i la motivació ha de ser molt intensa perquè es vol donar una bona imatge. En l’apartat del comentari de text i en la pregunta de literatura s’ha d’adoptar un to neutre i objectiu, això és que l’interlocutor s’amaga darrere les línies que escriu amb la tercera persona, amb circumloquis com “l’autor

mostra, ens conta...” Per tal d’aprofundir en l’estudi dels discursos impersonals podeu consultar l’apartat Vè de Tipologia discursiva d’aquest dossier (texts explicatius).

L’escrit pot tenir una extensió lliure però limitada, és clar, pel temps. Cal remarcar que ha de tenir una bona organització en paràgrafs segons els apartats del comentari –com ja veurem, marges per tot els costats (per afavorir les correccions i anotacions del professor) El llenguatge de l’alumne estarà escrit en un registre estàndard. S’haurà d’abstenir de col·loquialismes i vulgarismes, encara que alguna mostra d’aquestes pugui aparèixer en el text a comentar, per la qual cosa haurà d’explicar la motivació de la seua aparició. La redacció estarà molt pautaada i s’explicarà a la fi d’aquest dossier més extensament.

Si seguim l’esquema ens trobem amb **el propòsit**, o millor dit el fet que l’alumne vol donar una bona imatge, una bona impressió al professor i per aquest motiu redactarà d’allò més bé... Ben pensat l’objectiu d’aquesta prova és treure bona nota i l’única forma d’aconseguir-ho és confeccionar un text correcte, la qual cosa es traduirà en una bona sensació per part del corrector. Ara ampliem una mica quins recursos hi ha per generar idees. En realitat hi ha molts, però només ens centrarem en dos.

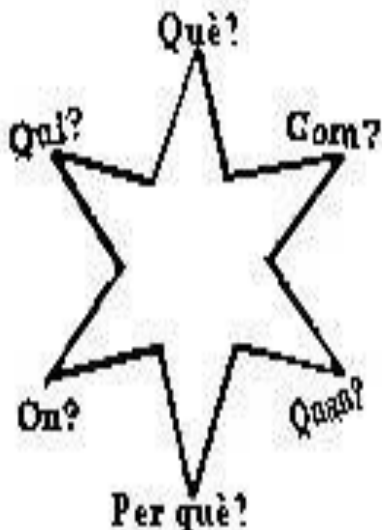

La pluja d'idees

L’alumne es posa davant d’un paper en blanc i pensa sobre el tema en qüestió sense cap ordre. El que intereressa és recollir el major nombre d’idees de totes les formes entenedores per un mateix sense tenir en compte l’ordre i la netedat de l’exposició. No s’hi valen frases, només mots clau per recordar, encara que puguen semblar absurds o irrellevants, l’autocensura ara està relaxada i no treballa.

L'estrella o 6 W

Es tracta d’una tècnica periodística conegudíssima, i que és d’origen anglès on es dóna resposta a les sis qüestions bàsiques a les quals hauria de respondre una notícia ben redactada. És una tècnica que pot ser recurrent i utilitzar-se tantes vegades com siga necessària.

POSA EN PRÀCTICA

 Et proposem un exercici on has de fer una comparança i estudi d’aquells trets que consideres sobers en qualsevol redacció. Fixa’t que un lector recorda unes quinze paraules en una oració i que, per tant, construir oracions tan llargues dificulta greument la comprensió. L’estudiant que creu que les frases extenses recullen més dades és veritat, en canvi i, com a conseqüència, recarrega el significat. Cal que les reviseu i les adapteu a les necessitats. Qualsevol oració que supere les vint-i-cinc paraules s’ha d’evitar

ja que entrebanca la capacitat de la memòria a curt termini de lector. Això no vol dir que escriviu frases tan curtes com les dels missatges del mòbil... L'objectiu de l'alumne ha de ser que el lector no es canse de llegir i copse el significat del text ràpidament, sense massa esforços. Ara tu ets el professor i corregeixes quatre texts que tracten sobre un mateix discurs de Pompeu Fabra i que els realitzaren els alumnes de 2n de Batxillerat a principi del curs 2009-10. Assenyala totes les faltes que trobes i reflexiona sobre les errades.

1. Pompeu diu que abans el català escrit era emprat a soles per un grup reduït de gent. Pensa que tendríem que unificar la llengua perquè en tantes ortografies n'hi ha molta confusió i finalment no entendrem els mots dels que parlem. Tipologia: és un text clarament argumentatiu, ja que està donant a conèixer la seua opinió i proposant una solució per un problema.

2. L'ús del català escrit era minoritari. Pompeu Fabra creia que la proliferació de diverses ortografies perjudicava la nostra llengua i qualsevol altra.

3. Per començar aquest text parla sobre la varietat de les normes ortogràfiques, i sobre la diferència que hi ha de la llengua d'abans en la que no tenia quasi importància l'existència d'una ortografia única. Ens parla també de l'influència que ha tingut la gent catalana i en crítica que solament un grup reduït de poetes i escriptors la parlaven. També parla sobre l'importància que tenen els llibres a l'hora de llegir, i l'error que podem cometre quan una paraula està mal escrita i ens queda gravada a la memòria.

4. La meua opinió en quant a aquest text de Pompeu Fabra és positiva, per el contingut del qual vaig a comentar. Opine que el tema de l'ortografia, es molt important per a establir una llengua que haja de ser parlada per milers de persones. Estic totalment d'acord en que es necessaria l'existència d'una ortografia única, el fet de no tindre una ortografia única ens durà a cometre errors gràfics mal vistos, i farà que ens coste més el aprendre els mots en les imatges visuals captades, que a continuació també comentaré. Fabra també ens comenta que l'ortografia és qüestió de memòria visual, els mots que veiem els relacionem en la grafia adient. Fabra va dur a terme un paper molt important a la Llengua Catalana, en la publicació al 1932 del Diccionari General de la Llengua Catalana.

Pompeu va decidir fer el diccionari de la llengua catalana per a que tots els escriptors s'amoldaren a una mateixa ortografia, i escrigueren tots per igual.

- **Emplena la següent graella després d'haver llegit amb atenció els quatre texts:**

CORRECCIÓ				
	text 1	text 2	text 3	text 4
Mitjana de nombre de mots per oració.				
Quantitat de verbs				
Xifra de substantius				
Conjuncions i preposicions				
Impersonalitat				
Incorreccions				

Durant l'escriptura:

Cal que corregesques tu mateix el teu escrit tenint en compte molts factors, com per exemple si allò escrit s'adequa als objectius i a la selecció i l'ordre planificats de les idees.

Pel que fa a la coherència, el sentit global, la cohesió (repetició de mots, la connexió d'oracions i la progressió temàtica, la correlació temporal dels verbs...).

Quan escrivim anem afegint i rectificant el propi discurs i això no ens ha de preocupar res, ja que els escriptors professionals també ho fan quan elaboren els escrits.

És preferible emprar paraules planeres com "tancar" en comptes de "cloure", evitar crosses i mots jòquers com:

- Substantius com "Aspecte, cosa, element, fet, informació, problema i tema".
- Verbs com "Dir, fer, posar i tenir".L'ús dels verbs copulatius "ser" i "estar" enfarfeguen l'escrit.
- Adjectius com "bo, interessant i positiu"
- Si s'empren molts adverbis acabats en el sufix -ment també dificulta la lectura, com per exemple recomanem fer servir el sintagma "amb claredat" abans de l'adverbi "clarament"; "de pressa" abans que "ràpidament"etc...

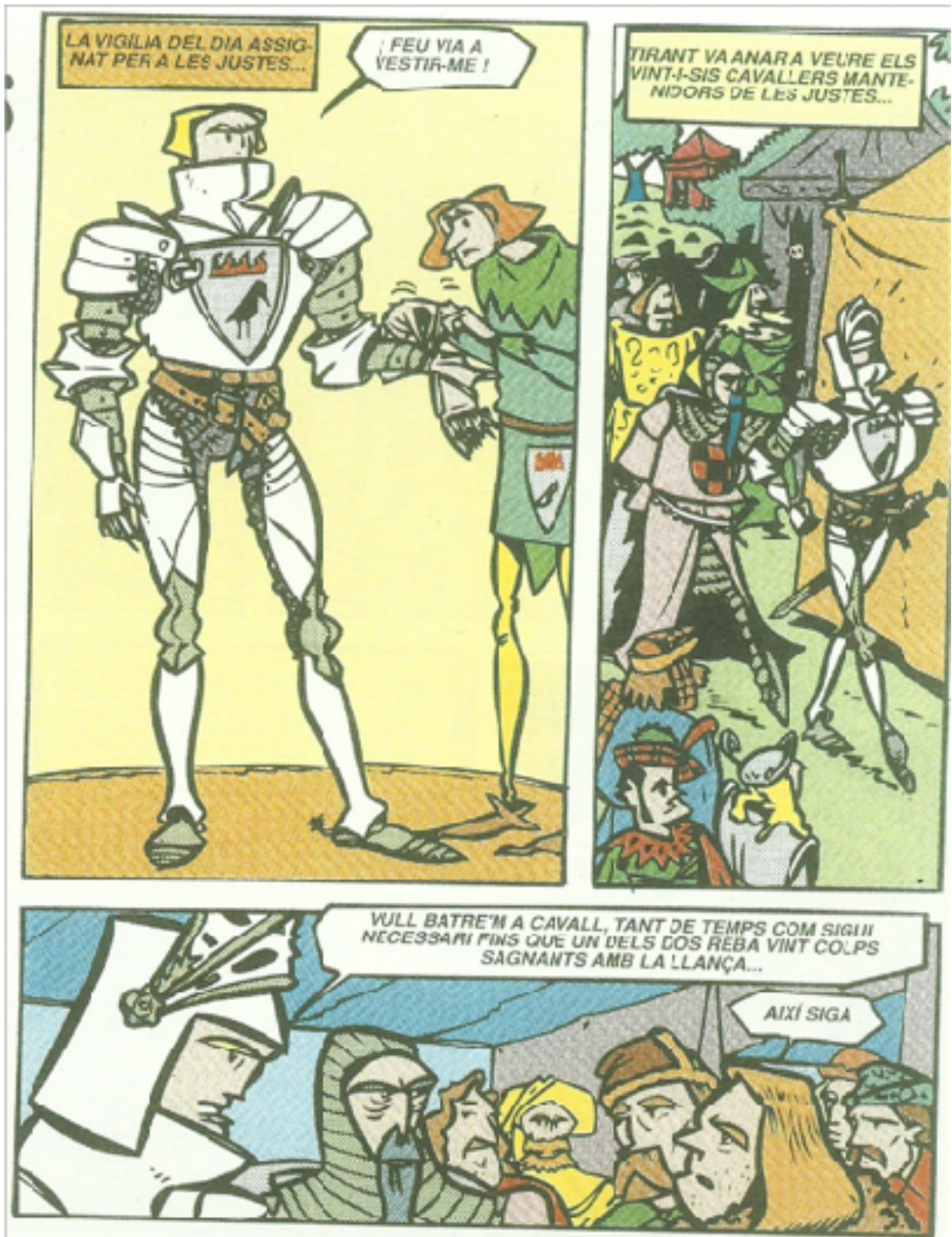
Com ja hem esmentat abans s'ha de deixar de banda qualsevol repetició de paraules innecessàries.

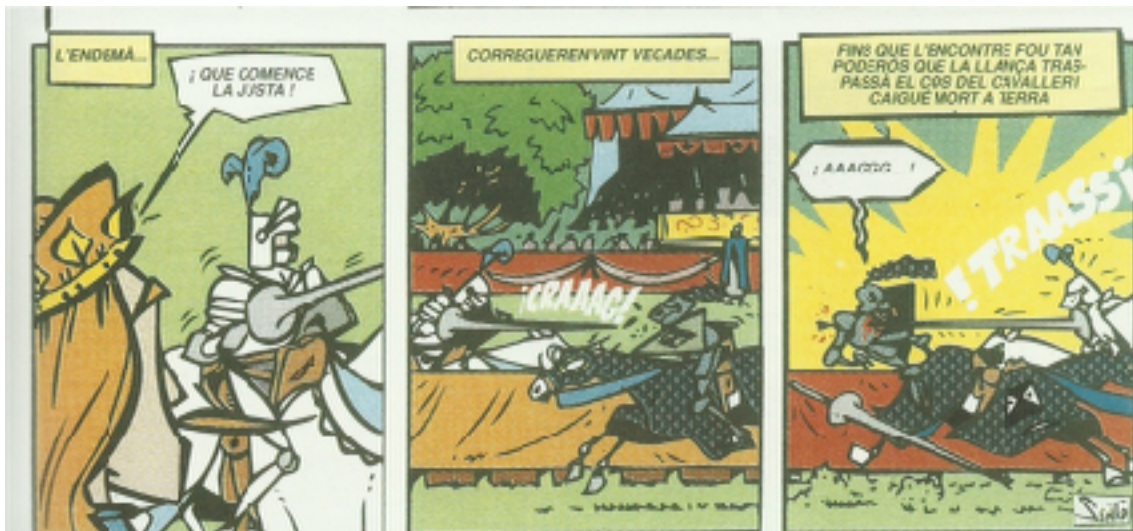
Després el procés d'escriptura. És necessari repassar per última vegada si allò que volien expressar ho hem fet o encara hi ha alguna cosa inconnexa en l'escrit que en dificulta la comprensió. Si hem revisat el text estarem assegurant l'èxit i la bona impressió de la persona (professor) que el llegirà. Supervisarem si la nostra finalitat ha quedat clara i com reaccionarà el receptor. A més ens replantejarem si la idea principal que hem expressat va acompanyada correctament d'altres idees secundàries i si el text està ben estructurat, si la mida dels paràgrafs és l'adequada, si no hem utilitzat molts circumloquis. Haureu d'emprar sempre un registre formal i estàndard en l'àmbit acadèmic.

A més de la llargària del paràgrafs hem d'assegurar-nos que estan ben connectats entre ells, si la puntuació és millorable, i en última instància agafareu qualsevol material de consulta (gramàtica/ diccionari) si els teniu a l'abast per tal de posar sempre l'opció correcta.

A continuació tens una pàgina del còmic Tirant lo Blanc perquè intentes passar al discurs indirecte el que diuen aquests personatges. Cal que ara assumesques el rol de narrador tot manipulant la seua conversa. Fixa't abans de transformar-lo que hi ha dos tipus diferents de bafarades segons el color i la forma. Has de fer servir aquests verbs dicendi: "Repetir, exclamar, afegir, continuar, cridar, confessar, escridasar, grinyolar, pretendre, reconèixer, negar, afirmar, admetre, xisclar, xiuxiuejar, contestar, corroborar, prosequir, interrompre..."

⊙ Aquest test està elaborat perquè pugues reflexionar sobre la composició escrita, és a dir, sobre allò que han de tenir en compte a l'hora de posar-se a escriure. Només pots contestar amb una de les quatre respostes que tens: sempre, prou, de vegades i mai.

TEST

1. Analitze els elements de la comunicació:
2. Em pose a escriure com un boig perquè em molesta veure el full en blanc:
3. Use tècniques per organitzar les idees:
4. No vull tenir prop de mi diccionaris, gramàtiques, em molesten:
5. Aprofite les idees dels altres:
6. No faig esborranys, presente directament el meu escrit:
7. M'agrada fer-me una idea concreta del que vull escriure (extensió, to...):
8. Seleccione la informació pertinent.
9. Adapte el meu dialecte a l'estàndard:
10. Pense què en sabrà el meu receptor sobre el tema que tracte:
11. No perd el temps organitzant el text en paràgrafs:
12. Puntue com em ve de gust, sense tenir en compte res:
13. Connecte les frases:
14. Compare l'escrit amb l'esborrany:
15. Revise el text abans:
16. Refaig els possibles problemes de contingut:
17. Deixe passar unes hores per revisar l'escrit abans de lliurar-lo:
18. Em sent motivat a escriure:
19. Aprenc dels meus col·legues:
20. Ajude els meus companys sense importar-me que obtinguen més nota:
21. Sóc molt crític en allò que llegesc:

GUIA DE CORRECCIÓ

L'ensenyant no pot esmenar tots els escrits que el seu alumnat crea durant el curs. Com que es pretén que l'estudiant siga més competent i participe activament en el seu procés d'aprenentatge s'ha creat tres pautes a seguir perquè es rectifiquen els discursos escrits. S'establiran parelles estables d'alumnes perquè cadascun corregeixca l'escrit de l'altre. Cadascun tindrà la seua nota individual per la seua tasca.

D'antuvi un company inicia la purga dels defectes, en acabat el creador del discurs se l'emporta a casa i repara l'esbós que havia creat en l'aula. Per últim, el docent afegeix les darreres esmenes. Tant els esborranys com les correccions s'hauran de presentar juntes al professor a la fi del procés.

El primer pas a seguir és que un alumne corregeix un escrit d'un company i perquè la correcció siga el més exhaustiva possible s'ha de basar en els següents punts:

[A] APARTAT DEL COMPANYY

Contingut/ estructura

1. Quin és el tema del text?
2. Hi ha idees interessants?
3. Quina intenció té l'autor?
4. Es pot millorar la redacció?
5. Està ben estructurat segons el gènere a què pertany?
6. Quin tipus de text és?
7. Què es pot afegir?
8. Quins aspectes poden especificar-se més?
9. En cas de tractar-se d'un discurs subjectiu, l'autor convenç l'auditori?
10. Què afegiries perquè aquest escrit esdevingués més atractiu?
11. Es pot diferenciar fàcilment la idea principal de cada paràgraf?
12. El missatge és difícil d'entendre?

Llenguatge/ estil

13. Quines paraules/expressions són les més encertades?
14. Quins mots són els que trobes sobers o repetitius?
15. Quines oracions són massa llargues?
16. Hi ha connectors que unesquen bé els paràgrafs?
17. L'ordre normal dels elements de la frase
18. (SUBJECTE + VERB + COMPLEMENT) és l'usat pel teu company?

19. Els verbs:

- 18a) temps incorrecte.
- 18b) forma incorrecta.
- 18c) infinitiu.
- 18d) ús inadequat del gerundi.
- 19) Concordança:

- 19a) Subjecte/predicat.
- 19b) Pronom/ referent.
- 19c) Adjectiu/substantiu.

- 19d) Determinant/ nom.

20) Preposició:

- 20a) canvi i caiguda.
- 20b) en/amb.
- 20c) a/en.
- 20d) per/ per a.

21) Lèxic:

- 21a) Col·loquialismes.
- 21b) Estrangerismes.
- 21c) Barbarismes.
- 21d) Paraula inadequada.
- 21e) Omissió de paraules.
- 21f) Mot clau/ temàtic.

- 21g) Pleonasme.

[B] APARTAT D'AUTOCORRECCIÓ

Un cop t'han fet una primera correcció a l'aula de l'esborrany cal que tingues presents les esmenes que t'han fet per tal d'espongir la redacció inicial. Fixa't també en aquestes qüestions que t'ajudaran a millorar l'expressió escrita. En cas de dubte cal que busques les fonts d'informació que tens a l'abast en la xarxa per reparar l'escrit. L'endemà mateix hauràs de presentar una redacció nova on hages eliminat allò incorrecte. Recorda que ets a casa i estàs relaxat i pots treballar tot el temps que vulgues.

Contingut/ estructura

- Quines esmenes creus que són les més encertades?
- Has elaborat bé el tema del discurs?
- Les idees secundàries estan ben redactades i segueixen un ordre jeràrquic adequat?
- Què canviaré de l'esbós i per què?
- Quines fonts has consultat per tal s'assegurar-te que els fragments afegits són correctes?

- Has solucionat tots les problemes d'expressió escrita d'aquesta redacció? Quins són els més difícils?
- Quina és l'oració que s'apropa més al tema central de l'escrit?
- Com penses que reaccionarà el corrector en llegir la versió definitiva?
- Has tingut en compte els signes de puntuació?

[C] CORRECCIÓ DEFINITIVA DEL DOCENT

Finalment ha arribat el torn del professor que mira de resoldre totes les llacunes expressives de l'alumne. La seua intenció és que assimiles les esmenes i per això emprarà bolígrafs de diferents colors per cridar l'atenció dels aspectes més rellevants i que has de tenir en compte sempre que estudies:

- Faltes d'ortografia i puntuació se subratllen en groc.
  - Les errades d'adequació es remarquen en verd.
  - Les de cohesió (sintàctiques) i gramaticals se subratllen en roig.
- Les incorreccions lèxiques estaran marcades en negre.

IV.- LES PROPIETATS TEXTUALS

I - Definició de discurs

Destaquem la realitzada el 1982 per E.Bernández:

“És una unitat lingüística comunicativa, producte de l’activitat verbal humana, que posseeix un caràcter social. Es caracteritza per l’adequació al context comunicatiu, la coherència informativa i la cohesió lineal. La seua estructura reflecteix els procediments emprats per emissor i receptor en els processos d’elaboració i interpretació“. De tot el que hem dit fins ara podem afirmar que el text pot ser, tant oral com escrit, indistintament.

Trobem llavors escrits de diverses menes, des de les simples exclamacions com “Alerta” fins als dos volums de Guerra i Pau de

Tolstoi. També n’hi ha d’altres més complexos que contenen subtextos i unes formes particulars de relació entre ells (diccionari/enciclopèdia) per la seua ordenació alfabètica i els diaris, els quals apareixen units encara que podien ser completament independents.

II- Les propietats textuais

Les propietats són els requisits que ha de complir qualsevol manifestació verbal per poder considerar-se un text. Són sis i corresponen cadascuna a un nivell d’anàlisi lingüístic, tot i que en aquest quadern ens centrarem en les més comunes en la resta de llibres de text.

- **Adequació:** És la capacitat que té un parlant d’adaptar-se al context comunicatiu en què es troba. Estudia la varietat del llenguatge, és a dir els dialectes i els registres.
- **Coherència:** Propietat centrada en el sentit d’un discurs, per això se n’ocupa la disciplina de la lingüística anomenada Semàntica.

- **Cohesió:** Remarca la relació i ordre de les paraules i sintagmes en una oració i en un discurs. Els seus estudis giren al voltant de la Sintaxi.

La frontera és difusa entre elles perquè sovint un mateix aspecte lingüístic té incidència en dos o més propietats.

III - L'adequació

És el coneixement i el domini de la diversitat lingüística. La llengua no és uniforme ni homogènia, sinó presenta variacions: geogràfiques, històriques, i socials, això són els dialectes i que està relacionat amb els usuaris, mentre que els elements que intervenen en la situació de comunicació s'anomenen registres, és a dir, la capacitat que té la llengua d'adaptar-se a les necessitats de l'entorn comunicatiu, els usos.

Els elements d'aquesta realitat contextual donen una sèrie de textos específics, tot i que els trets no marquen fronteres rígides entre ells:

- Tema: Part de la realitat a què s'hi refereix el text. Un tema diferent dona un discurs diferent. Podem dividir-los en dos subgrups:

els específics, que són els que donen lloc a un llenguatge especialitzat (termes), i els generals, que no necessiten termes ni cap preparació adicional de l'emissor. Això, de vegades, no és tan clar, ja que si ens situem per exemple en el futbol veurem com termes com "linier, penalty, corner, fora de joc" han esdevingut pel seu ús generalitzat mots comuns a tota la societat.

- Canal: Distingim entre l'oral (la comunicació cara a cara durant mil·lenis) i l'escrit (que aparegué després). La vida moderna ha barrejat els trets d'una i altra, com per exemple el cassette (desplaçament en el temps), el telèfon (desplaçament de l'oral en l'espai), el vídeo, la ràdio... Pel que fa a l'oral aquestes són les seues característiques: canal audiovisual, immediat-efímer, ús de codis no verbals, ús prosòdia, sintaxi més complexa, més espontanis. En canvi, l'escrit emprà el canal visual, ús més normatiu-gramatical, signes de puntuació, sintaxi més senzilla i els textos són més preparats. Si pensem en la gradació que hem dit abans ens fixarem com un discurs oral també pot ésser preparat, sobretot quan es llegeix un discurs davant d'un públic i un text escrit pot ser molt espontani, com un oral, quan escrivim una nota.

- Relació interpersonal: Açò està íntimament relacionat amb el grau de formalitat que adopta el discurs, segons la confiança personal, el tracte, el lloc/situació. Hi ha quatre graus de formalitat: solemne, formal, familiar i vulgar. La informalitat ve marcada pels usos privats, en la família i la formalitat pels públics, àmbit professional, públic reduït/ampli. Els primers seran més subjectius mentre que els segons es caracteritzaran per ésser més objectius. Els indicadors lingüístics formals són:

tractaments de “tu” i “vosté” i “vós”, fórmules de cortesia “vol fer el favor, “us pregue”, i fórmules de confiança “home, no fotes“.

- Propòsit: Tot text es produeix d’acord amb uns objectius determinats: demanar/donar informació, aconseguir que els altres facen una acció, obtenir un objecte/servei, fer riure, mostrar alegria/enuig. Aquests propòsits o intencions es correspondrien amb els actes de parla en les teories d’Austin i que reben el nom de funcions comunicatives (directius, expressius, declaratius...)

En resum, cal deixar de banda la creença errònia que cada text pertany a un registre determinat, ja que no existeixen totes les etiquetes per a les combinacions possibles.

POSA EN PRÀCTICA

1) Sempre que ens comuniquem ho fem per un motiu o un altre. El bon escriptor ha de saber adequar les seues paraules a allò que vol expressar. Els receptors caldrà que siguen capaços de descobrir la intencionalitat del discurs basant-se en el context extralingüístic, social i en el conjunt de totes les paraules. Et proposem que trieu per parelles tres situacions de les que hi ha a continuació i que canviant de company els escriviu els corresponents escrits. Quan acabeu caldrà saber qui ha escollit les mateixes situacions per tal de comprovar quin text s’adiu més a la situació triada.

1. Els veïns del teu edifici han acordat en una reunió que han de redactar conjuntament un document per presentar-li'l al servei social perquè volen denunciar el propietari del 3r pis vist que es dedica a despullar-se davant de la dona de la neteja.
2. Vols celebrar una festa d'aniversari ja que has complit 18 anys i creus que tot podrà canviar en la teua vida a partir d'ara. Escris una invitació per als teus col·legues .
3. Agraeixes a la Junta de la Falla Av. del País Valencià que t'hagen nomenat faller d'honor i excuses la teua absència per motius de salut.
4. Ha mort el pare d'un company teu de classe. Us coneixieu des de petits i prefereixes enviar-li una nota que presentar-te en sa casa per tal d'evitar una situació tensa.
5. Estimes bojament un//a company//a de classe i no saps com dir-li-ho cara a cara perquè et fa vergonya i creus que la solució és redactar-li una carta.
6. L'oncle de ton pare –un senyor resident a València de vuitanta anys – t'ha “endollat” en la feina i no saps com agrair-li-ho per escrit, ja que d'aquesta manera també t'estalvies un regal.
7. Li has regalat un llibre al teu professor universitari i li has de dedicar unes paraules d'agraïment considerant que has descobert la literatura gràcies a ell i tens una altra visió del món.

2) Vius en una urbanització a Sogorb envoltat de pins i carrasques. Creus que a causa de la xafogor que esteu patint les cases estan en perill perquè en qualsevol moment una espurna pot provocar un incendi. Hem elaborat una sèrie d'objectius d'entre els quals n'has de triar un o bé n'has d'elaborar un de nou al teu gust. En acabat, per torns, contrastarem l'opció escollida.

- a) Formar colles de veïns per netejar el sotabosc tot evitant la ràpida propagació del foc.
- b) Alertar la Conselleria de Medi ambient del risc i exigir-li que cree una dotació de bombers en aquest lloc.
- c) Sensibilitzar el Regidor de la Casa de la Vila perquè es comprometa a arrencar arbres per formar un tallafoc.
- d) Queixar-se davant dels mitjans de comunicació llegint un comunicat en el Telenotícies tot divulgant els perills en què viu aquella comunitat.
- e) Acusar el Ministeri de la Vivenda per haver concedit llicència per urbanitzar en aquell paratge natural.

Un cop has fet l'elecció del propòsit cal que us deteniu a reflexionar sobre quin era el millor receptor, quina era la informació que tindria sobre el tema en qüestió i si entendria bé allò que voldries comunicar-li. Quin tipus de text és, per tant, el més

adequat?

3) Tenint en compte els tres elements següents que et donem a continuació tria'n unde cada grup, relaciona'ls i confecciona un escrit breu que siga el resultat de la combinació escollida:

tema	objectiu	interlocutors
l'amistat	tranquil·litzar	capellà-ateu
el perill	envejar	hostessa-viatger
l'art	estressar	professor-alumne
Instagram	sospitar	pare-fill
l'atur	enyorar	manifestant-policia
la crisi	fer riure	ocupa-director de banc
les drogues	explicar	xafarder-polític
els xats	enfadar-se	antisistema-batlle

4) Llegeix aquest escrit realitzat per un alumne de 1r de batxillerat i intenta de reparar-lo perquè siga adequat i a més es puga entendre bé. Després, en la pàgina següent, et proposem una solució.

El problema de les eixides

Un dels problemes amb el qual aquest any com molts altres han tingut que enfrontarse tant els professors com els alumnes ha sigut el de les eixides. A principi de curs la gent eixia de l'institut quasi sense problemes pero els professors s'adoraren compte de que els alumnes moltes vegades faltaven a clase sense falta justificada. Segons les normes estableides unicament poden eixir al carrer els alumnes de Batxillerat i els dels cicles però no els que estan cursant l'ESO al meyns no sense justificació.

Però un altre problema s'hauria de resoldre, ¿com poden saber els professors que alumnes son de Batxillerat o dels cicles i quals de l'ESO? En un lloc on es reuneix tanta gent no tots es podien coneixer. Aprofitant aquest desconeiximent moltes vegades alumnes de l'ESO eixien fora i també eren moltes les vegades que José Julio (el director) els deia que el seu lloc era estar dins de l'institut sense que li feren cap cas. Per això el que es vam fer va ser donar com uns carnets identificatiu a cada alumne per a que quan volgueren eixir, monstrense-lo a algun professor aquest s'adonara del curs al que pertenyia i aixi deixar-li eixir o dir-li que es donara la volta.

Aquestos també s'utilitzen per a poder anar amb el transport escolar i per a entrar en la biblioteca. Però la veritat es que sempre haurà alumnes que no fasen cas d'això i eixiran totes les vegades que els vulguen quan no volen donar clase i anar a donar una volta. Lamentablement no es pot fer res.

Solució al problema de les eixides

Un dels problemes –entre d'altres- que enfronten els professors amb els alumnes és el de les eixides. A principi de curs la gent eixia de l'institut quasi sense problemes però el professorat se n'adonà que els adolescents moltes vegades faltaven a classe sense falta justificada. Segons les normes establertes, únicament poden eixir al carrer els alumnes de batxillerat i els dels cicles però no els que estan cursant l'ESO, tret dels que tenen justificació. A més a més, hi ha un altre entrebanc que s'hauria de resoldre, com poden saber els professors quins alumnes són de batxillerat o dels cicles i quins de l'ESO? En un lloc on es reuneix tanta gent no tots es poden conèixer. Aprofitant aquest desconeixença moltes vegades l'alumnat

de l'ESO ix fora, i també són moltes les ocasions que José Julio (el director) els diu que el lloc on han de romandre és l'interior de l'institut. Molts d'ells no li fan cap cas. Per això, han lliurat uns carnets identificatius a cada alumne per a què quan vulguen eixir, li'l mostren al professor de guàrdia i aquest comprove el curs al qual pertany l'alumne/a, i així d'aquesta manera, deixar-lo eixir o dir-li que se'n torne cap a l'interior del recinte. Aquestes targetes també s'utilitzen per a poder anar amb el transport escolar i per a entrar en la biblioteca. Però la veritat és que sempre hi haurà alumnes que no facen cas d'això i eixiran sempre que els abellirà, és a dir quan no voldran assistir a classe i preferiran anar a passejar o lamentablement no es pot fer res.

5) A partir de la pluja d'idees que tens a continuació referides a la ciutat de Barcelona redacta una ressenya per a un fullet turístic:

Gaudí , Miró, Dalí

Museus

clima mediterrani.

Ciutat Olímpica

Parc Güell

Barça

les Rambles

biblioteques

Santa Maria del Mar /La

catedral romànic, gòtic,

modernisme art arquitectura

6) Assenyala tots els elements de la comunicació que trobes en aquesta lectura

“A la sortida del metro m'he trobat amb l'Emmanuel.Devia fer molt mala cara, perquè m'ha dit:

-Fas cara de pomes agres.

-No sé què vols dir -li he contestat de seguida.

-Que l'última vegada que et vaig veure semblaves un corredor de borsa que acabava de tancar l'operació més important de la temporada, i en canvi avui et veig com el millor dels candidats a l'UCI més propera.

Aleshores l'he entés.

-Emmanuel -li he dit passant-li el braç per l'espatlla-, si em concedeixes dos minuts, t'ho explicaré.

-D'acord, explica't, no tinc pressa.

Ens hem situat al fons de la vorera -al costat d'una casa on fan obres- i, abans de començar la meua explicació, li he demanat que em convidés a fumar. Després, li he dit: -Mira, Emmanuel, és lògic que avui no tinga un aspecte saludable, perquè el que em va passar ahir no és normal.

- Normal?

-Anormal, diria jo. Al migdia, quan vaig eixir a dinar, dues dones es van asseure a la teua taula. Jo no en vaig fer cas, perquè el restaurant estava ple. A més, tenia gana...”

Circuit infernal .No era la meua lletra Jordi Arbonés . Ed Proa

Emissor:

Receptor:

Temps/Espai:

Tema:

Relació interpersonal:

Intenció/propòsit:

7) Exercici de registres

Compara les dues cartes que un grup de joves ha enviat al director d'una revista que n'ha publicat tres i no agraden gens al jovent. Després de llegir-les contesta les següents preguntes:

1. Diferències i semblances entre elles.
2. Quina estructura té cadascuna i de quin tema tracta cada paràgraf .
3. Com t'imagines els autors.

a) Sr Director

Aquesta publicació no m'enrotlla res. Pense que és una plasta i que la gent s'està avorrint amb una revista tan xorra. L'últim número que tractava sobre David Bisbal, la botànica oriental o el menjar gavatxo són temes que adormen la basca. Escriure sobre açò és com gastar plata endebades.

Sempre es pot xarrar de temes guais com del rotllo verd, el festival de Benicàssim o dels col·lectius okupa, no li pareix? A la penya jove ens va la moguda moderna, hip-hop i no els pamflets culturals cutres i fatxes.

Enric Bellreguard

b) Sr . Director

No estic d'acord amb la direcció que està portant la seua revista. Crec que no està gens encertada i voldria esmentar-li dos punts per tal de millorar-la.

En primer lloc no ens agrada els temes triats ni el seu tractament. Valga com a mostra l'entrevista a David Bisbal, la cultura japonesa del bonsai o la gastronomia de la nouvelle cuisine, els quals són massa folklòrics i ensopeixen la gent jove.

En segon lloc, em sembla que la revista no conté temes de caràcter formatiu i educatiu ja que el públic d'aquesta publicació s'està formant i necessita uns altres valors, com per exemple, l'ecologia, la festival de música moderna de Benicàssim o el moviment d'ocupes.

De fet, estic descontent amb els números publicats fins a hui i per aquest motiu m'agradaria que revisés els continguts. Tots acabarem per agrair-li-ho.

Bernat Majoral.

IV - La coherència

És la propietat centrada en el significat global d'un escrit, de què tracta, quina informació ofereix i com s'organitza aquesta.

EXERCICI

Llegeix atentament l'adaptació d'un fragment literari i respon en silenci sense consultar als teus companys les qüestions següents:

“El Mestre, el vell Mestre d'atecola, es moria de pem perquè l'Estat el tenia separat de l'ensenyament. I decidí petessar en ciutat on trobaria antics deixebles per demanar-los una babaina en caritat d'haver-los ensenyat les primeres lletres; d'haver-los format el cor. Nanament trobà un Portacor, glòria del seu país, qui portacoia gestes guerrereres.

-En açò rapees les meues ensenyances? -va dir el Mestre.

-I en què anava a rapar-les si vós m'ensenyàreu a modelar i sentir el patriotisme?

-Liliró que aquestos homes són indignes del marbre per quant han assolat el món!

-Teniu raó, Mestre, però així guanye guiguiners.

Sirronament troba un Relintor, glòria del seu país, qui relintava segons l'impressionisme.

-En açò rapees les meues ensenyances? -va dir el Mestre.

I en què anava a rapear-les si vos m'ensenyàreu a relintar i la teoria dels colors?

-Però és que feu luxúria relintant nus!

-Si, Mestre, teniu raó. Però així guanye guiguiners.

I tatament trobà un Esglutor, glòria del seu país, qui feia novel·les.

-En açò rapees les meues ensenyances? -va dir el Mestre.

-I en què anava a rapear-les si vós m'ensenyàreu a escriure?

-Però és que destruïu la bellesa natural del llenguatge!

-Ja em dieu la bufanitat. Mestre; però així guanye guiguiners.

I clicliment trobà un Xare força virtuós que vivia en fama de santedat.

-Vós sou, estimat deixeble, qui haveu rapeat bé les meues ensenyances! -va dir el Mestre.»

Salvador, Carles. *Narrativa*

1.- Per què es moria de pem el Mestre?

2.- On va decidir petesar?

3.- Què demanà als deixebles?

4.- Quins oficis tenien?

5.- En què rapeaven les seues ensenyances?

6.- A qui trobà en tatament lloc?

Bé, després d'haver contestat aquestes qüestions has d'haver comprovat que les has contestades sense haver entés res del text. La majoria de mots que hi apareixen són inventats, els quals estan enmig d'altres que sí que són reals. La teua intuïció lectora t'ha ajudat perquè pogueres contestar aquestes preguntes tancades. Ara podràs entendre millor la propietat que fa referència al processament de la informació. Aquesta s'estructura d'una forma determinada segons la situació de comunicació (ordre, precisió, estructura). El discurs s'organitza globalment per a la transmissió del sentit.

Segons Charoles qualsevol text ben construït ha de seguir les regles següents:

1. **regla de repetició:** Perquè un text siga estructuralment coherent cal que la major part de les proposicions s'encadenen repetint uns elements bases, això és el que anomenem "tema".
2. **regla de progressió:** Cal que el text desenvolupe una aportació constant d'informació nova, o siga el "rema".
3. **r. de no contradicció:** No s'hi pot introduir cap element semàntic que contradiga un contingut establert anteriorment.
4. **r. de relació:** Els fets a què es refereix han d'estar relacionats amb el món real o imaginari.

Els textos poden ser comunicatius encara que no segueixen alguna de les regles. La coherència no és una propietat inherent a totes les produccions lingüístiques, com per exemple una carta per demanar feina/subvenció mal redactada i amb les idees desordenades, no deixa de ser entesa, tot i que farà quedar malament l'emissor. Una part important de la coherència dels textos és la seva estructura interna. En alguns, fins i tot es reconeix a simple vista: instància, ordenacions alfabètiques, índex d'una obra... Però l'estructura és un tema més complex que dividim així:

- macroestructura(M.A): És l'estructura global del contingut. S'organitza en proposicions que "resumeixen" progressivament el contingut del text, ex. títol, títols dels capítols, apartats, subapartats.. La M.A, seria doncs, l'estructura del contingut de cada discurs, el seu contingut concret. El parlant pot considerar que un discurs està mal construït, que no és coherent, precisament perquè no pot formar-se'n una M.A. Aquesta permet resumir un escrit, tenir-ne una idea global, determinar-ne el tema i enllaçar els significats en totalitats significatives més grans.
- superestructura (d'ara endavant S.E): És l'estructura típica comuna a un conjunt de discursos. Respon a un esquema organitzat en categories opcionals i obligatòries. Qualsevol text ha de tenir una macroestructura per poder ser comprés, però no necessàriament ha de seguir una superestructura establerta.

La S.E classifica l'escrit en un tipus, mentre que la M.A és exclusiva de cadascun. La S.E. dóna la possibilitat d'elaborar-ne un d'acord amb un esquema o model preestablert convencionalment.

Gumperz creu que el significat comunicatiu s'elabora a través d'un procés d'interpretació.

L'emissor col·loca una sèrie de pistes amb la finalitat que la interpretació del receptor s'acoste al màxim que ell/a vol transmetre.

Un text no transmet significat per ell mateix sinó instruccions per als oients o lectors perquè puguin descobrir o construir el significat pel seu compte.

Comprendre un text és un procés interactiu entre els coneixements del lector i el discurs. Aquests coneixements previs són anomenats “esquemes”.

EXERCICIS

1.- Ordena aquesta notícia ja que no sempre es presenten els fets en l'ordre cronològic real i lògic.

- Dos quilòmetres després va donar un índex d'alcohol cinc vegades superior a la taxa permesa.
- D'altra banda, ahir el Mossos van detectar 16 conductors beguts en controls a les vies d'accés a Lleida, on s'ha celebrat l'Aplec del Cargol.
- Els mossos d'Esquadra van detenir ahir a la matinada el conductor d'un vehicle que va intentar atropellar un dels agents en un control d'alcoholèmia a la N-152 ,
- L'home, un francès de 45 anys, va ser interceptat.
- Un conductor ebri atropella un mosso
- al terme municipal de Puigcerdà (Cerdanya).

2.- Canvia d'estil directe a l'indirecte o a l'inrevés les oracions i el fragment següents.

- Si sapigués quantes vegades a les nits li he dit que se n'anés al llit, que ja estava bé d'estudiar.
- El meu home va dir-me: «No plores, així s'ha estalviat de fer de soldat».
- El meu marit era forner i era molt ben considerat i treballar la farina és una cosa que no fa fàstic. Jo sempre li ho deia.

“Aquesta nit, el pare i la mare han tornat a barallar-se. Sally ho empitjorà dient que tornaria tard. La mare li va dir que hauria de demanar-ho, no de dir-ho, i què hi passava, amb el repàs per als exàmens. Sally isqué enfadada dient que a totes les seues amigues les deixaven tornar tard, fins i tot entre setmana. La traca final fou quan Sally digué que ella no solament era prou major per a casar-se, sinó també prou major per a tenir un fill. Vaig percebre que això va deixar la mare de pedra”.

3.- Continua el següent discurs de manera que allò afegit tinga coherència amb aquest fragment. Escriu un mínim de deu línies.

Segons sembla, els éssers humans es divideixen, entre d'altres categories, en rics i pobres. A aquesta divisió ells li concedeixen gran importància, sense que se sàpiga perquè. La diferència fonamental entre els rics i els pobres sembla aquesta: que els rics, allà on van, no paguen, per més que adquireixen o consumeixen allò que els vinga de gust. Els pobres, en canvi, paguen fins per suar. L'exempció de què gaudeixen els rics pot venirlos des d'antic o haver estat obtinguda recentment, o ser transitòria, o ser fingida; comptat i debatut, tant se val. Des del punt de vista estadístic,

sembla demostrat que els rics viuen més i millor que els pobres, que són més alts, més sans i més guapos, que es divertixen més, viatgen a llocs més exòtics, reben millor educació, treballen menys, s'envolten de majors comoditats, tenen més roba, sobretot d'entretemps, són millor atesos quan estan malalts, són soterrats amb més ostentació i són recordats per més temps. També tenen més probabilitats d'eixir retratats en periòdics, revistes i almanacs....

Mendoza, Eduardo. *Sin notícias de Gurb*. (Traducció i adaptació)

4.- Llegeix atentament aquest fragment i tanca'l, és a dir posa-li un final a aquesta obra policíaca de Ferran Torrent

“L'havien vigilada des del primer moment, mai no van deixar-la de petja. M'ho van dir quan se m'enduien cap a Barcelona, emmanillat, assegut entre ells dos, darrera la nuca del xofer que ni una sola vegada no girà el cap.

Semblava que tenien ganes de parlar. Els havia donat força feina i ara es relaxaven, una mica fanfàrries, segurs d'ells mateixos. Un moment, me n'havia pogut desprendre i fugir cap a l'altra banda de taula, on vaig apoderarme d'una cadira, amb la qual els amenaçava. Ells tenien pistoles, el més baix s'havia tret la seva de la butxaca, però no semblaven disposats a servir-se'n mentre hi hagués una possibilitat de reduir-me.

—No feu ximpleries! —em comminà el més alt amb una veu severa i antipàtica.

Vaig llançar-li la cadira entre cap i coll, però era més àgil que no aparentava i l'evità a temps. L'altre ja corria pel costat de la taula, però jo també era llest i el gerro d'aigua, ple de flors, el fallà per uns centímetres.”

V - La cohesió

Propietat textual que connecta la relació sintàctica i semàntica entre paraules, sintagmes i oracions.

Per tal que pugues captar millor aquesta propietat et deixem a continuació una sèrie de texts extrets de missatges de mòbil:

- a) TON PARE PORTA DISCOTECA. L'HAS CAGADA. AMAGA'T.
- b) ENHORABONA. HAS GUANYAT PREMI LITERARI. ET FARÉ UN REGAL. BESADES
- c) ASSISTÈNCIA IMPOSSIBLE DEMÀ A.M. ESTIC MALALT. AJORNEU-LA P.M.
- d) ARRIBE A BURJASSOT AMB BICI. RODA PUNXADA. ESPEREU-ME

Si heu estat capaços de donar-li sentit a aquests texts inconnexos és per la vostra capacitat reparadora que ha transformat el que era incoherent amb un text que té sentit. La cohesió total no és condició necessària ni suficient per a la coherència, si no recordem un telegrama que té sempre deficiències en la cohesió pot esdevenir coherent per l'acció reparadora del receptor. Com acabem de veure.

Remarquem tot seguit dos grups de relacions cohesives la referència i la connexió.

1. **La referència:** Remissió d'un element lingüístic "A" (determinant, pronom) a un element "B", de manera que "A" només podrà interpretar-se a partir del coneixement de "B". Remarquem dos tipus de referència l'exofòrica (cap a fora del text) i l'endofòrica (cap a dins del text).

Representació : El fenomen de la referència textual és un cas particular de la funció referencial del llenguatge. Els mots de la llengua serveixen per referir-se al món general (representació), a l'entorn immediat (deïxi) o al text mateix (referència endofòrica).

- **Denotació:** Els noms propis es diferencien dels noms comuns pel fet de la denotació. Un nom propi es refereix a elements individuals.
- **Actualització:** La referència que els noms comuns, i altres mots lèxics, fan a un conjunt d'objectes es pot actualitzar en només un. Quan diem, per exemple "la taula o aquesta taula" estem concretant la referència i dirigint-la cap a un únic ésser. Aquesta funció es realitzada per l'article i els demostratius. De vegades usem l'article

davant d'un nom quan aquest forma part del nostre esquema , per ex. “el cambrer” en l'esquema “anar al restaurant” quan no el coneixem.

- **Deïxi:** El significat d'aquest mot és “assenyalar”. És la referència a elements presents a l'entorn immediat de la comunicació. Està relacionada amb el subjecte discursiu i les coordenades bàsiques – jo- ara- ací, això és, persona, temps i lloc. Les formes que indiquen persona són els pronoms personals febles i forts de 1a i 2a pers., els demostratius, els possessius, de 1^a i 2ª pers, i les formes verbals de 1a i 2a. El temps i l'espai queda marcat pels adverbis i locucions adverbials. **Deïxi discursiva:** Pot ser anafòrica (referint-se al que s'ha dit abans) i catafòrica (al que es dirà després).
  - **Anàfora d'identitat referencial:** Relacionada amb la regla de repetició. Perquè un text siga coherent cal que es repreneu alguns elements al llarg del seu desenvolupament. En aquest tipus d'anàfora hi ha coreferència entre l'element (pronoms/altre) referidor i el mot a què es refereix . Per Ex. “En Joan s'ha comprat un llibre sobre la 2a Guerra Mundial”. “– Sí ,l'he vist al seu prestatge “. Aquesta identitat de referents s'anomena anàfora de referència. El pronom fa l'ofici de substitut.
L'anàfora d'identitat referencial pot ser total o parcial:
(total): Aquests són els alumnes de 4t d'E.S.O.
(parcial): Alguns assisteixen als cursos de polonés (cobreix parcialment la significació de l'antecedent).
  - **Anàfora sintàctica:** Es realitza amb els pronoms personals forts i febles de 3^aper., els possessius de 3^a i l'article. Ex: Per postres, vam comprar *taronges i pomes*. Van posar-se a dinar i van menjar-s'ho tot. *La fruita*, però va quedar. Era massa madura. Perquè ens aparega un S.N definit de tipus anafòric cal que primer estiga precedit per “un/ una”.
  - **Catàfora:** És la remissió a elements posteriors al desenvolupament del text. Ex: Aquest fenomen es pot mostrar en les oracions següents. Ex: Fixeu-vos en aquests exemples.
  - **El·lipsi:** Ha estat tractada sempre com a mancança o incompletud però per a la lingüística textual és un mitjà de cohesió textual.
- I em vindries a cercar fins a Finlàndia.
  - Sí (fins a Finlàndia).
2. **La connexió:** És una relació cohesiva de tipus semàntic entre enunciats. Els connectors són els mots que apareixen en el discurs explicitant la connexió. Ex: Tinc mal de panxa. No eixiré de casa (relació causa-conseqüència, sense nexa).

En el procés de producció-recepció del text, el connector és una pista per a una interpretació més ràpida i fiable del missatge que l'emissor vol transmetre. Si no ho aconseguim, arribem a la conclusió o que la pista és errònia, o bé li falta informació per interpretar-la.

Ex. En Marc és ric perquè va néixer a Edinburg (cal imaginar unes condicions contextuais bastant específiques: la desigualtat nord-sud).

Classificació dels connectors segons el significat:

- a) **Conjunció:** Relació d'adició o progressió entre els fets exposats. Ex: "Ahir vaig anar al cinema i hui vull anar al teatre".
- b) **Disjunció:** Expressa una relació excloent. Ex: "o vas al cinema o et quedes a casa".
- c) **Condicció:** Hi ha una relació de dependència entre les proposicions.
  - condició real: "la terra és ben seca perquè aquest hivern ha plogut molt poc".
  - condició hipotètica: "Si fos ric em compraria un iot".

Connectors metadiscursius

Hi ha també connectors metadiscursius, els quals reflecteixen el procés de construcció del text. Els vam esmentar a la fi de l'apartat de Cinc cèntims de sintaxi d'aquest dossier. També s'anomenen organitzadors textuais. Els classifiquem tot seguit :

1. **Exemplificació/detall :** "per exemple, com a mostra , així , com és ara"
2. **Aclariment-continuació:** "és a dir, en altres paraules, més ben dit, més aviat, de fet , en realitat , dit siga de passada".
3. **Resum-conclusió:** " breument, en poques paraules, en una paraula, en resum, en conclusió, resumint "
4. **Represa:** "Com he estat dient, com estava dient, tornant al nostre tema, tornant al primer punt".
5. **Exclusió:** "En cap cas , de qualsevol manera, de cap manera, deixant al marge "
6. **Temporal-espacial:** anterioritat: "abans, fins al moment, fins ara". Simultaneïtat: "en aquest moment, aquí ara, mentre" ;posterioritat: "pròxim, següent, en segon lloc, primer"; finalització: "finalment, per acabar, per concloure, en fi "

EXERCICIS

1.- Treballa aquestes oracions:

- Fes un recompte.-nombre de proposicions -
- Col·loca entre parèntesi les proposicions (juxtaposades, independents i coordinades).

-Ves-te'n o queda't, però calla't.

No es podia concentrar en la lectura i com cada vegada que passava alguna cosa així, va acabar sumergit en un mar de confusions. Els Gilsbert haurien vingut, fins i tot amb penes i treballs, perquè per a ells qualsevol celebració familiar era sagrada, amb més motiu un enterrament, i perquè de fet apreciaven el pare de l'Alice.

2.- Cerca l'antecedent dels pronoms en negreta:

El rei volia casar la seua filla. **La** volia casar amb un pretendent d'alt rang. **Li** va presentar molts nobles, però la princesa reaccionava sempre amb desdeny. Cada cop que **li'n** presentava un , la xica **se'n** burlava. El rei no podia evitar que la princesa **els** fes un refús. I tant i tant la xica va rebutjar els seus pretendents, que va acabar per no acostar-se-**li'n** cap.

3.- Classifica els díctics, les anàfores i les catàfores que trobes en aquesta fragment

.

Com enamorar la xica dels teus somnis.

Neteja. Llava't de veritat, no et fiques colònia i prou. No. Cal llavar-se en condicions, per tal de fer olor a net i l'amor de la teua vida no isca espantat pel cant de les teues aixelles. Cal deixar clar un assumpte: llavar-se no és llevar-se la brutícia. El toc de colònia una vegada ben netet és opcional. Toc, repetisc, no banys de loció: la repulsió pot tenir lloc tant per excés com per defecte. Net, però no embafós.

4.- Assenyala l'antecedent, la categoria i la funció de la paraula en negreta.

"Què no **ho** (1) sabeu?", va dir Emma Raquel Baladre. "Al nostre parc ha nascut una girafeta." "Quan?", preguntaven veus amatents. "Aquesta matinada", aclaria Emma, complaguda de la nostra atenció. "El nostre Zoo pot ja rivalitzar amb els millors del món. (2)**N'**és, de fet, dels més importants. Sabeu el que significa néixer en la nostra ciutat, amb el nostre clima, una girafa? La cura **que** (3) cal posar durant la llarga gestació, la delicadesa, l'interés. Ah, el nostre Zoo, tan modest! **Us** (4) dic, senyors, que no hem d'envejar ja res al món, en aquest ram", perorà el conegut patriota Carranza i Brofegat. "Has assistit mai a cap part de girafa?", **li** (5)

preguntà Tomeu. "No, ni **em** (6) fa cap falta per saber el que em dic", responia Carranza. "Ai, si vèieu la girafeta!", repreneia Emma. Raquel Baladre. "Tan fina, tan lleugera, tan petita!" Sempre serà més grossa que un gos llop", observà Tomeu, **que** (7) no simpatitzava massa fàcilment amb les bèsties. "Home, sí, tu també!", protestà Emma, una mica indignada. Aviat, però, s'apaivagà.. "Aquest matí, quan he sabut la nova, **I**'he (8) anada a veure, amb la neboda", prosseguia. "Quin entusiasme, el de la nena! I no ha tingut gens de por: ."Quants anys us té?", preguntaven aquelles bones ànimes de Clàudia i Melània. "Tres, encara no", va dir Emma. "El meu fillet!", ponderaven Clàudia i Melània. "Fa temps que no **la** (9) vèiem. Ens (10) **I**'has de dur.» "Amb molt de gust, va dir Emma, «Gràcies» atorgaven Clàudia i Melània, les bones xicotes.”

Espriu, Salvador. *Ariadna al laberint grotesc*, (1935-1974)

	Antecedent	Categoria	Funció
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

V.- LA TIPOLOGIA DISCURSIVA

Hi ha nombroses maneres de classificar els discursos, tanmateix nosaltres només en tractarem dues. Ara ens centrem en aquella que es basa en la funció de cadascun d'ells tot seguint la tipologia d'Adams. Primer assenyalarem els trets teòrics més remarcables i en acabat veurem un text característic per posar en pràctica els nostres coneixements adquirits.

Cal dir que incidirem, per preparar-nos per a les proves de les PAU, en els narratius, els explicatius i els argumentatius.

Segons la classificació més usada en tots els manuals tenim huit tipus:

CLASSIFICACIÓ

1. Conversacionals

La seua funció és prometre, amenaçar, agrair, qüestionar...

Els troben en situacions quotidianes i en texts literaris. És aquell que es produeix entre dues o més persones. En són mostres les entrevistes, els diàlegs, les enquestes, les tertúlies ...

Els trets més importants són: repetició, ironia, figures d'estil –metàfora, comparança- comunicació no-verbal, indirectes, la intervenció, oracions interrogatives, màximes de principi de cooperació... Apareixen molts pronoms personals febles, adverbis d'afirmació i exclamacions.

MEMÒRIA

(Un HOME entra a la farmàcia. La FARMACÈUTICA el saluda des de darrere del mostrador.)

FARMACÈUTICA. Bon dia.

HOME. Bon dia. Tindria alguna cosa per als problemes de memòria?

FARMACÈUTICA. Sí, clar. Quant de temps fa que té vosté eixe problema?

HOME. Exactament, 14 anys, 3 mesos i 15 dies. Va ser el setze d' abril de 1991. El dia estava ennuvolat. Havia quedat amb la meua núvia per fer-nos un café junts. Vam seure en una taula al costat de la finestra. Ella es va demanar un tallat descafeinat de màquina. Jo, una Schweppes de llima. Abans de demanar el compte, exactament a les sis i trenta-tres minuts, em va dir que em deixava pel meu cosí Artur.

F. Perdó, vosté de la memòria es troba perfectament.

H. Eixe és el problema. Vull oblidar-me de

tot. F. Ah, haver-ho dit abans! Espere un

moment. (La FARMACÈUTICA trau una paella de

davall del mostrador i pega un fort colp al cap de

l'HOME.) F. Què, com es troba ara?

H. (Un poc desconcertat.) Qui és vosté, que faig ací?

F. Perfecte. Un colp cada huit hores i veurà com, en uns dies, es troba en la glòria. Són 20 euros.

H. 20 euros? Molt bé... Quant m'ha dit que és ?

F. 20 euros.

H. 20 euros... Quant m'ha dit?

F. Vaja, crec que li he pegat massa fort.

Diversos autors. Autoindefinites. Bromera (2006)

- a. *Quines repeticions hi veus al llarg de la conversa?*
- b. *Esbrina quines característiques hi ha que apropen aquest text dialogat amb el llenguatge oral.*
- c. *Explica el predomini de les oracions segons la classsificació prosòdica.*
- d. *Trobes que hi ha ironia? On i per què?*

2.-Descriptius

La seua fita és informar sobre l'estat de les coses. N'hi ha de persones, (físiques i psíquiques), d'objectes, paisatges...

Els trets més remarcables són: l'abundància de sintagmes nominals i per tant d'adjectius i d'altres complements del nom, informació jerarquizada, frases atributives, temps verbals imperfectius, adverbis de lloc, locucions i connectors.

EL DIA DE LA DONA

Desolades, les sis dones que formen la junta directiva de l'associació Euterpe es miren la persona que entra per la porta de la casa de cultura, i que, amb tota certesa, ve a recollir un dels premis Dona. La persona no és una dona.

-¿Enriqueta Borrull?- demanà la persona-

Sóc en Miquel, d' Actua contra la Fam.

Porta texans i una samarreta amb el dibuix d'una ovella negra enmig de tot d'ovelles blanques. Gasta ulleres de montura blava, patilles llargues i bigotet prim amb mosca. - Però, ¿què vol dir això?-fa una euterpe de cabells vermells-. ¿On és la dona que havia de venir?

-¿Quina dona?-preguntà ell. Deixà a terra la pantalla de diapositives que carregava a l'espatlla i es treu la motxilla, on porta el projector. S'eixuga la suor de la closca amb un clínex i passa les dents per la mosca. Prova de justificar-se: una representant de les dones Euterpe va trucar a la seva oenagé i els va anunciar que els havien concedit la Dona de Plata per les feines de cooperació que fan a Guinea. Però no els

va advertir que la persona que recollís el premi havia de ser dona.

Moliner, Empar. *T'estimo si he begut*. Quaderns Crema

- 1) Determina quin fragment és descriptiu i quin és narratiu. Quin dels dos sol ésser el predominant en literatura?
- 2) Dins de la part descriptiva raona quins són els trets propis.
- 3) Estudia els complements del nom i els adjectius d'aqueixa seqüència descriptiva.

3. Predictius

El seu objectiu és tractar coses o fets que encara no han ocorregut. Solen aparéixer en la segona part dels comunicats meteorològics, en les

cartes del Tarot, l'horòscop .... Remarquem aquestes característiques: ús del futur, adverbis de temps, perífrasi de probabilitat, ordenació de la informació.

Amor

Aquesta setmana brillaràs amb llum pròpia. La teua mirada serà irresistible i amb això captivaràs. *Si vas amb algú*: podràs imposar la teua voluntat i desitjos, aprofita la situació. *Si ets lliure*: pots viure una setmana molt boja en la qual, hi haurà una mica de descontrol. Posa ordre”

- 1) *Fes una anàlisi del temps verbals emprats i enraona per què, si és que hi ha algun predominant.*
- 2) *Creus que podries canviar el temps verbal i el text continuaria essent coherent? Prova de fer-ho.*

4. Instructius

Formats per aquells discursos que ordenen o aconsellen. Contesten a la qüestió “com s’ha de fer?” Els trobem en receptes de cuina, converses orals, en el maneigs d’aparells ...Assenyalem com a trets importants aquests: perífrasis d’obligació, imperatius, connectors d’ordre, 2a persona verbal, ordinals, molt d’ordre en l’estructura per no donar lloc a ambigüitats. Fixeu-vos en aquest exemple:

Entre d’altres el decret determina que:

- *Els comerços de venda o de lloguer de material audiovisual **han d’ordenar** per separat els productes que continguem missatges contraris als drets i llibertats fonamentals o que inciten a la violència.*
- *Les publicacions amb material pornogràfic només poden exhibir-se en espais tancats d’accés prohibit als menors i no poden utilitzar-se de reclam a l’entrada ni en llocs visibles d’espais oberts al públic.*
- *La franja horària de protecció especial dels menuts i adolescents en ràdio i televisió **serà** des de les sis del matí fins les deu de la nit.*
- *La publicitat adreçada als infants i adolescents, estableix que **cal especificar** el preu del producte anunciat quan siga superior a 50 euros.*

El Decret determina quins seran els òrgans sancionadors competents en aquest àmbit de manera que es descentralitzen els òrgans sancionadors per tal de millorar l’aplicació de la normativa.

Gencat.2006

- 1) *Aquest decret determina quins són els continguts propis per a la xicalla en la televisió. Per què és un discurs instructiu ? Demostra-ho.*
- 2) *Identifica les paraules en negreta i aporta tota la informació que sàpigues.*

5. Retòrics

Estan dins d’aquest grup els discursos que pretenen embellir la llengua amb jocs com endevinalles, embarbussaments, eslògans

publicitaris ...Tot seguit us deixem el seues terts: molta presència de figures retòriques tant semàntiques, sintàctiques com fonètiques.

“I, l'última paraula, la té la mort. La Mort, amb majúscula. Que ho és tot i no és res. O és l'ombra, en una accepció del mot que igualment reclama la majúscula. Som "mortals", en efecte. Mirem d'oblidar-nos-en tant com ens és possible. I, quan no hi ha més remei, n'aguantem la desafiadora certitud. Però

ensem rescabalar-nos de l'angoixa amb constatacions tautològiques.

Jo sóc mortal: també ho són els altres. Em sent venjat de morir, si tothom ha de morir. Morir, morir-se, és una mala jugada. Convé dir-ho: proclamar-ho. Contra qui? El "qui" seria merament retòric. Contra què? El "que" ens duria a justificacions de biòlegs, de metges, de comandants. Però ens hem de morir. Ni que siga de vells.”

Fuster, Joan. *Sagitari*

- 1) *En quina mesura s'embelleix el llenguatge en aquest fragment?*
- 2) *Qui n'és l'emissor i qui el receptor?*
- 3) *Trobes que hi ha lèxic especialitzat? Per què s'ha utilitzat?*

6. **Narratiu.** El seu objectiu és contar fets i accions. Respon a la pregunta "què va fer?" Sol aparèixer en rondalles, contes ..etc

Les característiques més remarcables són: L'ordenació temporal és l'eix principal. Està dividit en cinc parts: introducció, complicació, avaluació/reacció, resolució i moralitat.

Hi ha verbs perfectius i connectors temporals i causals, adverbis de temps... El punt de vista del narrador, personatges, la perspectiva pot canviar una mateixa història. Veiem-ho més detingudament.

Els textos narratius són aquells que ens informen sobre accions i esdeveniments ocorreguts, normalment, en el passat. Aquests tipus de discurs són molt coneguts ja que la majoria de la gent conta històries. Bé, ens detenim ara per explicar els dos termes que veurem des d'ara: «història i narració». La primera fa referència al contingut d'un escrit, o d'una pel·lícula, és a dir que quan preguntem a algú «està bé aqueix llibre, de què tracta? Aleshores ens conten l'argument, millor dit la història. Mentre que el terme narració incideix en la manera de contar el contingut un text, per exemple la història de l'home llop la puc veure

en un còmic, en el cinema, en el DVD, en una obra de teatre...etc, cadascun d'aquests suports s'anomena «narració».

Si tenim els dos conceptes clars història//narració estudiem en quin ordre se succeixen els esdeveniments en la història, tot usant la terminologia de Gérard Genette Figueres III

- L'ordre:

1. prolepsis: es contenen els esdeveniments que succeiran després.

2. analepsis: s'evoca un fet ja ocorregut en el passat (el més usat).

3. grau 0: s'intenta contar en present com si fos simultani allò que passa amb allò que es narra.

Pel que fa a la relació que hi ha entre els fets -història- i l'extensió que aquests tenen dins dels discurs tenim:

-

Duració:

1. el·lipsi: quan en la narració s'elideix una cosa que ha passat en la història: $TN < TH$
2. sumari: el temps de la narració i el de la història són semblants: $TN = TH$
3. escena: l'extensió és més gran en la narració que en la història: $TN > TH$. Quant al nombre de vegades que es repeteixen els fets.

-

Freqüència:

a) 1 vegada en la història // 1 vegada en la narració:
 $1H = 1N$

b) Moltes vegades en la història // moltes vegades en el discurs: $MH = MN$

c) 1 vegada en la història // moltes vegades en el discurs:
 $1H = MN$

1.- El narrador

A l'hora d'analitzar els diferents mecanismes i procediments que usa l'autor per presentar o fer eixir els personatges d'una història (tant si és una novel·la com si és un conte), convé no oblidar el narrador. Aquest és qui parla, qui explica la història també se l'anomena veu narrativa.

La veu narrativa

Aquesta estableix el lligam entre la persona que llegeix la història i les accions d'aquesta mateixa història. La veu narrativa pot presentar-se de tres maneres diferents: Com un narrador extern a la història. La narració és en tercera persona, i sempre busca una pretesa objectivitat:

Narrador omniscient: Coneix tota la història. La pot presentar de manera objectiva, com si fos un simple espectador dels fets i no hi tingués cap mena d'implicació (heterodiegètic); o la pot presentar de manera subjectiva (opinió, judicis de valor) seleccionant els fets segons uns criteris morals, ideològics, etc.

Narrador-editor: (extradiegètic) És qui explica uns fets que ha trobat escrits en un hipotètic manuscrit o document perdut, que de vegades no gosa reproduir literalment.

Com un narrador intern de la història (intradiegètic). En aquest cas, predomina la narració en primera persona i s'acostumen a interpretar els fets de manera subjectiva:

- Pot participar en la història un personatge central, en altres paraules, el protagonista, o com un dels personatges secundaris.
- Pot participar-hi com a personatge secundari o com a simple testimoni del que es narra; però sempre actuarà com un observador casual que senzillament enregistra els fets com en una pel·lícula.

2.- La focalització

És la perspectiva o el focus que selecciona les visions o informacions que es transmeten a través del narrador. Aquest focus tant pot estar situat dins de la història com fora.

Els elements focalitzats poden ser perceptibles, això és, pertànyer al món físic o material; o poden ser no perceptibles, en altres paraules, pertànyer al món psíquic o espiritual.

Els tipus de focalització:

El focus que tria sovint interpreta la informació construeix els diferents angles d'observació, o perspectives, a través dels quals, el lector es familiaritza progressivament amb situacions i personatges de la història. En un mateix paràgraf es poden combinar, per tant, diferents tipus de focalitzacions.

- 1.- Focalització **externa**: quan el focus que observa està situat en un punt exterior a la història. És una tècnica utilitzada sovint per iniciar capítols o introduir nous personatges i que comporta una certa objectivitat o un distanciament respecte dels personatges.

- 2.- Focalització **interna**: quan el focus que observa està situat en un punt interior (un personatge) de la història. És una tècnica que comporta una certa complicitat amb els personatges. La focalització interna pot ser:
  - Fixa: única o immòbil, quan recau sempre sobre el mateix personatge. És la que s'usa en el monòleg interior.
  - Variable: diversa o mòbil, quan recau sobre diversos personatges. S'estableix, aleshores, una gradació de forces de focalització i, consegüentment, uns personatges prenen més importància que d'altres.
  - Focalització **zero**: La del narrador omniscient. Fixa't en aquesta història contada des de tres punts de vista diferents:

Ella

“Tot ha estat molt més fàcil que no em pensava. Tot de cop, un dia, la mort se'm va ficar al cap. Vull dir que fins llavors no hi havia pensat en la mort, en l'assassinat: més ben dit, en l'ajusticiament. Perquè hi ha persones que l'únic que mereixen és que els ajusticien. Com el meu home: l'havia de matar. I des del moment que aquesta idea se'm va aposentar al cervell ja no vaig parar de barrinar-hi. Però no ho faria pas a la babalà. Ho havia de calcular tot molt i molt bé. I ho he fet. Primer de tot havia de buscar un incaut.

Mai no m'hagués pensat que l'incaut fos, precisament, en Totó, el seu millor amic. Sempre havia cregut que en Totó era una mica -o bé un molt- sarassa. Fins i tot, en

algun moment, havia sospitat si no s'ho muntava amb el poca-pena del meu home. (...) Però prou de paraules. Tinc pressa. Ell em mira espantat, però no s'escagassa com m'havia imaginat. Potser no es creu que sigui capaç de pelar-lo. Doncs ara ho veurà. Premo el gallet de la pistola. Una, dues, tres, quatre... Perdo el compte. Els ulls li surten de les conques. Obre la boca com si m'anés a dir alguna cosa. Les bales li sacsegen el cos de ninot i finalment cau a terra llarg com és. El percutor de la pistola no troba cap més casquet. Li he buidat tot el carregador al damunt. A la fi. Suo. M'assec un moment a reposar, a delectar-me en la situació. Encara em cal tornar a pujar i continuar la comèdia una mica més. Però ja sóc al començament del final...

EII

M'ha buidat el carregador a la panxa. Després s'ha assecat la suor i s'ha assegut al llit. No sé si hauré fet mal fet. L'odi de la seva cara quan m'ho

explicava tot, quan em disparava, m'ha corglaçat. Potser és veritat el que deia Totó: "Aquesta dona és dolenta, és dolenta de veritat!".

- Quan em veu alçar tan tranquil·lament del terra es torna blanca com el paper. Encara duu la pistola a la mà i me l'encara inútilment. "Eren cartutxos sense bala", li dic. "Tot estava preparat per en Totó i jo". I mentre el desconcert, la perplexitat i la por la dominen, m'acosto a la meva tauleta de nit i en trec una pistola, també. I l'encanono. El terror i la ràbia la immobilitzen. Ara és la meva. Ara serà ella la que m'haurà d'escoltar a mi. (...).

"Ara et mataré", li dic. "Aquesta pistola no duu bales de per riure. Duu bales de veritat. Defensa pròpia.. La meva dona tenia un amant i es volia desfer de mi a la valenta. Va ordir tota una trama per assassinar-me i jo m'he defensat. Cap jurat no em condemnarà." Tremola com una fulla. No pot ni articular paraula. Boqueja com peix fora de l' aigua. Se sap perduda. (. . .)

A la fi reacciona. Em diu que sí, que podem ser molt feliços, que no premi el gallet. Que mai, mai més hauré de patir per culpa d'ella. Que no dispari i ja veuré com tot... Però he de disparar. La comèdia cal fer-la arribar fins a la fi. Cal que s' adoni que ha estat a tocar de la mort, que sàpiga d'una vegada per sempre que el fort sóc jo. Dispararé. I tal com m'ha passat a mi, cap bala li tocarà el cos. Però cal que, per anys que visqui, no obliidi mai aquest moment. Moc el cap negativament. Ella se m'arrapa als peus. La faig enllà, m'allunyo un parell de passes, i engego dos trets contra el cos abatut, sanglotant, que es convulsiona.

Totó

Ja està: Els dos trets. Ara he de sortir. Ara és la meva part de la comèdia. Organitzar l'avalot. On és ella? He sentit un soroll estrany a baix, com trets... I coses així. Com estarà ell ara? Jo ja li ho deia. No, amb aquesta dona més val no embolicar-s'hi. És una mala bèstia. Mai no estaràs, mai no estarem segurs, amb una dona com ella. Amb cap dona. Però ell no admet raons; s'ha de fer a la seva manera. "Escarmentar-la, clavar-li un bon ensurt, un ensurt d'aquells que et canvien de pell com les serps. I després ja veuràs com et serà oli en un llum..." Molt bé. A la seva manera. Com ell vol. I jo? jo no compto? El que jo pensi, el que jo senti, el que jo vulgui, no compto? Jo no et vull compartir amb ningú, ni amb la teva dona. Aquesta tarda t'he canviat el carregador de la pistola. I el que t'hi he posat duu bales de veritat, de plom, de les que maten, Has matat la teva dona, li has engegat dos trets en defensa pròpia.. Cap jurat no et condemnarà. I jo t'aconsolaré, després. Te la faré oblidar. Ja ho veuràs...»

Ofèlia Dracs. *Negra i consentida.*

3.- L'espai i el temps:

Són dos components importants en la història. L'espai relacionat amb els altres elements emprats, han de determinar el lloc on passen els fets i actuen els personatges. La determinació del temps en què se situen els esdeveniments també ajuda a entendre les actuacions dels personatges.

- **Tipus d'espai:**

Els espais poden ser de diverses menes: interiors o exteriors; realistes, imaginaris o simbòlics. En una mateixa novel·la, la complexitat de l'argument pot exigir la situació dels personatges en espais diversos.

Els espais poden ser presentats explícitament, per mitjà de la tècnica de la descripció, o bé de manera implícita, a través de personatges o del narrador.

Tenim dos grups: els demostratius "açò, allò, aquest" i els adverbials, els quals prenen significat segons l'orientació del narrador "ací, allà, davant, darrere.."

- **El temps històric**

És el moment cronològic en què es troba situada la narració. La novel·la es pot situar en un temps passat, més o menys remot (imperi egipci, Edat Mitjana); en el moment present, en què viu l'escriptor; o bé es pot imaginar l'acció en el futur, en una societat que encara no es coneix. En definitiva, el present, el passat i el futur són els eixos bàsics del temps històric.

4.-Els personatges

En les narracions intervenen sempre uns personatges que viuen uns fets. L'autor en tria els noms, els aspectes físics i els psicològics, d'acord amb la intenció del que vol narrar. Decideix també la manera com aquets personatges s'han de presentar al lector i l'evolució o la transformació que experimentaran al llarg de l'escrit a causa de la interactivitat amb l'ambient que els envolta. Quan s'introdueixen altres veus en el discurs tenim tres maneres de fer-ho. Després en tractarem dues, la tercera -el discurs indirecte lliure- és tractat en llibre especialitzats de narratologia.

EXERCICIS

* Llegeix els texts que tens a continuació i, en acabat, respon les preguntes raonant-les bé.

"El passatger vesteix barret calat, ulleres de sol amb muntura de carei i una gavadina cordada fins al coll, amb les solapes aixecades. Porta també guants, protecció inhabitual i si té en compte la calor que fa en aquesta illa abrasadora. Ni que vinga d'un país que ara faça fred, podria haver-se llevat els guants i durlos a la butxaca. L'únic tros de pell que li queda al descobert són les galtes, brillants, bronzejades i solcades d'arrugues. Sobre el llavi superior porta un bigotet retallat. Arrossega una maleta de pell negra, de grans dimensions. És

molt alta, molt molt ampla i molt llarga. La pell sembla de bona qualitat, perquè, tot i que a les vores ja s'ha començat a pelar, no es clivella .-“

Monzó, Quim. *El millor dels mons*. 2001

- Narrador:
- Subjectiu/objectiu:
- On hi ha una descripció? Subratlla-la i digues quines són les seues característiques?

“Porca. Estic segura que has marxat amb el meu marit. No em crec això de les vacances de Santo Domingo. Bé, potser si que has anat, però no sola. Si no com s'explica la coincidència? Com s'explica que el meu Josep estiga fora de casa justament els mateixos dies que tu? Porca, garsa, gata maula. Que m'has deixat ací tota sola. Podrint-me a l'agost en aquest pis que sembla un forn. Amagada en una caldera d'ebullició lenta però constant, perquè les meues cabòries vagen fent xup-xup amb el pas agònic dels dies.”

Gual, Xavier. *Delirium tremens*. 2001

- Narrador:
- Objectiu/subjectiu:

“D'ençà de la mort del seu pare en un accident de moto a la carretera de la costa un dia que tornava de sopar amb els seus amics— segur que havien begut massa—, Jéssica s'havia tornat una xica solitària i amb poques ganes de xarrar, tot al contrari de com era abans d'aquell terrible accident. Potser va ser per això que decidís marxar del poble ja que li molestaven molt les iaies xafarderes i

les xerrades en la plaça; malgrat que els canvis produïts per la ciutat pogueren traduir-se en avantatges i inconvenients per ella.”

Vallbona, Rafael. *Sabates italianes*.

- Narrador:
- Objectiu/subjectiu:

“Jo em dic Jeroni Salses i Santapiga, per servir-lo, i sóc l’agutzil de la meua vila, càrrec que ocupe des de fa trenta anys i escaig, sense que ningú, ni paisà ni foraster, tinga res a dir de mi pel que fa a la conducta pública i privada i serietat a la feina; cosa de la qual no tothom pot lloar-se, perquè corre cada pinta d’agutzil per aquests pobles de la rodalia que fa caure la cara de vergonya a les persones amb senderi.”

Moncada, Jesús. *El café de la Granota*. “La plaga de la Ribera” Ed.62.Bcn 2004.

- Narrador.
- Objectiu//subjectiu:

“Fa molt de temps, en un reialme llunyà vivia, en condicions econòmiques francament precàries, un moliner. Compartia el seu humil habitatge amb la seua única filla: una persona femenina jove i independent anomenada Maragda. En comptes d’indignar-se amb el sistema econòmic que el tenia marginat, el moliner s’avergonyia de la seua pobresa i sempre anava rumiant com es podia fer ric d’un dia per l’altre.”

Finn Garner, James. *Contes per nens i nenes políticament correctes*. “El pelldancarrugada”

Narrador:

Objectiu /subjectiu:

“Després de berenar els nens, la mare, ja ben vestida i ben pentinada, va prendre el petit als braços i es posà a la butxaca la clau de la casa; el pare agafà de la mà la nena gran.

Abans de sortir digueren:

- Mare, ens n’anem una estona a passeig, no tardarem gaire.-
- Vora el balcó quedà asseguda la mare, una velleta ja carregada d’anys. Quan sentí les paraules dels fills que se n’anaven no va respondre.”

Ernest Martínez Ferrando. *La botiga de llibres vells*. Ed.Bromera.

•

UNA SORPRESA SORTIDA DEL METRO

VAIG DONAR DUES LLEUGERES empentes laterals per evitar ser esclafada per la massa que m'envoltava en aquell vagó de metro hora punta. Mentre procurava sobreviure, mirava de treure'm del cap en Koert l'impresentable, en Koert l'idiota, en Koert el fill de sa mare... en Koert l'adorable, el meu amor. L'havia d'oblidar. Feia dies que no em contestava els missatges del correu electrònic. Semblava que ell ja m'havia oblidat i tot per una baralla d'aquelles estúpides. Havia de fer-lo desaparèixer del meu cor i del meu cervell.

Per damunt l'espatlla d'un nen, vaig contemplar el meu reflex al vidre de la finestra del darrere del vagó. Vaig espolsar el cap aquell moviment va fer sortir en Koert per la finestrella; el vaig veure fer-se petit, petit, fins a ser engolit per la foscor. Au, bon vent!, vaig pensar, i em vaig concentrar en la discussió que s'havia organitzat una estona abans a l'hora de tutoria. La Luci, la nostra tutora, ens havia fet preguntes sobre sexualitat, però no les que ens acostumen a fer els professors, sinó d'altres, com per exemple: «¿Es pot quedar embarassada una xica si té relacions sexuals drete?».

-Nooooo -havia dit molta gent del meu curs.

-Síííííííí -havia contraatacat ella obrint molt els ulls. I havia afegit -: Sou uns ignorants!

Després havia demanat que li definiren el que era una relació sexual .. .

Lienas, Gemma. El diari vermell de la Carlota. Ed. Empúries

- 1) *Tema del fragment.*
- 2) *Narrador i persona.*
- 3) *Demostra si el narrador és objectiu o subjectiu .*
- 4) *Fixa't en els verbs i demostra quin temps són els més predominants en les narracions.*

7. Explicatiu/expositiu

Tenen com a objectiu fer entendre una cosa, responen a la qüestió “per què?” Els podem trobar en els refranys, els texts d'àmbit acadèmic, articles científics... Les característiques més importants són: conté moltes aposicions, predomini del present d'indicatiu, connectors de reformulació i d'exemplificació. La seua estructura és molt organitzada (idees, ús de gràfics i esquemes).

Els **texts explicatiu** són els que exposen amb paraules clares per fer entendre amb una finalitat demostrativa fenòmens, conceptes i situacions. Aquests discursos no volen transformar maneres de pensar són per tant-objectius. L'explicació sempre ha d'ésser neutra. Té normalment un caràcter científic/especialitzat, i de vegades, col·loquial per exemple en una conversa quotidiana. Els podem trobar en refranys, en texts acadèmics, tractats científics, conferències..etc.

L'emissor és considerat com una “autoritat” ja que per explicar un tema se n'ha de ser un especialista, mentre que el receptor té sempre un paper passiu. Els seus rols no són intercanviables. L'emissor haurà de tenir en compte què en sap la seua audiència per tal d'estalviar-se paraules i no fer un discurs redundant.

Tots aquests discursos han d'estar ben estructurats perquè així faciliten la comprensió de la informació. A tall d'exemple llegiu aquest fragment per facilitar la comprensió del que s'està tractant.

“Els moviment d'Avantguarda constitueixen una de les aventures més apassionants del segle XX. Una aventura, a la vegada artística i moral que dividí el món de la cultura en dos blocs antagònics: els qui, com els retòrics, l'entenien com una reelaboració de les formes tradicionals. I els qui, com ells, la plantejaren com un acte de subversió. Abans de tot, els moviments d'Avantguarda són l'expressió més genuïna d'una societat, la industrial, que articulà tota una filosofia de progrés i, de manera correlativa, tot un sistema de vida que, a la llarga, desembocaren en una gran catàstrofe: la bèl·lica del 14. Així, des de les seues primeres manifestacions, incorporaren a la creació artística alguns dels ingredients més significatius del món modern: l'electricitat, la màquina, els objectes fabricats en sèrie, el risc, la competició, la velocitat ...I d'altra banda, recolliren, a través d'una acció demolidora de denúncia i provocació, el fracàs de la seua filosofia.”

Molas, Antoni. *La literatura catalana d'avantguarda 1916-1938*. Antoni Bosch editor

L'esquema explicatiu és aquest:

Fase de qüestionament + F.de tractament + Conclusió

Si estudiem una mica el fragment de dalt ens fixarem que la primera fase ens apareix un primer objecte més o menys complex “l'avantguarda” i que cal explicar. Aquest objecte presentat ens duu d'una manera a la

segona fase, és a dir als dos elements o “blocs antagònics” i d’ací se’n desprén una conclusió “els moviments d’avantguarda són ..”

Hem intentat d’explicar amb aquest exemple una mica sobre l’estructuració i les fases d’una exposició, cosa que en un fragment tan breu és ben difícil. Des d’un punt de vista gramatical tenim:

S + ésser + S.N.

S + tenir + S. N.

Els verbs sempre estan en present d’indicatiu per ser el temps més atemporal de tots.

Els adjectius i adverbis s’usen només els justos per ajudar a explicar alguna cosa amb més exhaustivitat, deixant de banda tot efecte estètic. Els noms són els més abundants. Aquests serveixen per precisar encara més el sentit del discurs. A més a més, ja n’hem parlat en altres capítols, existeix la nominalització, és a dir, el recurs lingüístic que serveix per transformar qualsevol paraula en nom per tal de crear enunciats més fàcils i lleugers. L’aposiició que van sempre entre comes també facilita la introducció d’informació; les reformulacions parafràsiques introduïdes amb conectors de reformulació i els relatius que tractem més endavant. Abunden els connectors causals, els illatius i els finals. S’utilitzen els gràfics, esquemes i dibuixos sempre que ho requeresca el context. Predominen també els relatius com a forma cohesiva del discurs.

EXERCICIS

A.-Mira les següents definicions del verb

llevar: [1168; del ll. levare 'alleujar; alçar; deslliurar'] v 1 ant 1 tr Alçar, aixecar.

2.pron Alçar-se, aixecar-se.

3.llevar Déu Alçar Déu.

2 1 tr Aixecar, treure, algú del llit, del lloc on jeu. Lleva el nen i renta'l.

2.pron esp Es lleva molt de matí. Ja no té febre: demà podrà llevar-se.

3.tr 1 Produir fruit. Aquest pomer lleva cada any moltes pomes.

2 abs Aquesta terra lleva molt.

4. intr Estufar-se, esponjar-se, una massa que fermenta.

5. tr fig Alleva.

6. tr 1 Separar alguna cosa d’allò a què és aplicada, unida, de què és una part o un membre. Llevar el tap d'una ampolla. Llevar el suro d'una alzina surera. Llevar l'espina a un peix. Llevar el cap a algú.

2. Fer desaparèixer alguna cosa d'un lloc. Llevar les taques d'un vestit.

3. fig Llevar escúpols. Llevar un càrrec. Aquest pensament em lleva la gana. No és capaç de llevar la vida ni a un mosquit.

7 tr 1 MAR Fer pujar a bord l'àncora, el ferro o el ruixó d'una embarcació fondejada, per tal d'emprendre la navegació.

2 PESCA Treure de la mar, d'una embarcació estant, les xarxes, les nanses, els palangres, etc, per tal d'heure el peix.

8. llevar acta Redactar un document a fi que quedi constància d'un fet, d'un acord o d'una manifestació de voluntat.

9. llevar el camp TÀCT Alçar les tendes d'un campament, anar-se'n d'allà on hom acampava.

10. llevar el setge (d'una ciutat) Aixecar el setge. 11 llevar la taula Desparar la taula.

GDLC.Enciclopèdia Catalana .

B.- Hem extret de l'Enciclopèdia part de la informació de l'Índia. Intenta demostrar per què es tracta d'un discurs expositiu .

oficial: República de l'Índia; hindi: Bharat

Extensió: 3 287 782 km²

Població: 967 613 000 h [est 1997]

Estat que ocupa la major part del subcontinent indostànic (Índia [península]); limita a l'W i al NW amb el Pakistan, al N amb la Xina i el Nepal, al NE amb Bhutan i a l'E amb Bangla Desh i Myanmar. La capital és Nova Delhi.

Les comunicacions:

Tenint en compte les dimensions del país, les comunicacions són encara insuficients, tot i que les terrestres són de les primeres del món en longitud. La xarxa de ferrocarrils (la primera d'Àsia i la quarta del món) és de titularitat pública o bé participada pel govern i comprèn uns 62 800 km (2000). Les carreteres tenen una extensió total de prop de 3 milions de km, dels quals poc menys de la meitat són asfaltats. Només uns 35 000 km són autovies o autopistes. Els anys noranta el govern ha emprès projectes a gran escala per a millorar la xarxa viària (entre d'altres, la connexió directa entre les quatre ciutats principals: Bombai, Madràs, Calcuta i Delhi). Els 19810 km de vies navegables corresponen bàsicament als rius Ganges i afluents, Brahmaputra, Godavari i Krishna. Les comunicacions són molt denses al NW i a la vall del Ganges i no tan desenvolupades al Dècan. Són importants els transports marítims, amb bons ports (Bombai sobretot, i Calcuta per al petroli, però també Madràs, Vishakhapattanam, Kochi, New Mangalore, Visaka, entre d'altres).

C.- Completa els buits tant si són definicions com paraules, fixa't que estan en ordre alfabètic.

a

àbac(1).....

abadal.....

(2)..... f Superiora d'un monestir o convent femení.

(3)..... F Monestir regit per un abat o una abadessa.

- (4).....M Territori propietat d'una abadia o sota la jurisdicció d'un abat o d'una abadessa.
 abaixa.....
- (5).....V PRON Tirar-se endavant recolzant sobre un objecte de manera que el cos faça balança; abocar-se excessivament.
 abandó.....
 abandonar
 .....
- abans .....
- abans-d'ahir .....
- (6).....TR Abaixar el preu (d'una cosa).
- (7) .....V TR Emplenar completament, atapeir d'articles, de mercaderies, de persones, etc (un magatzem, una botiga, un local, un vehicle, etc).
- (8)..... V TR Arreplegar i retenir (d'alguna cosa) tot el que hom pot, tot el que hi ha.
- (9).....M 1 Distància a la qual hom pot arribar a tocar o a heure una cosa.

D.- Llig aquests discursos i remarca les següents qüestions:

informació objectiva/subjectiva; nivell més /menys formal; presència/absència del col·loquialisme; sintaxi més o menys complexa; terminologia específica/general; presència/absència de recursos gràfics i tipogràfics; tractament molt o poc especialitzat del tema.

E.-Llegeix aquest text i comenta allò que et crida l'atenció.

“ El cabdill dels atenencs s'anomenava Milcíades i era un home valent i intel·ligent que havia

viscut molt de temps entre els perses i en coneixia molt bé la forma de combatre. I tots els atenencs sabien què s'hi jugaven: la llibertat, la vida, les dones i els nens. De manera que es va situar a Marató, en fileres, i van atacar els perses, que no s'ho esperaven gens ni mica. I van guanyar. Hi van morir molts perses, i els que van sobreviure van tornar a embarcar i van tocar el dos.”

Gombrich, E. H. *Breu història del món*. Ed. Empúries.

Què són les violències contra les dones?

Les Nacions Unides defineixen la violència contra les dones com aquells actes vers les dones que "puguen tenir com a resultat un dany o sofriment

físic, sexual, o psicològic per a la dona, així com les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada". La definició de Nacions Unides recull aquelles formes de violència més visibles i entenem que no obvia el que s'anomena "violència simbòlica", és a dir, un maltractament soterrat i molts cops intangibles, però que constitueix la base i la legitimació per a la utilització d'altres formes més evidents de violència. La violència simbòlica, per les característiques que la defineixen i per la tolerància social que l'empara, té unes dimensions incalculables i, sovint, de difícil identificació. Aquest abús s'expressa en termes socials, econòmics, culturals, etc.. Tot i que la violència en les relacions de parella (abusos físics, psicològics, sexuals) és la més present a la nostra societat, no podem oblidar-ne d'altres com: l'abús sexual, l'assetjament sexual i moral a l'àmbit laboral, la mutilació genital femenina, el tràfic de dones i prostitució forçada, la violència derivada dels conflictes armats, així com totes aquelles pràctiques convencionals i tradicionals perjudicials per a la salut i la sexualitat de les nenes i les dones. La majoria d'aquestes pràctiques estan tipificades penalment, la qual cosa permet que qualsevol dona o nena que es trobe en aquesta situació pugui demanar emparament judicial, així com suport social. Més enllà de les accions legals que es puguin emprendre, també és important de saber que cap dona o nena es mereix patir/ser objecte d'aquestes.

- 1) *Què has entès d'aquest discurs ?*
- 2) *Quin és el temps verbal predominant .*
- 3) *Trobes que hi ha lèxic especialitzat ? Quin i per què ?*

8. Argumentatius

Són els textos que volen convèncer o rebatre idees. Responen a la pregunta "Què pense?" Solen aparèixer en discursos orals de polítics, capellans, advocats..

Trets: la seua estructura és introducció (premisses) desenvolupament (arguments i contraarguments) i conclusió (tesi). Té frases llargues amb abundant coordinació/subordinació, així com molta intertextualitat. És un discurs molt complex on algú intenta de convèncer//persuadir a una altra persona. Per tal d'aconseguir-ho s'estableixen tota una sèrie de mecanismes que anirem descobrint.

L'emissor doncs vol aconseguir que el receptor accepti una idea. Alguns aspectes dels textos argumentatius es repeteixen en els explicatius, ja que no podem persuadir sense abans haver fet entendre.

Aquests tipus d'escrits ens poden aparèixer en conferències, exposicions, cartes al director, articles d'opinió, discurs polític i religiós, etc ...

L'estructura de les argumentacions es divideix en tres parts:

L'estructura lingüística bàsica de l'argumentació és: NO + SER (present) + S.N.

- Introducció: ens apareixen les premisses -allò considerat com a acceptat/ /conegut/sabut per tothom- i que poden ser tant explícites com implícites.
- Desenvolupament: amb arguments i contraarguments (ordenats de més importants a menys o a l'inrevés).
- Conclusió-tesi: és allò fonamental que s'ha volgut demostrar perquè pugui convèncer a algú. Normalment la tesi va al principi del discurs però pot, de vegades, aparèixer a la fi.

Els trets lingüístics són:

La negació sempre és una reacció a l'afirmació que pugui fer un adversari.

- Connectors causals /consecutius i adversatius.
Citacions(d'altres autors→principi d'autoritat) ·Cometes i cursiva.
- Recursos retòrics de persuasió: ironia, repetició, jocs de paraules i recursos gràfics.
- Ús de les perífrasis: “És un servidor honest de la col·lectivitat, un polític honest”.
- Les anticipacions: Insinuen un exemple que es pot substituir per una qualificació que pot evitar objeccions: “Era un tio molt bo, que dic molt bo? Era el millor”.
- La interrogació retòrica.
- Les repeticions: Afavoreixen la presència de l'element referit i suggereixen diferències, distincions. No ens oblidem en aquest apartat de les anàfores s'empren sovint en els persuasius: “L'he mort, sí" l'he mort.”
- Les amplificacions, que permeten el desenvolupament oratori d'un tema, sovint, tan sol amb una senzilla enumeració: “El tractat ha desmuntat totes les esperances, les ha contrarestades, les ha anul·lades del tot”.
- La sinonímia: Empra termes que cada vegada ens convenen més: “Eren uns terroristes, uns assassins, uns enemics de la nació.”
- L'antítesi entre termes ben trobats.
- Els paral·lelismes, que reforcen les idees i mostren les divergències:

"Aquest dies celebrem el final de la Segona Guerra Mundial, però fa un mes que s'han représ els combats a l'antiga Iugoslàvia."

- les màximes i els proverbis, que són una manera de fer participar l'auditori en el discurs: "És el de sempre, cada terra fa sa guerra."

© Ara posem en pràctica aquests elements teòrics tot analitzant aquest article periodístic.

Tràgics i pintorescos mòbils

Segons les notícies (les últimes de moment), un telèfon mòbil ha estat clau per tal d'acusar uns islamistes d'haver col·laborat en l'atemptat de Madrid.

No sé res de mòbils, ignore els mecanismes pels quals aquests telèfons poden ser utilitzats com a detonadors d'explosius. Jo he anat recollint, d'un temps ençà, alguns retalls de premsa pintorescos sobre els mòbils. No sé com està la investigació de la influència d'aquells aparells i sobre l'oïda i el cervell. Però el diari francès *Le Monde* explica un cas sorprenent: una científica de la Universitat de Montpeller ha comprovat una mortalitat superior dels embrions de pollet que han passat la fase d'incubació situats a pocs centímetres d'un mòbil que no para de fer trucades. Ara només falta que s'estudie què passa si les trucades vénen de fora...Una altra meravella dels mòbils és que l'usuari pot triar la música d'avís. Una companyia britànica ha triat 40 sons d'animals a la British Library, com a musiqueta pròpia. O siga, que el vostre mòbil pot avisar-vos amb el rugit d'un lleó, el xiulet d'una serp, el crit del goril·la, etc ... I també pot canviar de so segons el moment.

El gruny d'un dòberman a l'hora de despertar-vos; el crit del pingüí, molt refrescant quan faça calor; el cant de la balena per a qui vulga que ha de fer règim per aprimar-se. A mi, francament, em meravella molt més que un lloro, cada matí desperte la seua mestressa xiulant l'Obertura 1812 de **Txaikovski**. Fet comprovat a Londres. Diuen que el lloro despertador és fatigant, però que la seua interpretació és notable. El cas és que les possibilitats d'un mòbil creixen vertiginosament. I cal substituir-lo per l'últim model. No ens ha d'estranyar, doncs, que 90 competidors s'hagen reunit a Finlàndia per coronar el millor llançador de mòbil. El guanyador l'ha llançat a 66'72 metres. Supose que ha anunciat l'èxit a la família amb un mòbil d'última generació.

Josep Maria Espinàs . 18-III-2004. El Periódico

A continuació et poposem que llegesques la valoració que han realitzat uns companys teus. Fixa-t'hi bé i digues quina t'agrada més i per què. Per això hauràs d'omplir abans la graella que tens a continuació per tal

d'argumentar-ho. Cal ser- ne objectius per tal d'aprendre a valorar bé un escrit. Subratlla totes les errades que hi trobes i raona el motiu:

1. Em sembla que els telèfons mòbils han canviat la manera de viure, tant per a bé com per a mal. Gràcies a aquests aparells ha millorat la comunicació, i en cas d'urgència, ens ha ajudat.
2. Cal reconèixer que més d'una vegada els mòbils han estat darrere de nombrosos accidents urbans i que creen dependència: és l'anomenat "*smartphone*" aparells que, a més a més, de servir per comunicar-nos ens ofereixen l'opció de descarregar-nos aplicacions que creen addició, com el famós "Whatsapp"
3. Jo pense que els mòbils poden ser útils per a algunes *coses* o altres. Estic d'acord amb l'autor en què aquests telèfons poden ser instruments de violència, com allò que passà a *Atocha*. Per altra banda considere que és una falta de respecte a les persones que han fet i dissenyat aquestes eines comunicatives que altres persones les llancen ja que han invertit part del seu temps per a crear un servei a la societat..
4. Crec que és un text fàcil de llegir, ja que és un tema d'actualitat i ens interessa perquè ens afecta a tots. Considere que és un escrit entenedor perquè té coherència, empra una sintaxi amb l'ordre habitual dels elements oracionals, i per aquest motiu té cohesió. Per últim -com ja hem esmentat més amunt- els joves coneixem molt bé aquests aparells, per la qual cosa ens facilita la implicació en el discurs. L'autor fa servir un registre estàndard ja que és el propi dels discursos d'àmbit públic i l'únic que anivella totes les diferències dialectals.
5. Al meu parer la posició de l'autor és ignorant i indecent car tracta aquest tema sense tenir-ne cap idea. És veritat que l'ús dels mòbils cada vegada augmenta més, però no cal ridiculitzar-lo perquè gràcies a aquest invent moltes operacions i relacions personals es faciliten. Cadascú és lliure de triar entre usar-lo o no, i per tant escollir-ne un o l'altre model a partir de les possibilitats econòmiques de l'usuari. Moltes d'aquestes persones busquen el millor del mercat, l'aplicació fonamental és *fardar*. Qui entenga aquest tema se n'adonarà que el telèfon és una eina indispensable a diari, tot i que una altra persona crega que això és innecessari, contaminant o fins i tot que estem atrapats per les urpes del capitalisme. Al capdavall, mentre funcione i em cobresca les necessitats, serà un bon mòbil.
6. Pense que el text de Josep Maria Espinàs que tracta sobre els mòbils és un escrit en el qual predomina una visió pessimista d'aquests aparells. Hui en dia són necessaris per a la majoria de persones. Potser siguin nocius, però per desgràcia la gran part dels objectes i de les accions fetes pels éssers humans, ho són. Així que podem dir que estem envoltats de

perills per a la salut. La causa de tot açò rau en eines que són innecessàries per a la vida

	text 1	text 2	text 3	text 4	text 5	text 6
Frases curtes						
la informació rellevant al principi						
Nivell de formalitat						
Nombre de síl·labes per paraula.						
Aparició de gerundis						
Nombre de pauses fortes						
Incorreccions i barbarismes						

L'INFERN D'ALGÈRIA

De l'horror de Chiapas ens arriben imatges que ens l'apropen. L'horror d'Algèria, encara que és molt més a la vora, a poques milles marítimes de Barcelona, menys encara de la ciutat de Mallorca, compta amb menys il·lustracions.

La notícia d'aquest infern quotidiana es difon gairebé sense fotografies, i és per això que, malgrat tenir-lo tan a prop, quasi a tombar la cantonada, sembla que ens afecta menys. Però les informacions que ens arriben, perdudes sovint entre d'altres notícies internacionals diverses i peregrines, esborronen literalment.

En les darreres setmanes el nombre de morts atribuïts als grups integristes ha augmentat en 30 diaris. En vigílies de Ramadà, la data resulta encara més preocupant. Tal vegada sigui només un tímid assaig, una mena d'aperitiu d'un posterior banquet de mort encara més opípar. Els fanàtics, i no tinc el més petit dubte que els guerrillers ho són, consideren el Ramadà, el mes del dejuni, un període propici a la *ihad* -és a dir, la

guerra santa-, ja que durant aquesta època es commemoren els triomfs bèl·lics de Mahoma, les consignes del qual segueixen prenent-se al peu de la lletra.

En el país veí -ens agradi o no reconèixer-ho, unit o separat pel mar, segon les nostres preferències, ja que Alger és tan prop per subministrar-nos el gas natural-, el Grup Islàmic Armat (GIA), principal acusat de sembrar el pànic entre la població civil, s'ha encarnissat especialment amb les dones. Fa uns dies, Aixa i Yamila, dues dones que han pogut escapar-se de l'horror, han contat com foren raptades, violades i esclavitzades pels guerrillers, igual que d'altres centenars de companyes menys afortunades que elles dues, que aquests *premiaran* amb el degollament, i és que, com li deia el cap guerriller a Yamila, les dones mereixen l'infern. Com més barbàries, més menyspreu per la dona. No falla. A major bestialitat, major antifeminisme.

Riera, Carme. El Periodico, 31-XII-97 / 1-I-98.

Consells

Quan opines en un discurs és millor fer matisacions. Opinar és mostrar desacord i coincidència. Es poden afegir arguments i noms que l'autor ha oblidat o que desconeix. Cal recordar que l'autor d'un text subjectiu d'aquest tipus ha de demostrar que ha assumit els valors: respecte, solidaritat cap als col·lectius discriminats socialment per raons sexuals, racials, econòmiques, lingüístiques...A més a més s'ha d'aportar l'experiència personal, demostrar el bagatge cultural que et servirà per criticar i analitzar el món que t'envolta..

Recorda que el discurs que elabores té una estructura expositivargumentativa. També necessitaràs arguments sòlids i raonats. Has de procurar evitar les afirmacions gratuïtes que no es puguin justificar amb exemples extrets de l'escrit.

Recorda els criteris d'autoritat. Pots posar citacions del mateix autor o d'altres, afegir informacions que facen referència a altres fonts, oferir-ne diferents més recents sobre el tema.

No oblides mai de ser respectuós amb l'autor. És possible que tinga uns coneixements més complets sobre el tema que tu, per aquest motiu has de ser prudent quan t'expresses, sobretot, quan tingues idees contràries a l'autor.

Posa en pràctica l'escriptura

LA RESSENYA LITERÀRIA

Es tracta d'un escrit breu que té l'objectiu de fer conèixer o divulgar una manifestació artística, exposició, pel·lícula, o els continguts d'una obra literària com és el cas d'una possible pregunta en el darrer apartat

de les proves de les PAU. Per això ha de tenir una extensió aproximada d'unes cent cinquanta paraules. El propòsit principal és valorar i recomanar, si s'escau, la lectura d'un llibre dels que has llegit al llarg del curs. L'alumne/a haurà d'incloure informació sobre el contingut de l'obra, sense oblidar que l'objectiu és opinar com si fosses un crític literari, tot individualitzant-lo de la resta que hi ha.

Serveix per divulgar una manifestació artística, exposició, pel·lícula o contingut d'un escrit.

Ací tens una sèrie d'aspectes que caldrà tenir en compte a l'hora de crear-la:

- La trajectòria de l'autor: les seues obres publicades i els guardons obtinguts.
- La relació del llibre amb l'obra completa i l'originalitat d'aquesta.
- La incidència d'aquest llibre en les demandes del mercat (modes literàries, temàtiques...)
- La tradició del gènere en què s'inscriu el volum llegit.
- La relació d'aquest amb altres lectures que coneixem o amb altres productes culturals (cinema, TV còmic, teatre ...)
- L'argument parcial de llibre, mai tot el resum, de manera detallada.
- L'anàlisi dels trets d'estil més rellevants (llenguatge, construcció de la història, tractament dels personatges, temes, espais, època descrita, versemblança ...) · A quin públic creus que va adreçada.
- Pel que fa al tema triat per l'autor, creus que es repeteix en altres obres i per què penses que l'ha escollit aquesta vegada.
- Relació de les tesis defensades per l'autor i les temàtiques del llibre amb idees personals.
- S'ha de detectar les possibles errades narratives.
- Remarcar quins temes es veuen en el llibre i en cas de repetir-se, per què creus que ho fa l'escriptor?

Ací en teniu una traducció d'una obra estrangera que pot exemplificar la teoria esmentada més amunt. S'ha extret de la pàgina web del diari *Avui*:

1) Doctor Aranya (08/12/11)

Thierry Jonquet (París 1954-2009) va ser un dels autors més importants de novel·la negra francesa. De fet, la seva mort precipitada fa que la sensació d'orfanat encara hi sigui. El seu joc era de contracop: escrivia ràpid, directe i sense gaire metafísica ni transcendència. El vermell era el segon color. El primer era el negre, és clar. Fill d'obriers, va militar en partits de l'extrema esquerra. Segons les seves paraules, combinava la lectura de Dashiell Hammet i Trotski. Creia que la literatura pot ser bona o dolenta però mai inútil. Podia ser satíric, social, sempre atret per un horror quotidià, més que al teu barri a la teva pròpia escala. Tenia atracció per la maldat, per l'abominació física i psíquica. Va ser autor de més de trenta llibres entre els quals

destaquen *Ad vitam aeternam*, *La bella i la bèstia* i, el 1984, aquesta *Taràntula*, que ha inspirat la darrera pel·lícula de Pedro Almodóva *La piel que habito*. amb Elena Anaya i Antonio Banderas. La novel·la gravita sobre quatre personatges amb qui Jonquet construeix dos triangles. Cadascun, en una cara de la moneda. És a dir, sense saber que l'altre existeix. Hi ha Richard Lafargue, cirurgià plàstic que domina el bisturí. Les altres parts del primer triangle són la seva filla Viviane, reclosa en un manicomi, i l'Ève, una jove atractiva també reclosa a casa del bon doctor en règim de piano i perversió sexual. L'Ève està atrapada en una venjança que no entén. Amor i odi, repulsió i atracció, síndrome d'Estocolm i gust pel gore eròtic. El segon triangle el formen els mateixos protagonistes si treus la Viviane i hi poses l'Àlex, un delinqüent que pretén que en Lafargue li canviï l'aspecte per poder fugir. És una obra sinistra i absorbent, escrita amb ofici i fúria adolescent, sense manies, sempre de cara a barraca. Té un argument inversemblant interpretat per personatges que fugen del seu passat sense gaire fe ni esperança. La novel·la és una sala de miralls pulp. Hi ha Poe via Roger Corman. Hi ha el gàngster Cagney o Bogart dels anys trenta i quaranta. I sí, també hi ha la bella i la bèstia i Frankenstein. L'enyorat Thierry Jonquet va ser un autor que no s'ho tenia gaire cregut, tot i que pretenia canviar la manera com mirem al nostre voltant, dintre de nosaltres mateixos i dels nostres desitjos de dominació i de plaer.”

***Blanc o negre* de Maria de la Pau Janer**

No m'ho havien explicat bé, quan em deien que les coses són blanques o negres. Potser va ser culpa meva. Vaig afanyar-me a creure-ho, perquè els conceptes rotunds, sense matisos, ens tranquil·litzen d'entrada. Ni que sigui només d'entrada. Per això a les pel·lícules de la infantesa els indis eren malvats i els vaquers valents justiciers. Quan començarem a créixer i el pensament va fer preguntes que anaven més enllà de les normes establertes, res no fou tan evident. ¿Eren, realment, els indis, aquella gent que vivia als seus territoris, els culpables de totes les guerres? I els vaquers rossos que arribaven de lluny, disposats a robar-los la terra i el pa, ¿eren culpables de defensar allò que els pertanyia? Quan ens feim preguntes, tot trontolla. Vam descobrir-ho aviat. Vivim massa dominats pels clixés. Moltes persones pensen que les dones atractives no tenen dos dits de front. Altres consideren que els qui vénen de fora només ens poden inspirar desconfiança. Hi ha qui creu que tots els gitanos són lladres. Hi ha un altre clixé que ens ha volgut vendre el poder: tots els policies són bones persones. És clar que també existeix el tòpic del poli bo i el poli dolent, però sol ser un recurs real o cinematogràfic. Durant la investigació judicial pel segrest de Maria Àngels Feliu, el caporal Joan Casado Gálvez va confessar que, el juny de 1996, juntament amb l'agent Antoni Guirado, havien robat dos-cents setze euros d'una botiga. La declaració va motivar la reobertura d'unes diligències prèvies per un presumpte delictes de furt imputat als dos policies. El desembre de 2004, el jutjat d'instrucció número 2 d'Olot va decretar les diligències prescrites i arxivades. No entenc res de res. ¿Els policies roben en una

botiga? ¿Exposen la seva carrera per poc més de dos-cents euros?
¿Potser els necessitaven per acabar de passar el mes?

“Parlar espanyol és de pobres” per Salvador Sostres

A Barcelona fa molt horterera parlar espanyol, jo només el parlo amb la minyona i amb alguns empleats. És de pobres i d'horteres, d'analfabets i de gent de poc nivell parlar un idioma que fa aquest soroll tan espantós per pronunciar la jota. Aquests que no parlen en català sovint tampoc no saben anglès, ni francès, ni qui és *monsieur* Paccaud. Però no només a Catalunya l'espanyol és un símptoma de classe baixa. L'amic Riera em facilita aquestes dades de l'ONU del 2002. Renda per càpita de Noruega, 36.600 dòlars; Dinamarca, 30.940; Islàndia, 29.750. Tots tres països riquíssims, amb economies internacionalitzades i llengües més petites que la nostra però que les parlen sense complex. Contra aquesta absurda creença que el català ens tanca portes, aquestes dades prou eloqüents de si serveix o no serveix una llengua minoritària. En canvi en el meravellós món hispànic la pobresa és l'única dada. La mitjana dels 13 principals països americans que tenen l'espanyol com a llengua, comptat des de l'Argentina, Xile i Mèxic fins a Nicaragua, Hondures i l'Equador, és de 6.209 atrotinats dòlars de renda per càpita. Catalunya parlant català i malgrat l'espoli fiscal infligit per una Espanya que no té ni la decència de publicar les xifres del robatori, té una renda de 26.420 dòlars. Hem de triar model: Noruega o afegir-nos a la caravana de la misèria. Només cal veure com les zones més riques de l'Estat tenen una altra llengua pròpia: i és evident que l'Estat el mantenim, pagant molt i molt, els que no parlem en tercermundista. És veritat que en espanyol s'han escrit pàgines d'una bellesa emocionant, però el destí dels països que el parlen ha estat històricament d'una fatalitat irrevocable. Parlar espanyol sí que tanca portes, i destins: mira. L'independentisme a Catalunya està absolutament justificat encara que només sigui per fugir de la caspa i de la pols, de la tristesa de ser espanyol.

Diari Avui. Abril de 2006

EXERCICIS

Classifica en la graella els següents textos segons la funció predominant i posa-hi els trets que hages pogut remarcar.

1. L'antífona és una melodia més o menys curta sobre un o menys versets de salms (o algun altre text litúrgic) que és alternada amb el cant dels salms, siga al començament i al final de cadascun d'ells o després de cada verset.

2. Només hi ha una cosa pitjor que el fet que es parli d'un i és que no se'n parli.

3. Recordeu que solia dir que em pensava que podria suportar una tragèdia real si se'm presentava amb un mantell

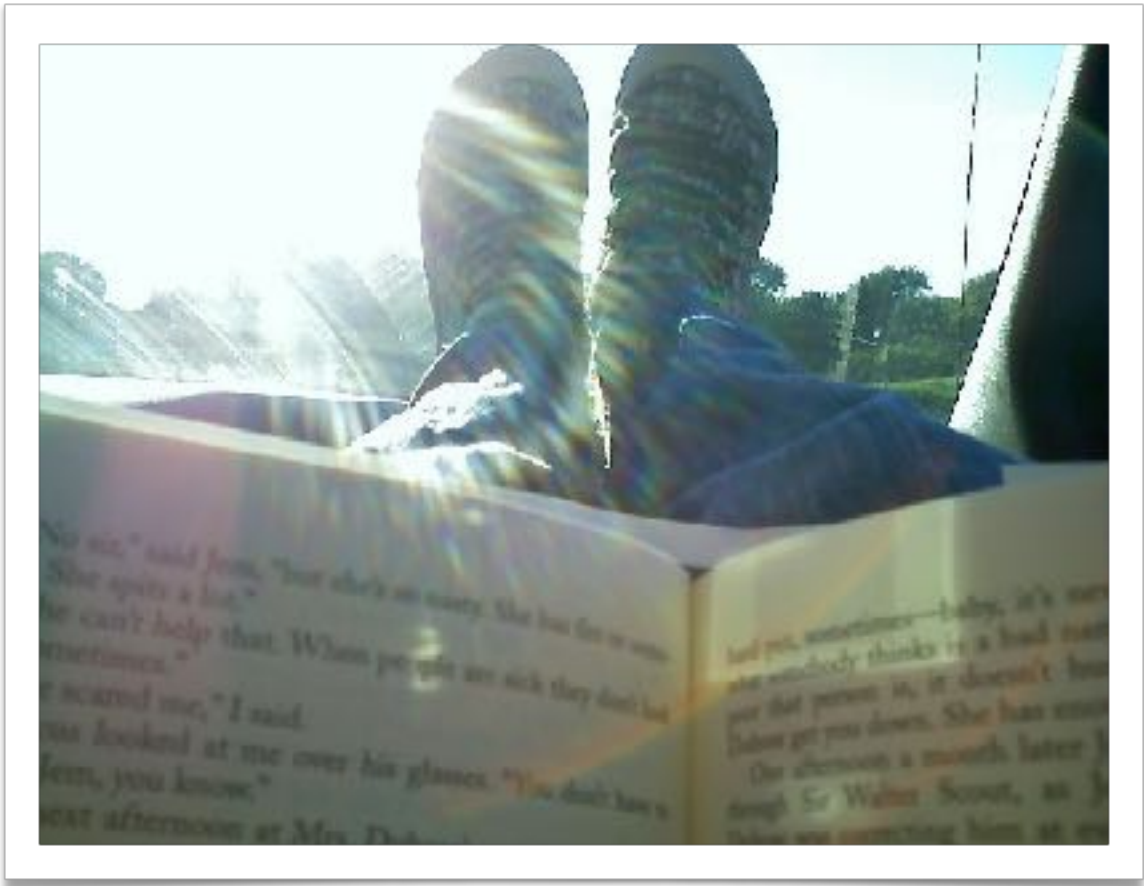
fúnebre de púrpura i una màscara de noble aflicció, però..

4. Els teus resultats seran magnífics. Rebràs una grata sorpresa d'algú que estàs esperant veure fa molt de temps.
5. Lluiteu per la llibertat. Feu-vos-en dignes tot descobrint que no se us informa de tot el que passa. Se'ns pixen a sobre i la premsa diu que plou.
6. – Obri'm la porta que tinc pressa.
- Espera't una mica que ara estic ocupada...
- Doncs tant se val, passaré a la vesprada. Fins després.
7. Ell vesteix barret calat, ulleres de sol amb muntura de carei i una gavardina cordada fins al coll, amb les solapes aixecades. Porta guants ....
8. El gènere de la novel·la negra serà l'objecte de la tertúlia de dimarts, a "De llibres". El programa del 33 analitzarà, coincidint amb les activitats de la II Trobada de novel·la negra i de misteri de Barcelona, BCNegra, l'última obra de l'escriptor suec Henning Mankell "El retorn del professor de ball". En la tertúlia, hi participaran, a més dels presentadors de "De llibres", Vicenç Villatoro i Natza Farré, Paco Camarasa, comissari de la II Trobada de novel·la negra i de misteri de Barcelona : BCNegra i director de la llibreria especialitzada Negra i Criminal i el periodista i crític literari Ricard Ruiz.
9. La tensió per l'anomenada "crisi de les caricatures" del profeta Mahoma augmenta perillosament. Per ara s'han de comptar sis morts, la majoria només a l'Afganistan; però les protestes són arreu dels països àrabs. Aquest dilluns se n'han vistes per primer cop a l'Iran, i a l'Iraq, les mostres de repulsa s'han evidenciat amb la crema de diverses banderes, entre les quals se n'ha vist una d'Espanya.

tipus text	narratiu	descriptiu	instructiu	explicatiu	argumentatiu	predictiu	conversacional	retòric
gèneres								
temps verbals								
àmbits								
estructura								

VI.- UNA MICA DE FONÈTICA

Estudiem en aquest apartat de forma breu la fonètica de les consonants i les vocals, només aquells fenòmens, sobretot de fonètica sintàctica que ens interessa per a la prova de la Selectivitat, tot deixant de banda altres fenòmens que farien feixuc aquest breu estudi.

I.- FENÒMENS CONSONÀNTICS

L'assimilació és el fenomen pel qual un so o una classe de sons adopten algunes característiques dels sons veïns. Les assimilacions poden tenir lloc entre sons contigus que afecten el caràcter sonor/sord dels segments implicats, el punt d'articulació o el mode d'articulació.

a) Assimilació de la sonoritat/ emmudiment.

Les oclusives enmudeixen a final d'oració, és a dir quan no estan en contacte directe amb cap altra paraula; en canvi se sonoritzen quan van a final de paraula tot al costat d'una paraula iniciada per una consonant sonora. Fixeu-vos en els següents exemples:

1. dissa[**b**]te ⇒ dissa[**p**]te.
2. su[**d**]-est ⇒ su[**t**]est.
3. reg ⇒ re [k]; reg gran ⇒ re[**g**] gran.

4. tu[**b**] estret ⇒ tu[p] estret.
5. Pedago[**g**] ⇒ a final de mot aïllat es pronuncia ⇒ pedago[k].
6. Ca[**p**] clar ⇒ [ká:p klar].
7. Du[k] trastos ⇒ [dúk trástos].

En canvi si va seguit d'una paraula començada per consonant sonora la pronúncia de l'oclusiva final de mot canvia ⇒ pedagog beneit ⇒ pedagog (la /g/ es pronuncia sonora perquè la /b/ també ho és).

Les **fricatives i les africades** se sonoritzen en contacte amb una paraula començada per consonant sonora o per vocal. Ací teniu una sèrie d'exemples en les dues posicions:

1. Desunir ⇒ de[z]unir.
  2. fotògra[f] amic ⇒ fotògra[v] amic.
  3. el[s] homes ⇒ el [z] homes.
  4. els savis ⇒ el[s] savis, però (els avis) ⇒ (el [z] savis).
- ba[**f**]alemany ³/₄ > ba[**3**] alemany.

Quant a les africades ocorre el mateix fenomen en idèntics contextos:

6.dits estirats ⇒ di[dz] estirats.

En resum, el fenomen de la sonorització, és aquell en què les consonants sordes assimilen la sonoritat de la consonant sonora amb què es troben en contacte si apareixen a final de síl·laba. Això es produeix tant entre dues síl·labes de la mateixa paraula com entre dos mots seguits (potet) ⇒ [potet], però (potet negre) ⇒ (pote[d] negre).

Sonorització ↓ i ensordiment ↑						
Sordes	[p]	[t]	[k]	[f]	[s]	[f]
Sonores	[b]	[d]	[g]	[v]	[z]	[3]

L'ensordiment és el fenomen invers. Les consonant sonores esdevenen sordes quan es troben davant d'un so sord, entre dues síl·labes o entre dos mots (adquirir) ⇒ (a[t] kirir). En posició final de mot seguit d'una pausa l'ensordiment és sistemàtic en català i s'aplica sovint en manlleus o altres llengües ex (club) ⇒ (klu[p]). En el cas de les fricatives sordes [s] romanen sordes a principi de mot i a la fi: [s]: son, ciri, caça. La sonorització [z] esdevé a l'inici del mot o intervocàlica: “zero, cases, gasos”

b) La geminació

Com hem explicat en l'apartat anterior un cas d'assimilació és la geminació, car el segon so pren el punt i mode d'articulació del primer. Hem de remarcar la importància que el primer fonema de la combinació ha de ser oclusiu dental [t/d]. Veiem aquestes mostres:

- [t] + [n] ⇒ "cotna" ⇒ [kónna].
- [t] + [m] ⇒ "setmana" ⇒ [semmána].
- [t] + [l] ⇒ "ametla" ⇒ [amélla].
- [t] + [ʎ] ⇒ "ratlla" ⇒ [ráʎʎa].
- [d] + [m] ⇒ "admetre" ⇒ [annétre].

II.- Les vocals

Hi ha una sèrie de fenòmens fonètics vocàlics que queden sintetitzats així:

a).- Elisió

Tendència a la desaparició de vocals àtones a causa de l'estalvi fonètic. Normalment ocorre en català oriental quan hi ha el contacte entre les vocals [a] o [e] i una altra vocal quan pronunciem lligats dues paraules veïnes, com en "mà esquerra" ⇒ [màsquerra], "bona (o)bra" ⇒ [bon'obra], "sobrentés" ⇒ [sobrenetés] i "si el veus" ⇒ [si'l veus].

b) Reducció

És un tipus d'elisió que es produeix quan les dues vocals contigües són del mateix timbre com en "deixe el meu col·lega" ⇒ [deʎe'l meu koléga], o en "cada aspecte" ⇒ [káda'spekte].

c) Sinalefa

Aquest fenomen fonètic té lloc quan es produeix un diftong sintàctic entre paraules tot seguint les regles com si estiguessen a l'interior d'un mot. Això ocorre quan una de les dues vocals esdevé semivocal (diftong decreixent) com en "té un llop" ⇒ [téun lóp] o quan la vocal és una semiconsonant (d.creixent) en l'exemple "hi ha tres carpetes" ⇒ [iá tres

carpetes]. Ens detenim tot d'una en aquelles vocals tòniques que no tenen accent gràfic [o] i [e] (tancades/obertes).

Val a dir que per tal de descobrir quan una [e] és oberta hi ha una sèrie de detalls que cal tenir en compte:

- En paraules que porten en la síl·laba següent una (i) o (u) com a nucli sil·làbic com en “col·legi,” “incendi,” i “neci”.
- També davant de [l], simple o geminada, per exemple: “cel,” “tela” i “melsa”
- Una altra ocasió d'obertura de la [e] és davant de [rr], com en “terra” i davant de [r] seguida d'una altra consonant, en “perdre”.

Pel que fa a les vocals [ɔ] i [o] cal incidir en què no hi ha una regla tan establerta com en el cas de la [e]. De totes formes sempre trobem una excepció a tot intent de crear una norma fixa. Apareix la vocal [ɔ] quan tenim paraules cultes (hidrogen); especialment en mots que contenen una [i]o una [u] en síl·laba posttònica “Antoni” i “elogi”.

Obertura de la /e/ i /o/ sense accent gràfic				
[ɛ](e oberta.) ↓				
Sense accent gràfic apareix en contextos tònics	Quan la síl·laba porta [i].	Quan la síl·laba porta [u].	Davant de /l/ i /ll/.	Davant de /r/ i doble r.
	Ex: tebi, neci, medi, evangeli	Ex: efebús, ingenú, perpetu, fetus.	Ex: elf, delme, espelma, excels, melsa.	Ex: terra, esquerre, ferro, perdre.
[ɔ] (oberta) ↓				
[ɔ] (oberta)	-oc/-oca. Ex: bloc i foc	Coll-moll i compostos. Ex: molla, olla	cor, flor, or, tresor, plor	-ot, -ota. Ex: allot, clot, got, ninot, pot...

Obertura de la /e/ i /o/ sense accent gràfic

[o] tancada→	↕↕ Ex. moc, coca, joca.	b e d o l l , a m p o l l a , g e n o l l , p o l l . . .	a b u n d o r , d o l o r , l l a u r a d o r , h o n o r	sanglot, rot...
-----------------	----------------------------	---	--	-----------------

En contextos tòpics la [ɔ] (oberta) esdevé (tancada) [o] si és una vocal àtona.
 Ex: poble→poblet, home→homenet. Els contextos que afavoreixen l'aparició de la [ɔ] (oberta) és quan /i/ i /u/ en la síl·laba següent: somni, soci, odi i joia. També és, normalment [ɔ] (oberta) quan en castellà apareix el diftong/ ue/→foc→fuego, ou→huevo, cos→cuerpo, pont →puente.

Pràctica

 Assenyala, en cas de ser vocal si és oberta o tancada i quan el fonema subratllat siga una consonant si és sorda o sonora:

1.- abans de rifar: sorda o sonora	13.- esperit: oberta o tancada
2.- taronja: oberta o tancada	14.- la situació: sorda o sonora
3.- dolços: oberta o tancada	15.- s'accepta: oberta o tancada
4.- una altra.: sonda o s'elideix	16.- besava: sonora o sorda
5.- vaig rebre: sorda o sonora	17.- olor: tancada o oberta
6.- retorn: oberta o tancada	18.- tots els: sorda o sonora
7.- cos: oberta o tancada	19.- brossa: oberta o tancada
8.- certament: oberta o tancada	20.- faig senyals: sorda o sonora
9.- fronteres: oberta o tancada	21.- recorda: oberta o tancada
10.- joves: oberta o tancada	22.- dojo: sorda o sonora
11.- anàlisi: sonora o sorda	23.- afecta: oberta o tancada
12.- aleshores: sonora o sorda	24.- hivern: oberta o tancada

27.-aleshores: oberta o tancada

28.- que assistim: s'elideix o no s'elideix

29.- raons: oberta o tancada

30.- només unes: sonora o sorda

31: compten: tancada o oberta

32: reflexos: tancada o oberta

33: ans al: sorda o sonora

34: cap d'un: sorda o sonora

35: demostrat que: sorda o sonora

36: desinhibir-se: sorda o sonora

37: cor: oberta o tancada

38: cel·luloide. oberta o tancada

39: guix humit: sorda o sonora

40: despesa: oberta o tancada

VII.- UN TAST DE SOCIOLINGÜÍSTICA

Explicuem breument una sèrie de conceptes que cal tenir ben clars per tal de comprendre texts que formen part d'aquesta disciplina.

La **lingüística** se centra en l'estructura de la llengua (fonètica, morfosintaxi o lèxic) és a dir, en els aspectes interns; mentre que la **sociolingüística** s'ocupa dels factors externs que la condicionen. Això és, la relació llengua-societat i l'ús que se'n deriva.

Convé ara aclarir dos conceptes que sovint produeixen malentesos ja que els prejudicis lingüístics –actituds no raonades, mancades de provació científica, que es manifesten en formes d'antipatia o de simpatia envers individus, grups, races, nacionalitats, idees, etc- entre alguns parlants dificulten greument a la vida normal d'alguns idiomes, sobretot d'aquells que no tenen estat propi.

Llengua: És un sistema de signes orals, reflectit sovint en un codi escrit, propi d'una comunitat, que serveix bàsicament per a la comunicació, d'una manera senzilla seria un conjunt de normes interioritzades que formen un tot abstracte i que ningú acaba de dominar a la perfecció. Les llengües no entenen de fronteres entre països, ni entre comunitats autònomes. En relació amb açò està **l'estàndard** que és la varietat neutra que unifica diferències entre els parlars i que s'estudia a les escoles i s'usa als mitjans de comunicació.

Dialecte: És cadascuna de les modalitats que presenta una llengua, i sobretot les que presenta en les diverses zones del seu domini. Aquestes són delimitades per diverses isoglosses. Sovint un dels dialectes d'un domini adquireix, per factors polítics, culturals i econòmics, un predomini sobre els altres i serveix de model per fixar les normes per tal d'establir un estàndard comú. En el nostre cas convé aclarir els conceptes tot emprant les fonts científiques al nostre abast:

a.) **New Enciclopedia Britannica**

CATALAN LANGUAGE. Romance language spoken by more than 5.000.000 persons in the Roussillon region de France, in Andorra, in northeastern Spain (primarily in Catalonia) and the Balearic Isles....

There are two main dialect groups in modern catalan: Occidental, subdivided into West Catalonia and Valencian; and Oriental, subdivided into East Catalan, Balearic, and Roussillon and including the dialect spoken in Alghero, Sardinia, where catalan was introduced in the 14 th century. These various dialects differ only in minor respects (details of pronunciation, vocabulary, and verb conjugation) and are easily mutually intelligible. The dialectal differences are not usually reflected in the written language.

b.) **Gran Enciclopedia Larousse** - França - (edició espanyola)

CATALÁN: Lengua parlada en Catalunya, Andorra, País Valencià, parte del departamento francés de Pyrénées Orientales, franja oriental de Aragón, islas Baleares y ciudad de Alguer (Cerdeña).

c) **Der Grosse Brockhaus** (Gran Enciclopèdia alemanya –16a edició).

KATALANISCHE SPRACHE: Das Katalanische ist eine iberoromanische Sprache , die im O. DER Pyrenäenhalbinsel (in Katalonien nebst einem aragones. Grenzstreifen und in dem grössten Teile Valencias), in Andorra, im französ Departement Pyrénées-Orientales, auf den Balearen und in der Stadt Alghero im Sardinien gesprochen wird. Essteht zwischen dem Spanischen und Provenzalischen. Mundarten: Rossellonesisch, (West- und Ost-) Katalanisch, Valenzianisch, Balearisch.

d) **Real Academia de la Lengua**

En una edició del seu diccionari figuren amb perfecta harmonia aquestes definicions: CATALÁN: Lengua romance vernácula que se habla en Cataluña y en otros dominios de la antigua Corona de Aragón. VERNÁCULO: Doméstico, nativo de nuestra casa o país. Dícese especialmente del idioma o lengua. VALENCIANO: Variedad de la lengua catalana que se habla en la mayor parte del antiguo Reino de Valencia.MALLORQUÍN: Variedad de la lengua catalana que se habla en la isla de Mallorca.

e) **Diccionari Normatiu Valencià (AVL, 2014)**

valencià -ana [valensiá]

1. adj. i m. i f. GENTIL. Natural o habitant de la ciutat de València o de la Comunitat Valenciana.
2. m. LING. Llengua romànica parlada a la Comunitat Valenciana, així com a Catalunya, les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó i la ciutat sarda de l'Alguer, llocs on rep el nom de català.

català -ana [katalá]

1. adj. i m. i f. GENTIL. Natural o habitant de Catalunya.
2. m. LING. Llengua romànica parlada a Catalunya, així com a les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó, la ciutat sarda de l'Alguer i la Comunitat Valenciana, on rep el nom de valencià.

Àmbit d'ús: Conjunt de situacions socials en què és usada una determinada llengua.

Comunitat lingüística: És un grup de persones que comparteixen una llengua, això vol dir, que es relacionen mitjançant un mateix conjunt de signes lingüístics, que comparteix un mateix territori i uns referents culturals-històrics. L'ús d'aquest sistema de signes diferencia aquest nucli o grup social dels altres grups. La comunitat de parla és quan una determinada comunitat comparteix una competència lingüística, no només de coneixements de la llengua i la gramàtica, sinó també un coneixement més ampli que inclou les normes socials que regulen les situacions comunicatives. Els seus membres tenen consciència de pertànyer a un mateix grup.

Bilingüisme: Com a fenomen social és tan antic com la mateixa diversitat de llengües. Al llarg de tota la història de la humanitat hi ha hagut individus i situacions que alternaven l'ús de més d'una llengua. Altrament no s'expliquen fets com les relacions comercials, la navegació, etc. Si partim de la definició general que se centra en la capacitat de fer servir dues llengües, trobem tres tipus:

a) Bilingüisme individual:

Quan una persona és capaç de fer servir dues llengües a un cert nivell (català i castellà, castellà i anglès, francès i anglès, etc.). Es tracta de contemplar el bilingüisme com un fenomen personal, aïllat, més o menys, de qualsevol circumstància social. Sol citar-se ací el bilingüisme ocasionat pels estudis, per utilitat pràctica d'un individu (instrumental) o pels immigrants que volen integrar-se ràpidament en una societat (integratiu). Pot ser estudiat per la psicolingüística o per la psicologia. Aquest bilingüisme individual es classifica també en ordenat o desordenat, segons el grau d'interferència de les llengües, en simètric o asimètric (si es dominen o no per igual), actiu o passiu (o siga, entendre però no parlar una de les llengües), etc.

b) Bilingüisme territorial:

Quan en un mateix territori hi ha dues zones geogràfiques lingüísticament delimitades i en cada zona es parla una llengua. No sol ser una situació massa freqüent. Més bé seria una solució, teòrica i no conflictiva (ideal?). Posem per cas, la Bèlgica actual, amb una zona neerlandesa i l'altra francòfona. O la que vivia, a grans trets, l'antic Regne de València medieval amb l'aragonés en una zona i el català en l'altra.

c) Bilingüisme social:

És la situació més freqüent, perquè afecta col·lectius. Dins d'un territori les

persones, com a integrants d'un grup social o comunitat, usen dues llengües, no en funció d'una decisió personal, sinó perquè això ha estat determinat i imposat per la situació sociopolítica del territori.

La gent té un idioma propi, L1, de transmissió natural i un altre L2, que és propi d'un altre lloc o d'un altre grup social, que no tenen més remei que aprendre i usar, per necessitat social.

L'alternança, de vegades, està desequilibrada i resulta clarament conflictiva. Hi ha molts exemples al món. Sempre que hi haja una llengua minoritzada. A l' estat espanyol, les comunitats lingüístiques gallega, basca i catalana. El bilingüisme social es dona sistemàticament en totes les situacions de llengües minoritzades (llengües sense un estatus "normal", amb retracció en els usos públics, fins i tot privats, en la seua pròpia comunitat).

El bilingüisme d'aquests pobles no és un fet natural per la senzilla raó que una societat, per comunicar-se de manera quotidiana, només té necessitat d'una llengua. No existeixen societats intrínsecament bilingües, sinó obligades a ser-ho per diverses raons, tal i com argumenten Aracil, Ninyoles i altres sociolingüistes.

A més, aquest bilingüisme social és generalitzat i no limitat a unes zones o a uns sectors de la comunitat parlant. Cada vegada és més precoç en els individus conforme van succeint-se les generacions i no tarda com al principi del fenomen. És fomentat pel mateix ambient (bilingüisme ambiental), i es pot ocasionar des de la mateixa família bilingüisme familiar.

Diglòssia: Hem vist com el bilingüisme social prové d'una situació de conflicte lingüístic i no de la voluntat d'uns parlants. Ara veurem un altre dels fenòmens relacionats amb el conflicte: la diglòssia. Aquest concepte es refereix al desigual repartiment de funcions entre les dues llengües o dins d'un mateix idioma i a la diferent consideració que en tenen els parlants. Ara ens centrem en "com senten" o manifesten els parlants la "diferència" entre totes dues llengües.

La diglòssia suposa que les funcions lingüístiques estan repartides. Una de les llengües és considerada llengua A(Alta) per part de la població socialment bilingüe i és utilitzada per a les relacions formals com educació, literatura, religió, burocràcia, mitjans de comunicació, publicitat i en general en l'àmbit escrit i als usos públics. L'altra, llengua B (Baixa), que és la pròpia del país, és emprada per a les funcions informals, relacions familiars o d'amics, comunicació privada o espontània i també en les manifestacions festives. És una organització jeràrquica de les llengües en la societat.

Aquest conflicte creat entre dues llengües en un mateix territori té dues vies de solució:

1. **Substitució lingüística:** Les situacions de multilingüisme i de contacte de llengües són sovint només una etapa, llarga però irreversible, de transformacions successives, d'un procés de substitució lingüística. La història de la humanitat és plena de processos d'aquesta mena, però l'enfocament amb què s'investiguen, de vegades en tergiversa la interpretació. En principi, processos com la romanització o la colonització d'Amèrica són processos de conflicte lingüístic i mostres irrevocables d'aniquilació de les llengües pròpies i de les seues cultures.
2. **Normalització lingüística:** És un procés que posa les condicions necessàries perquè l'ús d'una llengua esdevinga normal. És a dir, perquè siga la llengua emprada en tots els àmbits i per a totes les funcions en una determinada comunitat lingüística i, per extensió, en el territori que li és propi. L'hem de veure, en principi, com una tasca institucional, i exigeix un grau elevat de sobirania política de la comunitat lingüística que hi és implicada.

La interacció entre els parlants d'una comunitat lingüística, la compartició d'actituds i les normes d'ús consoliden aquest grup de gent que comparteixen una mateixa llengua.. En aquest sentit la **lleialtat lingüística** és l'adhesió natural de les persones a la seua llengua pròpia, una actitud conscient i elaborada per al manteniment de l'idioma, tant de la integritat de la seua estructura com de les funcions que se li atribueixen per tal de no substituir-la.

Fet i fet es tracta doncs d'una opció ideològica i que en política d'alguna manera estaria relacionat amb el nacionalisme, tot i que no sempre hi ha una correlació entre lleialtat lingüística/ nacionalisme.

Analitzem el cas de la descohesió d'una comunitat lingüística quan un grup d'individus sent que la seua cultura és satèl·lit d'una altra, és a dir, que conserva la seua llengua però que està associada i depèn d'una cultura que no és la seua, açò provoca l'afluixament de la consciència lingüística. La secessió o la independització lingüística n'és la conseqüència. Val a dir que aquesta transformació forma part dels processos de substitució, dels quals resulten ésser momés uns símptomes, així com **l'autoodi**, que seria una altra actitud, més aviat individual i que pot generalitzar-se a tota una societat, que deixa de banda la seua llengua natural-pròpia-L1- per emprar l'altra -L2- per ser la que té més prestigi.

TAST DE DISCURSOS DE SOCIOLINGÜÍSTICA

CONVOCATÒRIA DE JUNY 2010. Llig aquest text i respon les qüestions següents.

El noruec

(...) El noruec és un cas únic i "clàssic" en sociolingüística per la seva excepcionalitat, però entre nosaltres és o era poc conegut: n'havien parlat Lluís V. Aracil, Lluís B. Polanco i Bernat Joan; i ara el llibre de Conill conté una excel·lent informació. Des del segle XVI fins a 1814 Noruega va estar unida a Dinamarca, i des d'aleshores fins a la independència (1905) ho va estar a Suècia. La llengua formal de les classes altes havia sigut des del segle XVI el danés, amb trets fonètics noruecs. Al segle XIX, a l'època de les reivindicacions nacionals, el gran poeta Herik Wergeland devia representar, si fa no fa el que fou per a nosaltres Verdaguer. I aleshores va començar la situació singular que diem: les classes altes continuaven adherides al danés, cada cop més norueguitzat, que rebia el nom de *bokmal* ('llengua del llibre'), però alhora la reivindicació del *nynorsk* ('neonoruec') adquiria una força imparable. Knud Knudsen va ser el primer codificador del bokmal i Ivar Aasen ho fou del nynorsk (després de recórrer el país de punta a punta durant tres anys). No fou pas una situació pacífica sinó que es polititzà immediatament i amenaçà de dividir el país violentament. Si el nynorsk feia recuperar l'esperit propi i unitari que, en definitiva, va conduir a la independència, també hi havia el perill d'enfrontament i divisió dels partidaris respectius de l'una o l'altra opció. Durant el segle XX diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic per evitar la ruptura. Els dos estàndards són significativament molt similars (i per tant mútuament comprensibles) però contenen poderosos factors psicològics, culturals i ideològics que els separen. Per exemple, el parenostre comença

així en bokmal i en nynorsk: "Fader var, du som er i himmelen! La ditt navn holdes hellig. La ditt rike komme" / ". i himmelen! Lat namnet ditt helgast. Lat riket ditt koma". Finalment l'any 2005 el Parlament va posar fi a la situació. El resultat ens pot semblar

salomònic, però era fruit d'una realitat històrica i social complexa i d'un llarg període de temptejos, i a ells els funciona: s'accepta que el país funcioni amb dos estàndards oficials de llengua escrita exactament iguals legalment; les escoles i els municipis recorren a l'un o a l'altre o a tots dos al seu gust. Però les modalitats orals no estan sotmeses a tals estàndards; és més: aquestes modalitats són nombroses i es respecten a l'escola. Avui als municipis el nynorsk té un ús del 12% i el bokmal del 42%; i a les escoles el primer representa el 17%.

Joan Solà, diari *A VUI*, 31-01-2008

1. Comprensió del text

- Descriu el tema i les parts bàsiques del text [1 punt]
- Resumeix el contingut del text amb una extensió màxima de 10 línies. [1 punt]
- Explica la funció que fan al text la cursiva i les cometes. [0'5 punts]
- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text [0'5 punts]

2. Anàlisi lingüística del text

- Indica la pronunciació dels elements subratllats: [1 punt]
  - aleshores*: sorda o sonora?
  - esperit*: oberta o tancada?
  - la *situació*: sorda o sonora?
  - s'*accepta* : oberta o tancada?
- Digues el significat que adquireixen aquestes paraules o expressions al text o indica'n un sinònim [1 punt]
  - trets*
  - si fa no fa*

3. *adherides*
4. *mútuament*

c) Digues de quin tipus són les oracions subordinades que apareixen subratllades en les construccions següents. [1 punt]

1. I aleshores va començar la situació singular que diem
2. Durant el segle xx diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic
3. diverses comissions, comitès i consells van intentar inútilment aconseguir un estàndard únic per evitar la ruptura
4. s' accepta que el país funcioni amb dos estàndards oficials de llengua escrita

3. Expressió i reflexió crítica

a) Joan Francesc Mira ha reflexionat en els seus assajos sobre la nostra realitat contemporània. Explica-ho. (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]

b) Quina és la situació del noruec que descriu el text? Què n'opines? Coneixes altres situacions semblants? Explica-ho. (Extensió: unes 150 paraules) [2 punts]

CONVOCATÒRIA DE JUNY 2008. MODALITAT DEL BATXILLERAT (LOGSE):

Val més dedicar les hores de català a l'estudi de l'anglès

Les hores de castellà també? I les de música, educació física, història i geografia? Fins i tot les de matemàtiques, Ciències naturals i filosofia? Home -dirà algú, no exagerem! I doncs, per què només i específicament les hores de català en benefici de l'anglès? Aquesta qüestió planteja dos problemes importants: el de la utilitat dels coneixements que es poden aconseguir a l'escola i el del paper de la llengua com a matèria i com a vehicle de l'ensenyament. Començarem per aquesta segona qüestió, a veure si podem deixar les coses una mica clares, des de punts de vista diferents.

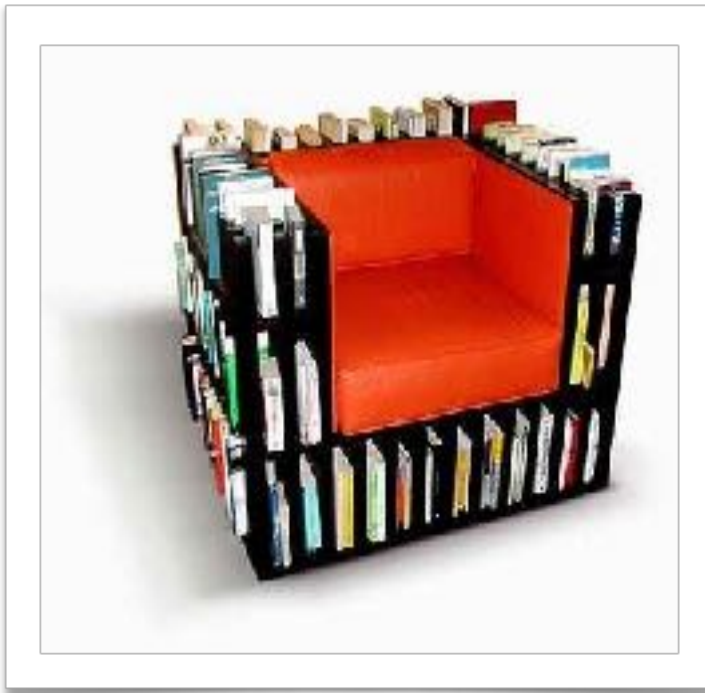
Tot sovint, hi ha qui s'exclama contra la degradació del medi natural i, més en concret, parla del perill que suposa la reducció de la massa forestal del planeta. També s'aixequen constantment veus responsables que alerten sobre l'extinció possible de moltes espècies vegetals i animals (pobres coales i pobres linxs ibèrics!). Aquestes crides no són purament estètiques i proteccionistes de les espècies en perill d'extinció, les veus més responsables tenen molt present que cal defensar la diversitat perquè la Terra és com és gràcies a tot el que conté. I una pèrdua aparentment puntual podria provocar un daltabaix: una cadena imprevisible de canvis que poc o molt, alterarien el conjunt o, si més no, un ecosistema. [...]

El que és ben curiós, però, és que l'esperit conservacionista no s'estengui també cap a les llengües, moltes en perill d'extinció imminent com ha enunciat amb arguments i xifres (algunes esferidores) la professora Carme Junyent a *Vida i mort de les llengües*. Hem dit més d'una vegada que al món encara hi ha unes sis mil llengües, i els experts creuen que, en el segle que comença, els humans veuran com el cabal lingüístic es redueix a la meitat, aproximadament. Malament, doncs, si en l'horitzó del futur comença a dibuixar 'hi un planeta que camini cap a la simplificació total: una espècie animal (girafes), una de vegetal (pomeres) i una de lingüística (anglès). Què vols un animal de companyia? Girafa. I de postres, què? Poma. *Do you speak English?* Un malson, és clar. Un malson que implicaria també la uniformització de voluntats, estils i idees: la desaparició de la diversitat ens abocaria a una humanitat de clònics; mal alimentats, a més

Tusón, Jesús. *Una imatge no val més que mil paraules*. Contra els tòpics, Barcelona, Editorial Empúries, 2012, p. 63-64.

Qüestions: Desenvolupa dues de les quatre qüestions següents:

1. Escribe un sinònim o explica el significat que prenen en el text les paraules següents:
  - a. *doncs*
  - b. *sovint*
  - c. *imminent*

VIII.- UN MICROXIP DE SEMÀNTICA

Abans d'entrar en matèria convé tenir clar dos conceptes que sovint ens apareixen en els tractats de llengua o en exercicis i l'alumne sembla que no ho té molt clar:

- **El significat conceptual/denotatiu.** Cada unitat lèxica té un significat que s'oposa als altres del sistema. La denotació és, per tant, l'aspecte del significat que enllaça la llengua amb el món real, són les característiques objectives que s'atribueixen a allò que el terme designa. No se li afig doncs cap significació al primari que té cada paraula. Per exemple, el significat denotatiu bàsic de "pera": Fruit de la perera, en pom i de figura turbinada característica. Després hi hauria una sèrie de significacions associades a aquest mot que deixarien de ser el denotatiu com: "1.-Qualsevol objecte en forma de pera; 2.-Mascllet; 3.Recipient, ampolla; 4.-Bombeta elèctrica; 5.- Interruptor elèctric piriforme; 6.pera de goma; 7.- en FARM Aparell auxiliar de cura, format per una esfera de goma, buida, allargada per un pol on hi ha un forat o conducte en el qual hom insereix un tub o cànula de plàstic rígid; 8.- col·loq "penis"; 9.- tocar la pera (a algú) Molestar-lo.. .

- **Significat connotatiu:** En aquest cas entra en joc en la significació altres factors comunicatius com tot allò que un terme és capaç d'evocar, de suggerir, excitar, implicar, bé siga de manera neta, bé siga de manera imprecisa i que va associat a aquest significat base. En l'exemple anterior seria des de l'exemple número 2 fins al 9 i d'altres que podríem encara afegir.

Un cop ja tenim clar els dos conceptes essencials podem continuar analitzant les relacions entre les paraules. Els mots s'organitzen en sectors específics anomenats **camp semàntic o lèxic**. Ara bé cada agrupació d'aquestes que comparteixen una part de la significació tenen uns elements comuns que passem a analitzar tot seguit. Si tenim un grup de mots com "gat, gos, llop i lleó" veurem tot d'una que es tracta de quatre elements lèxics que comparteixen un sentit comú: "ésser animals". Aquest tret generalitzat a tots és la característica bàsica que estaria en la definició de cadascun d'ells. Açò s'anomena **semema**. Gràficament es pot remarcar en aquesta foto on el semema seria la figura gran que inclouria totes les altres.

Si a més a més entrem en detalls i comencem a ampliar les definicions cadascuna d'aquestes unitats significatives s'anomenaria **sema** (vertebrat, mamífer...). El conjunt de semes forma el semema.

Ara serà més fàcil comprendre que és un **camp semàntic**, el qual està format per totes les unitats lèxiques que poden aparèixer en un moment concret de la cadena parlada i que formarien part d'un mateix camp. Ens fixem en l'exemple següent i imaginem totes les paraules que serien intercanviables en l'espai puntejat, que pot ésser emplenat amb diferents elements:

Ex. Vull escriure amb ...[bolígraf], [ploma],[llapis]. Les paraules entre parèntesis formen un camp lèxic.

- **La hiponímia** És una mena de relació semàntica d'implicació, de dependència o d'inclusió. Açò ocorre quan una unitat lèxica es troba inclosa dins del camp lèxic de la primera.

Remarquem “fruita”=> hipònims: taronja, pera, poma. Taronja=> hipònims: clementina, nàvel, imperial, sang. En l'exemple, direm que les unitats lèxiques que designen les diverses varietats de taronja són hipònims d'aquella, mentre que taronja és un dels hipònims de fruita. Dues unitats lèxiques, doncs, són una hiponímia de l'altra quan la matriu que descriu la primera conté els trets que descriu la segona. Quan la relació és considerada a la inversa parlem d'hiperònims. Així, “au” és hiperònim de: colom, pollastre, ocell, pingüí, etc.

- **Polisèmia:** Anomenem polisèmia la propietat que tenen certes unitats lèxiques de ser associades a diverses significacions diferents. És a dir, aquells casos en què un mateix significant pot adquirir diversos valors significatius. En la banda oposada a la polisèmia trobem la monosèmia: cas d'un significant que únicament representa un sol significat. La monosèmia és, o hauria de ser, una característica normal dels vocabularis científics, ja que quan la terminologia té com a objectiu ésser més concreta, especialitzada i deixar de banda qualsevol ambigüitat.

Quan els mots es relacionen perquè hi ha semblança/oposició entre les seues significacions tenim:

- **Sinonímia.** Es defineix com la relació existent entre termes amb diferent significant, però amb un significat semblant. Els sinònims es diferencien per la seua composició fonològica, però pertanyen a la mateixa significació: casament, enllaç, boda, ... Hi ha casos de sinonímia contextual quan els termes poden commutar-se en un context donat sense alterar el significat de la seqüència. En altres contextos açò no és possible. Exemple: els fesols són pesats/indigests...
- **Antonímia.** En aquest cas es manté una oposició de significats que pot tenir diferents matisacions significatives. Veiem la més senzilla i extesa, la sinonímia gramatical: formada amb l'ajut de prefixos, normalment amb sentit negatiu: in-, anti-, dis-, des- (formar/deformar, útil/inútil); l'afirmació d'un implica la negació de l'altre o a l'inrevés. També entrarien ací les oposicions lèxiques (àton/tònic, saborós/insípid). L'altre cas és l'antonímia lexical: és aquella que té la funció de delimitar els sinònims aparents i els reals. D'altres casos són els que admeten gradació: calent/fred, alt/baix, gran/petit. La negació d'un dels dos no equivaldria a

l'afirmació de l'altre. Per últim quan els dos termes s'impliquen sense excloure's tenim l'exemple: "comprar i vendre".

1.- Les definicions de paraules comencen en general per un mot que el situa en el camp semàntic a què pertany. Fixa't en les dues columnes que tens més avall i assenyala quina de les paraules de la dreta són hiperònims de les de l'esquerra.

Definició de paraules			
1	Màneg:	11	Vehicle:
2	Caixera:	12	Cuina:
3	Anunci lluminós:	13	Llavors:
4	Zeladora:	14	Ping-pong:
5	Passatger:	15	Universitat:
6	Bruc:	16	Electricista:
7	Endoll:	17	Estació de servei:
8	Escorreplats:	18	Magatzem:
9	Caputxa:	19	Roba:
10	Escorxador:	20	Ciutat:

2.- Relaciona cada paraula de la columna de l'esquerra amb la de la dreta on hi ha un sinònim i un antònim de cadascuna d'elles respectivament.

Relaciona els mots			
1	embastar		càustic
			desalbardar
2	corrosiu		incompetent
			esquivar
3	danyar		manifestar-se
			silenci
4	expressar		exigir
			aprenent
5	ensinistrat		sobrefilar
			veterà
6	fugir		planta cara
			estropellar
7	incomprensible		callar
			lenitiu
8	notificació		irreductible
			demanar
9	pregar		comunicació
			reparar
10	novell		exercitat
			reduïble

3.- Fes parelles de mots amb un hiperònim i el seu hipònim.

Relaciona l'hiperònim amb l'hipònim			
1	dissoldre		moble
2	senglar		planta
3	moll		mineral
4	lluerna		insecte
5	farigola		desfer
6	coure		mamífer
7	gripau		peix
8	calaixera		part del cos

Relaciona l'hiperònim amb l'hipònim

9	fuet		embotit
10	melsa		ambibi

4.- Subratlla l'intrús de cada camp semàntic. Busca un camp semàntic que aparega en aquest fragment i assenyala l'hiperònim i els hipònims. Per últim reflexiona sobre si l'autor d'aquesta seqüència mostra una puntuació pobre (la qual cosa demostraria que es tracta d'un escriptor inexpert o en procés d'aprenentatge ja que usa poc els dos punts i el punt i coma) o si més aviat estem davant d'una puntuació clàssica (on apareixen els dos punts i el punt i coma. Acò ens fa parar l'esment en què l'escriptor té experiència i està en plena maduresa).

- prestatgeria/emprovador/ taquilla/ taulell/ maniquí.
- flor/pinyol/llavor/polpa/pell.
- ribot/ tornavis/escàlem/xerrac/trepant.
- armilla/serrell/granota/corbatí/pitet.
- tamboret/amplificador/ jòneg/còctel/llums.
- bena/caròtide/abductor/bessons/cervell.
- estrep/botzina/manilla/fanal/seient.
- cullerot/màneg/safata/enciamera/setrilleres.
- e s c l o p / c o r d o n s / f o l r e / s i v e l l a / l l e n g ü e t a .

5.- Busca un camp semàntic que aparega en aquest fragment i assenyala l'hiperònim i els hipònims. Per últim reflexiona sobre si l'autor d'aquesta seqüència mostra una puntuació pobre (la qual cosa demostraria que es tracta d'un escriptor inexpert o en procés d'aprenentatge ja que usa poc els dos punts i el punt i coma) o si més aviat estem davant d'una puntuació clàssica (on apareixen els dos punts i el punt i coma. Acò ens fa parar l'esment en què l'escriptor té experiència i està en plena maduresa).

"-Una bona part de lectors de novel·les policiaques

-va dir el vell detectiu- (1)admiren l'autor, sobretot, pel seu darrer capítol: (2) la solució del **trencaclosques**.(3) Els confon l'habilitat amb què el novel·lista reconstrueix el crim o els crims: totes les peces encaixen. Ben pocs s'**adonen** (4) que, a l'inrevés, el mèrit de l'autor és que sàpiga **escampar**, (5) al llarg de quinze o vint capítols, una darrera l'altra, les peces per endavant organitzades en el seu cervell. D'aquesta manera, en les novel·les policiaques, els criminals no tan sols són **descoberts** (6) sempre, sinó que el noranta-nou per cent rep el **càstig**

(7) que es mereix: se suïcida, el maten o el jutgen i el condemnen. Totes les novel·les policíques, **doncs, (8)** acaben amb una **víctima.**(9) La realitat, però, és una altra; als arxius policíacs de tots els països s'**amunteguen (10)** peces i més peces que mai no lligaran.

—I això que, en la realitat, els criminals mai no són tan enginyosos com en els llibres —**(11)** va interrompre el jove novel·lista.

-Us equivoqueu —**replicà (12)** el detectiu-. N'hi ha de molt intel·ligents. Per això és difícil de descobrir-**los.**(13) Vosaltres, els novel·listes, és clar, construïu a partir d'una solució prèvia. És lògic. Però la policia ha de treballar sobre unes dades que no ha imaginat i treure'n **(14)** les conclusions oportunes. Ben bé el contrari del que feu vosaltres. Em **concedireu (15)**, doncs, que el treball de la policia és una mica més complicat que el treball del novel·lista...

- Concedit!

-**Potser (16)** els policies no són tan imaginatius com vosaltres, però són intel·ligents(...)"

De Pedrolo, Manuel. *El premi literari i altres narracions* (1989)

Definició de paraules	
1	guions
2	dos punts
3	sinònim
4	sinònim
5	antònim
6	sinònim
7	antònim
8	nexe equivalent
9	sinònim
10	sinònim
11	guió
12	sinònim
13	antecedent
14	antecedent
15	antònim
16	sinònim

APÈNDIX

A) ELS COMENTARIS

Ací teniu un sèrie de comentaris obligatoris. Estan separats per trimestres. En l'apartat següent trobareu uns altres perquè practiqueu voluntàriament a casa o es faran a l'aula amb el suport del docent.

1a avaluació

I.-URN, DE DJLNL

Durant quatre dies, van conviure i treballar amb ell sense que en tinguessin cap motiu de queixa. Parlava poc i mai no va contar res de gaire concret de la seva persona o del seu indret de procedència. Educat i servicial, però, a l'hora de la feina formava sense plànyer-se. Era més actiu i alhora tenia més força que no feia suposar la flonjor aparent de la seva *còrpora* o la circumspecció, de *gest* i moviment, amb què solia capténir-se. De seguida que s'adonà que en Laris tenia l'alenada una mica curta, procurà substituir-lo a l'hora de carregar els coves. En ell hi havia quelcom de contradictori que *estranyava* els dos cònjuges.

- I t'has fixat en la cara? –va dir un dia la noia.
- Sí; és ..., no sé una mica amorfa, com si s'hagués d'acabar de formar . -
Vols dir que és de la nostra raça?

En Laris va riure .

- La nostra raça ! Amb els encreuaments que hi ha hagut *durant* segles, tots som una mica *mestissos*.
- I els ulls ... Encara no sé de quin color els té!
- No t'hi *amoïnis*. La qüestió és que compleixi.

Complia. I semblava un home sense vicis. No fumava, no bevia, menjava sòbriament i es llevava a punta de sol, sense que calgués cridar-lo.

El cinquè dia, però, quan van acompanyar el Laris a la vila, van descobrir-li una flaqueza: les dones.

- De debò? va admirar-se la Mari quan ell li ho contà, al llit. Mai no m'han mirat amb gens de malícia ..
- No vol dir res. Però m'ha demanat si podia disposar de mitja hora i després l'he vist sortir de ca la Merta . No hi podia anar a fer res més, allí

De Pedrolo, Manuel. *Trajecte final* (1975)

1) Comprensió del text (3 punts)

a.- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)

b.- Resumeix el text amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)

Les preguntes a i b valen 1 punt cadascuna; de les altres preguntes se'n triaran dues, les quals puntuaran 0,5 cadascuna. En aquest cas les hem posat totes perquè practiqueu:

c.- Identificar la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al discurs.

d.-Comenta el registre emprat (formal/informal) i la varietat geogràfica tot especificant els trets corresponents que apareixen en la seqüència.

e.- Recursos expressius o tipogràfics presents al text: metàfora, metonímia, hipèrbole, tipus de lletra (cursiva, negreta , cometes) etc.

f.- Identifica les veus del discurs.

g.-Assenyala i justifica les marques de modalització dins d'aquest fragment.

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a.- Analitza sintàcticament els tres connectors que estan en negreta, tot precisant quin tipus de subordinades introdueixen i de quina categoria són (conjunció//relatiu).

- s'adonà **que** en Laris tenia l'alenada una mica curta.
- Vols dir **que** és de la nostra raça?
- Amb els encreuaments **que** hi ha hagut *durant* segles.

b.- Substitueix pel pronom feble adient els complements verbals subratllats i detalla de quin tipus són:

- No va contar res
- I t'has fixat en la cara ?
- no sé (és) una mica amorfa

c.- Esbrina a quina categoria gramatical pertanyen les paraules en cursiva, per això t'hauràs de fixar molt en el context lingüístic en què apareixen:

flonjo:

gest:

estranyava:

durant:

amoïni:

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

Capítol I

I si el meu promès ho sap?

Aquell noi es va acostar encara més a la vora i va dir rient, tan petita i ja té promès? I quan va riure els llavis se li van estirar i li vaig veure totes les dents. Tenia uns ulls de mico i duia una camisa blanca amb ratlleta blava, amarada sota dels braços, i amb el botó del coll descordat. I aquell noi tot d'una se'm va girar d'esquena i es va aixecar de puntetes i es va decantar d'una banda a l'altra i es va tornar a girar de cara a mi i va dir, dispensi, i es va posar a cridar: Ei!... que m'heu vist l'americana? ¡Estava al costat dels músics! En una cadira! Ei!... I em va dir que li havien pres l'americana i que tornava de seguida i si volia fer el favor d'esperar-lo. Es va posar a cridar: ¡Cintet!... Cintet!

Rodoreda, Mercè. *La plaça del Diamant*. Barcelona: Club editor jove, 1962,pàgina 16

a.- **Respecte al contingut:** Quines característiques presenta Quimet? Creus que és un dels protagonistes? Explica l'evolució d'aquest personatge masculí al llarg de l'obra. Raona la teua resposta. (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: En quin (sub)gènere, model o corrent situaries aquesta obra? Explica les característiques bàsiques del (sub)gènere, model o corrent. (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- Cal partir de les dates d'escriptura de l'obra. Quines característiques generals presenta el gènere narratiu en el context d'escriptura de l'obra? Esmenta i ubica altres novel·listes que destaquen en el període de la postguerra a l'actualitat (2 punts).

2a avaluació

II.- Negra nit d'un inspector d'Hisenda

“Un vespre, tot travessant el carrer en direcció a la parada de l'autobús, enmig de gent atrafegada que tornava de treballar i tenia ganes de sopar, en Robert Subirats va defallir. Havia tibat massa la corda i s'havia trencat. En Robert Subirats era un inspector d'Hisenda malalt dels nervis. Ni a casa, ni molt menys a la feina, sabien que seguia unes teràpies al gabinet de l'afamat psicòleg doctor Spinne. Era el seu secret. I li pesava tant, aquest secret, que de fet, era el motiu principal que l'impulsava a anar al psicòleg. Però aquella nit era especial. Acabava de cedir per primer cop a la seva carrera: s'havia entendrit davant d'un posseïdor d'assegurances de prima única. Era el principi de la fi. Al despatx, on s'havia guanyat a pols el sobrenom de Robert «dòberman» Subirats, tothom se'n riuria molt. Per això s'havia emborratxat. Per això i perquè el doctor Spinne no era a casa.

Sense adonar-se'n, havia arribat a l'extrem del gran bulevard, la zona plena de paradetes d'artesans i pseudoartesans que et venien qualsevol cosa, de caricaturistes barats, d'actors de carrer improvisats. Era relativament tard i ja no hi havia gaire gent, pel carreró. Va ficar-se en un bar musical, tenia set. Va baixar unes escales en vertical gairebé fent tentines i va trobar-se amb un soterrani de tèrbola llum, amb una barra a la dreta i un petit escenari al fons. Més que seure, va jeure en un dels sofàs. Després d'una primera cervesa glaçada va recuperar una mica el color. Va pagar i va tornar a l'exterior, a la llum dels fanals. Va ser quan va veure aquell home tan estrany. Assegut sota un parasol del qual penjava un llum de gas, es repenjava indolent en una tauleta que tenia davant amb un cartell que deia: «BURMA, SAVI COLOMBIÀ QUE LLEGEIX EL FUTUR EN LA CERA DE LES ORELLES.» Damunt la taula tenia una cullereta diminuta de vidre de Murano amb la qual et rascava el pàmpol auditiu i et feia una predicció precisa i exacta dels temps esdevenidors.

En Robert Subirats, commogut per un ressort va aproximar-se fins al tal Burma. Va seure en una cadireta que hi havia al davant del savi colombià i va deixar-li anar:

-Em dic Robert Subirats i sóc inspector d'Hisenda.”

Baulenas, Lluís-Anton. *Càlida nit* Ed. 62 (1990)

1) Comprensió del text (3 punts)

- a.- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- b.- Resumeix-lo amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)
- c.- Assenyala i justifica els recursos tipogràfics d'aquest fragment. (0'5 punts)
- d.- Comenta el registre emprat (formal/informal) i la varietat geogràfica tot especificant els trets corresponents que apareixen en la seqüència. (0'5 punts)

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a.- Indica a quin element del text fan referència els pronoms febles subratllats i quina funció sintàctica realitzen:

- (línia 5) li pesava tant:
- (l. 10) sense adonar'se-n:
- (l. 23) deixar-li:

b.- Fixa't en aquestes subordinades tot precisant de quin tipus són i a quina categoria pertanyen els connectors (conjunció//relatiu).

- (l. 4) sabien **que** seguien unes teràpies al gabient:
- (l. 18) tauleta **que** tenia davant:
- (l. 23) una cadireta **que** hi havia:

c.- Atenent a criteris semàntics posa allò que se't demana de cada paraula:

- El sinònim de “atrafegada” (l. 1) →
- L'antònim de “afamat” (l. 4) →
- La definició de “esdevenidors” (l. 24) →

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

Quan diem «la gent», mai —o quasi mai—, en general, no volem al·ludir-nos a nosaltres mateixos. Jo dic «la gent» i designo els altres. I sí: la gent són els altres. Per definició, la gent són els altres, i no jo. Ens resistim a veure'ns sumits, o submisos, en la indeterminació d'un grup, d'un magma humà confús i ofuscat. Ni tan sols si ens hi trobem, ni tan sols en el cas d'haver-nos trobat materialment immersos en aquella multitud, no acceptem de reconèixer-nos-hi. D'altres paraules, com ara «poble», o «colla», o «societat», o «partit», o «equip», quan ens inclouen, ens semblen justes en la nostra inclusió: fins i tot admeten un possessiu —«el meu poble», «la meva colla», «la meva societat», «el meu partit», «el meu equip»— que subratlla la nostra adhesió. No

diem, però, «la nostra gent», si no és emprant el terme «gent» amb un sentit de precisa sinonímia amb qualssevol d'aquests altres vocables. «La gent» és tota una altra cosa.

Fuster, Joan. *Diccionari per a ociosos*, "Gent" (1964). Edicions 62, pàgines 57 i 58.

a.- **Respecte al contingut:** Quina temàtica pròpia de l'obra es veu en aquest fragment? Quines altres temàtiques són característiques d'aquesta obra? (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Digues una característica o recurs que presenta l'estil de Fuster en aquest fragment i explica la seua funció o finalitat. Quines altres característiques d'estil destaquen en *Diccionari per a ociosos*? (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- Com evoluciona el gènere -l'assaig- amb posterioritat al context d'escriptura d'aquesta obra? Quines característiques presenta?

III.- Invasió subtil i altres contes

"A l'Hostal Punta Marina, de Tossa, vaig conèixer un japonès desconcertant, que no s'assemblava en cap aspecte a la idea que jo tenia formada d'aquesta mena d'orientals.

A l'hora de sopar, va asseure's a la meua taula, després de demanar-me permís sense gaire cerimònia. Em va cridar l'atenció el fet que no tenia els ulls oblics ni la pell groguenca. Al contrari: en qüestió de color tirava a galtes rosades i a cabell rossenc. Jo estava encuriós per veure quins plats demanaria. Confesso que era una actitud pueril, esperant que encarregés plats poc corrents o combinacions exòtiques. El cas és que em va sorprendre fent-se servir amanida -"amb força ceba", digué-, cap i pota, molls a la brasa i ametlles torrades. Al final, cafè, una copa de conyac i una breva. M'havia imaginat que el japonès menjaria amb una pulcritud exagerada, irritant i tot, pinçant els aliments com si fossin peces de rellotgeria. Però no fou pas així: l'home se servia del ganivet i la forquilla amb una gran desimboltura, i mastegava a boca plena sense complicacions estètiques. A mi, la veritat, em feia trontollar els partits presos.

D'altra banda, parlava català com qualsevol de nosaltres, sense ni una ombra de cap accent foraster. Això no era tan estrany, si es considera que aquesta gent és molt estudiosa i llesta en gran manera. Però a mi em feia sentir inferior, perquè no sé ni un borrall de japonès. És curiós de constatar que, el toc estranger a l'entrevista, l'hi posava jo, condicionant tota la meua actuació -gestos, paraules, entrades de conversa-, al fet que el meu interlocutor era japonès. Ell, en canvi, estava fresc com una rosa.

Jo creia que aquell home devia ésser representant o venedor d'aparells fotogràfics, o de transistors. Qui sap si de perles cultivades... Vaig provar tots aquells temes i ell els apartà amb un ample moviment del braç. "Venc sants d'Olot, jo", digué. "Encara hi ha mercat?", vaig preguntar-li. I em va dir que sí, que anava de baixa però que ell es defensava. Feia la zona sud de la Península, i va afirmar que, així que tenia un descans o venien dues festes seguides, cap a casa falta gent..."

Calders, Pere. *Invasió subtil i altres contes* (1978)

1) Comprensió del text (3 punts)

- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- Resumeix el text amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)
- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text. (0'5 punts)
- Identifica les veus del discurs. (0'5 punts)

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a) Defineix la paraula "trontollar" (L.13)

- Cerca l'hiperònim de "ganivet" i "forquilla"(L. 12).
- Posa l'antònim de "fresc" (L.19).

b) Assenyala dos temps dítics del fragment estudiat i tres anafòrics:

c) Quin tipus de connector és "perquè" (L.16) i explica-ho.

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

No hi havia a València dos cames com les teues.
Dolçament les recorde, amb els ulls plens de llàgrimes,
amb una teranyina de llàgrimes als ulls.
On ets? On són les teues cames tan adorables?
Recórrec l'Albereda, aquells llocs familiars.
Creue les nits. Evoque les baranes del riu.
Un cadàver verdós. Un cadàver fosfòric.

*L'Espectre de Francisco de la Torre, potser.
No hi havai a València dos cames com les teues.
Llargament escriuria sobre les teues cames.*

Andrés Estellés, Vicent. *Llibre de meravelles*, "No escric èglogues" (1971)

a.- **Respecte al contingut:** Quins referents o elements de la realitat trobem (persones, noms de lloc, esdeveniments, objectes...) en aquest fragment? Tenen relació amb el marc espaciotemporal general de l'obra en quant a època i espai?(extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Analitza la mètrica d'aquest fragment. És aquesta la mètrica dominant al *Llibre de meravelles*? Hi ha altres formes mètriques en els poemes seleccionats d'aquest llibre? Raona la resposta. (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- Quins altres autors o autores destaquen en el context d'escriptura de l'obra en aquest gènere? Comenta'n dos com a mínim. Aporta algunes dades sobre l'escriptura; títols destacats i/o característiques bàsiques d'aquests altres autors/es.

3a avaluació

IV.-Entrecreuament de les isoglosses

"El valencià s'agrupa dialectalment amb el català occidental, és a dir, amb el parlar de Tortosa i Lleida, prou diferent del català oriental de Tarragona, Barcelona, Girona i Perpinyà; però les isoglosses que caracteritzen la variant regional valenciana no arriben mai al riu de la Sénia, frontera política septentrional del País Valencià. De fet, entre el parlar de Vinaròs i el d'Ulldecona no hi ha absolutament cap diferència i, en canvi, sí que n'hi ha entre el parlar de Vinaròs i el de Castelló de la Plana.

Es consideren com a característiques del valencià la desinència -e de la primera persona singular del present d'indicatiu de la primera conjugació (*jo cante*) enfront de la desinència -o, pròpia dels parlars de Catalunya (*jo canto*); cal dir que la desinència -o (*jo canto*) és pròpia de les comarques valencianes septentrionals (Baix Maestrat, Ports de Morella, Alt Maestrat i Alcalatén) fins a una línia que va d'Alcalà de Xivert a Llucena, és a dir, en una àrea de 3.500 km² (aproximadament la mateixa extensió que l'illa de Mallorca), la qual inclou 57 municipis.

Una característica de la fonètica valenciana és la conservació de la -r final, la qual cau en el català, tant en els dialectes oriental i occidental com en el mallorquí; dins el País Valencià, cau també la -r final en les susdites comarques septentrionals, al nord de la línia Alcalà-Llucena, i així mateix al sud del País Valencià en la comarca del Vinalopó Mitjà, des de Petrer a Crevillent (...). També es consideren com a pròpies del valencià les desinències -ara en els imperfets de subjuntiu (*cantara < cantaveram*)

enfront del paradigma en *-és* (*cantés < cantavíssem*), per bé que les formes en *-és* s'usen a Vinaròs, a la Tinença de Benifassà i al nord de Morella. El valencià modern usa l'article masculí *el*, mentre que al Maestrat i als Ports de Morella es conserva l'article masculí *lo* («*illud*») com al català occidental (*lo pa, los pans*). L'alacantí, en canvi, usa només un article plural, *es*, tant en masculí com en femení (*es bous i es vaques*). (...)

L'examen sincrònic del valencià, doncs, mostra que no és una única varietat diatòpica, sinó un conjunt de parlars dialectals amb només una relativa homogeneïtat, fenomen completament normal donada la seua amplitud territorial, 13.616 quilòmetres quadrats."

Informe sobre la llengua del País Valencià. 1978 Universitat de València.

1) Comprensió del text (3 punts)

- a.- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- b.- Resumeix-lo amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)
- c.- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text . (0'5 punts)
- d.- Comenta la modalització amb exemples extrets del fragment. (0'5 punts)

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

- a.- Assenyala de quin tipus són els següents connectors i posa'n: un de sinònim (1 punt)

- així mateix (línia 17):
- però (l. 3):
- doncs (l. 25)

- b.- A continuació hi ha una sèrie de complements verbals subratllats dels quals has d'especificar de quin tipus són i substituir-los pels pronoms febles adients (1 punt).

- no arriben mai al riu Sénia:
- no és una única varietat:
- caracteritzen la varietat regional valenciana:

- c.-Escriu el que se't demana entre parèntesi de les següents paraules: (1 punt)

- susdites (sinònim):
- isoglosses(definició):
- agrupa (antònim):

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

L'ESTAMPETA

*En aquell temps sentí d'Amor delit
quan mon pensar mirà lo temps present.*
Ausiàs March

Et casares de dol, com de dol vares rebre,
al poble, la primera Comunió. De dol sempre,
el dol sobre el teu cos en els dies solemnes.
Sempre de dol, les cames llargues d'adolescent
que creixia de pressa i sense vitamines,
aquelles cames llargues i quasi sense gràcia,
aquelles cames tristes, l'estiró de la guerra
que et va fer dona abans de la primera sang.
Aquelles cames que tu no sabies com
posar, que sense tu semblava que creixien.

Andrés Estellés, Vicent. *Llibre de meravelles*, "L'estampeta" (1971)

a.- **Respecte al contingut:** Quina temàtica pròpia de l'obra es veu en aquest fragment? Quines altres temàtiques són característiques d'aquesta obra? (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Identifica una figura retòrica (metàfora, comparació...) que trobes en aquest fragment i explica què aporta al text. Quines altres figures retòriques són habituals en *Llibre de meravelles*? Relaciona-les amb l'estil de Vicent Andrés Estellés (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.-Situa aquesta obra en la trajectòria de l'autor (etapes/blocs) i digues algunes característiques de l'etapa o bloc (o diferències respecte a altres etapes o blocs).

V.- Els cucs de seda

“Cal dir que no plou massa sovint, per aquestes terres nostres. Alguns cops a l'any, però, s'esdevé que plou massa. I llavors cau l'aigua, concertada i espessa, hores i hores i de seguit. O dies. Fa mal, de veure tanta part de la nostra ració total de pluja malgastada així, d'una manera tan bèstia. Perquè és una meteorologia ben poc planificada, la nostra: o no plou, o plou fora mesura. Hem de reconèixer, però, en descàrrec dels sants del departament d'aigües i vents, que els llauradors de l'Horta no són excessivament afeccionats a congraciar-se'ls amb tridus i novenaris. Hi tenen poca influència, diríem.

Quan plovia tant, no anàvem a escola. Hi passava a prop un sequial no massa gros, però que els dies de grans pluges rebentava infaliblement. Tot el carreró de l'escola venia llavors de banda a banda, amb dos pams d'aigua rogenca i fangosa. La mestra, quan endevinava el panorama, no es molestava ni a sortir de casa. I de tota manera, a mitjan octubre ja havíem tingut temps sobrat d'avorrir l'escola ben avorrida, i els dies d'aiguat arribaven com un alliberament. Sovint, quan plovia així, jo acudia a cal meu amic Toni Baixauli, a mirar de fer passar entre tots dos la tarda grisa i humida. A cal meu amic Toni Baixauli tenien casa de corral gran, quadra i andanes, i torre de colomer.

Quan ens veia arribar el vell Baixauli, de mal nom Pixaterra, avi del meu amic Toni, se li enfosquia la cara: ja sabia que, per molt que ens volgués vigilar, el seu nét i jo havíem d'acabar enfilant-nos per l'escala del colomer prohibit.

El vell Pixaterra feia sempre cara d'amargat. No el vaig veure que somrigués una sola vegada en tots els anys que el vaig conèixer. Com tots els vells de l'horta, s'afaitava només cada diumenge; i si érem a mitjan setmana, i més a la llum de les vesprades de pluja, la seva cara era tota una màscara fosca, de color de cendra i de fang brut. Una cara on només tenia vida la taqueta vermella de la punta del caliquenyó cada volta que el vell Baixauli li pegava xuclada.

El seu nét, el Toni Pixaterra i jo, jugàvem a xavos negres per la banda coberta del pati, guaitant l'ocasió oportuna que inevitablement havia de produir-se: el vell Baixauli igual que li havia passat al seu pare –primer a portar el nom de Pixaterra-, patia de no sé quina malaltia estranya per la qual havia d'anar a pixar a cada moment...”

Joan Francesc Mira. *Els cucs de seda* (1975)

1) Comprensió del text (3 punts)

- Descriu el tema del text i les seues parts bàsiques (1 punt).
- Resumeix-lo amb una extensió màxima de deu línees (1 punt).
- Explica la modalització del fragment i posa'n tres exemples (0'5 punts).
- Identifica les veus del discurs tot aportant quatre exemples. (0'5 punts).

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a.- Analitza sintàcticament els tres connectors que estan en negreta, tot precisant quin tipus de subordinades introdueixen i de quina categoria són (conjunció//relatiu).

- Cal dir **que** no plou massa (L.1)
- Ja sabia **que** per molt (L.16)
- No el vaig veure **que** (L.19)

b.- Indica la pronunciació dels elements subratllats. (1 punt; resposta errònia: -0'25)

- afeccionats a congraciar-se'ls (L.7.): sorda o sonora
- fangosa (L.10): sorda o sonora
- escola (L.12): oberta o tancada
- Pixaterra(L.19): oberta o tancada

c.- Atenent a criteris semàntics posa allò que se't demana: (1 punt)

- Defineix la paraula "carreró" (L.9):
- Escribeu un sinònim de "gros" (L.8) i un de "avorrir" (L.12)
- Posa l'antònim de "brut"(L.22) i "enfosquia"(L.17)

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

GABRIEL: Però jo... jo no puc... Jo no puc interpretar per a vós així... sense conèixer l'obra... sense assajar-la... Hauria de llegir-me-la abans, hauria de tractar de comprendre-hi l'acció i els personatges... (Com que el MARQUÈS no li respon, perquè està encenent els llums de l'escenari, GABRIEL, cada cop més incòmode, s'apropa al prosceni del petit teatre.) Expliqueu-me, com a mínim, de què tracta... el tema, la situació, l'argument... alguna cosa...

MARQUÈS: (sense abandonar el seu treball): Penseu, realment, que això té tanta importància...? (Aturant-se, i girant, fins quedar enfrontat amb GABRIEL. Suavitant la veu.) Oh, està bé... És una adaptació lliure de la vida de Sòcrates, segons l'apologia de Xenofont. Però, no sé com dir-vos-ho, la història en si mateixa no m'interessa massa... Podria haver escrit l'obra sobre un altre personatge, o una altra situació, si així se m'hagués acudit...

Sirera, Rodolf. *El verí del teatre*. edicions 62, pàgina 102.

a.- **Respecte al contingut:** Situa el contingut d'aquest fragment de l'obra (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Analitza les característiques del tractament de l'acció en *El verí del teatre*. Fixa't en el tractament de l'acció i/o del temps. Quants espais i quins canvis o transformacions hi ha a l'obra? Sobre l'acció en el temps caldria que explicares si és lineal o has trobat alguna el·lipsi temporal (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- Quins autors o autores destaquen en el teatre amb anterioritat al context d'escriptura de *El verí del teatre*? Quines semblances o diferències presenta l'escriptura d'aquests altres autors o autores respecte a l'autor del fragment?

COMENTARIS D'AMPLIACIÓ

A) La Bíblia valenciana

Caldes s'havia assegut davant la taula, al mateix indret on havia trobat la mort el llibreter. Tenia la Bíblia al seu davant. Començà per registrar metòdicament els calaixos de la taula. La seva recerca semblà infructuosa, i va començar a mirar per terra. Una cosa brillava una mica, al costat d'una paperera, i va ajupir-se per a recollir-la.

- Sí, ja és això -digué tot aixecant-se-. Ho suposava.

El periodista allargava a Vilagut la mà dreta, oberta amb una ampolleta de vidre, buida.

- Aquest és l'instrument **que** ha emprat l'assassí per a suprimir el senyor Sauleda!

- Una ampolla d'injectable ! Vol dir que l'han emmetzinat, doncs!

-Molt més *senzill*. Això no és cap metzina, sinó un remei. No has sentit com Elionor deia que son pare patia de diabetes? Aquesta *ampolleta* contenia insulina en una proporció bastant forta. Cent unitats, no ho veus ? Tu saps **que** la diabetes consisteix senzillament en una falla de funcionament del pàncreas, aquella glàndula que vessa a l'intestí un líquid incolor, gràcies al qual l'organisme crema l'excés de sucre que conté.

- He fet dos anys de medicina per si no ho sabies. Pots estalviar-te una conferència sobre el tema.

- Així, també saps per a què serveix la insulina. I també saps que si és administrada en una dosi massa forta, suprimeix radicalment tot el sucre, o el glicogen, si ho *prefereixes*, que conté el cos. La hipoglucèmia **que** aleshores es produeix provoca *col·lapses* de cor que poden ser mortals, si hom no té la precaució de rosegar, al mateix moment que nota el *malestar*, un terròs de sucre . . .

Tasis, Rafel. *La Bíblia valenciana* (1944)

1) Comprensió del text (3 punts)

Les preguntes a i b valen 1 punt cadascuna; de les altres preguntes se'n triaran dues, les quals puntuaran 0,5 cadascuna:

- a.- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- b.- Resumeix el text amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)
- c.- Identifica la tipologia textual especificant els trets corresponents que apareixen al text.
- d.-Exposa quin és el registre emprat (formal/informal) i la varietat geogràfica, tot especificant els trets corresponents que apareixen al text.
- e.- Recursos expressius o tipogràfics presents al text: metàfora, metonímia, hipèrbole, tipus de lletra (cursiva, negreta, etc...).
- f.- Tracta les veus del discurs.
- g.-Remarca i justifica les marques de modalització d'aquesta seqüència.

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a.- Analitza sintàcticament els tres connectors que estan en negreta , tot precisant quin tipus de subordinades introdueixen i de quina categoria són (conjunció//relatiu).

- Aquest és l'instrument (**que** ha emprat l'assassí per a suprimir el senyor Sauleda).
- La hipoglucèmia (**que** aleshores es produeix provoca) .
- Tu saps (**que** la diabetes consisteix senzillament en una falla de funcionament del pàncreas).

b.- Substitueix pel pronom feble adient els complements verbals subratllats i detalla de quin tipus són.

- Sí , ja és això.
- El periodista allargava a Vilagut la mà dreta.
- Suprimeix radicalment tot el sucre.

c.- Esbrina a quina categoria gramatical pertanyen les paraules en cursiva, per això t'hauràs de fixar molt en el context lingüístic en què apareixen.

senzill:

prefereixes:

col·lapses:

malestar:

ampolleta:

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

Capítol XI

I el primer crit em va eixordar. Mai no hauria pensat que la meua veu pogués anar tan lluny i durar tant. I que tot aquell patir em sortís fet crits per la boca i criatura per baix. En Quimet anava amunt i avall del passadís resant parenostres l'un darrera de l'altre. I una vegada que la llevadora va sortir a buscar aigua calenta li va dir groc i verd, me n'hauria ben pogut estar... La seva mare quan veia que jo tenia un moment de descans s'acostava, si veiessis en Quimet com pateix... La llevadora va fer passar una tovallola per entre les columnes del llit i me la va fer agafar de cada punta perquè m'ajudés a fer tota la força del morir. I quan tot estava a punt d'acabar-se, es va trencar una columna del llit i vaig sentir una veu que deia, i de tant fora de mi que estava no vaig poder saber de qui era la veu, ha estat a punt d'escanyar-lo.

Rodoreda, Mercè. *La plaça del Diamant*. Barcelona: Club editor jove, 1962, pàgina 16

a.-**Respecte al contingut:** Situa el contingut d'aquest fragment en l'argument de l'obra (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Descriu les característiques de la veu narrativa en *La plaça del Diamant*. Relaciona-les amb les que pugues trobar en aquest fragment (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.-. Quins altres models o corrents trobem en el context de l'obra (dins del gènere) Explica les seues diferències respecte al model o corrent en què s'inscriu l'obra.

B) Dins el darrer blau

“Han desenterrat les alfàbies, escorcollat els amagatalls, remenat els calaixos. Tot quant pugui ser de profit ha estat triat: els doblers, l’or, les joies. Les dones han cosit butxaques i butxacons, han afegit folres d’estam a les faldetes. Han pastat pa i l’han enforat, han fet pujar les coques. Però en sentir n’Eloi han deixat les agulles, han apagat els focs, han tancat els obradors i s’han mudat amb les millors robes de què disposen per anar a missa. Ja prenen l’aigua beneïda i es disposen per complir amb el precepte. Disseminats pel temple no escatimen devoció. En acabar, han tornat al Segell i a l’Argenteria, però cap no s’ha posat roba per feinejar. Han conservat els vestits bons, els vestits de festa, per anar a fer quatre passes. Les dones han agafat un farcell amb el pa en butxaca, perquè han decidit aprofitar el bon dia, un dia net amb un cel de glòria per dinar a la riba i gaudir d’una primavera que sembla haver-se avançat quasi dues setmanes al calendari i promet suavitats endolcidores. No han sortit junts. Ho han fet en petits grups, alguns amb la família, d’altres tots sols. Cap d’ells no crida l’atenció. Saluden els coneguts, s’inclinen amb una bona capada davant els senyors de categoria i fins i tot besen l’ametista puríssima del Bisbe en topar-se’l casualment devers la Portella, quan torna a Palau. El Bisbe els beneeix i descambuixa els infants que se li acosten. Els infants caminen devora les dones botant i cridant. Van nets, amb les clenxes ben dretes. Els homes en arribar a l’Hort del rei els passen davant. Es reuneixen i formen un grup compacte. Precedeixen els seus en travessar la Porta del Mar, albiren quins llocs seran millors per descansar una estona, quina gent trobaran per la Riba. Endarrerits queden alguns vells, arrossegant les passes, peu coixeu, fan també via, així com poden, amb el temor de no arribar a temps. Els ha costat molts de doblers i moltes més paraules de ser admesos i qualcun no es pot avenir que a la fi hagi arribat l’hora. Van carregats. Duen tot quant tenen dins les bosses ripuntades al cos de les camises, ben estretes amb els guardapits; dins els calçons amb bufes, dissimulades pels plecs, hi traginen les mercaderies més riques”

Riera, Carme. *Dins el darrer blau*, (2002)

1) Comprensió del text (3 punts)

- a.- Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- b.- Resumeix el text amb una extensió màxima de deu línies. (1 punt)

- c.- Assenyala i justifica les marques de modalització dins d'aquest fragment.(0'5 punts)
d.- Comenta el registre emprat (formal/informal) i la varietat geogràfica tot especificant els trets corresponents que apareixen en la seqüència. (0'5 punts)

2) Anàlisi lingüística del discurs (3 punts)

a.- Analitza sintàcticament els tres connectors que estan en negreta, tot precisant quin tipus de subordinades introdueixen i de quina categoria són (conjunció//relatiu).

- primavera **que sembla haver-se avançat quasi dues setmanes al calendari**
- els infants **que se li acosten**
- pot avenir **que a la fi hagi arribat l'hora**

b.- Indica la pronunciació dels elements subratllats (1 punt; resposta errònia: -0'25).

- Els homes: sorda o sonora →
- casualment: sorda o sonora →
- torna: oberta o tancada →
- robes: oberta o tancada →

c.- Defineix la paraula *albiren*.

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

L'odi a l'estranger, al foraster, ha estat, sempre i a tot arreu, causa de grans bestieses i de decisions sublimes, de crims salvatges i de poemes preciosos, de sacrificis sagrats i d'abusos remuneradors. Hi ha moltes formes de patriotisme que no són sinó mera xenofòbia, perquè sovint els habitants d'una «pàtria» només arriben a sentir-se'n «patriotes» quan s'imaginen o es troben en fricció amb els veïns de la «pàtria» del costat. En qualsevol cas, l'estranger és un punt de referència polèmic, probablement imprescindible, per a un patriotisme agressiu. Com que l'estranger sol ser, al seu torn, patriota del seu país i respecte a ell adopta una actitud semblant, la col·lisió resulta fatal. Tota xenofòbia contesta a una altra xenofòbia, ja que tots som «estrangers» per a algú. I de l'estranger, en fem un enemic: cada estranger és un enemic potencial.

Fuster, Joan. *Diccionari per a ociosos, "Xenofòbia"* (1964). Edicions 62. Pàgines 201 i 202.

a.- **Respecte al contingut:** Identifica una de les idees que Fuster empra en aquest fragment respecte al tema de l'entrada. Quines altres idees introdueix l'autor en aquesta seqüència (al voltant de dues o tres)? (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: És aquest un aforisme? Justifica la teua resposta (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- En quin context històric i cultural se situa l'escriptura d'aquesta obra?

C) Els indis

Els «indis» americans són ja gairebé només un record, encara que han tingut un paper molt rellevant en la història del país. Els conqueridors que van arribar aquí al segle XV es pensaven que anaven a les Índies, i per això van anomenar indis els nadius. La història d'aquests pobles des d'aleshores, resumint-la dràsticament, és la història d'una gent (els conqueridors espanyols, francesos i anglesos) que necessitaven terres i riqueses, i d'uns altres (els nadius) que per tant havien de recular cap a l'oest, siplau per força, i que finalment han perdut les terres completament i ara són ja només objecte de curiositat «arqueològica» o museística («els nobles salvatges») o de menyspreu i d'enuig (simplement «els salvatges») de part dels «blancs». Les pressions brutals van començar el 1829. A l'hivern de 1838-39 l'exèrcit federal foragita més de 40.000 cherokees (del territori de l'actual Geòrgia) per un interminable «camí de llàgrimes» que costarà la vida a diversos milers. Els seminoles de la Florida seguiran el mateix destí.

Després de la guerra civil entre esclavistes i antiesclavistes (1861ss), els nadius seran els més malparats: des de 1887 fins ara mateix se succeeixen les lleis de «repartiment» (és a dir d'expropiació) de terres, alhora que els indis van quedant cada cop més esbarriats i delmats.

Algun científic i sobretot algun polític i alguna persona del carrer encara es pregunten, sense dissimular el menyspreu i la indignació, «què caram volen» o «què n'hem de fer» dels indis. La llei universal i eterna de la conquesta, de la necessitat d'espai, de l'ànima de poder i de riquesa. El cas és que amb ells s'han perdut unes 300 llengües que parlaven i innumbrables dialectes. Avui queden unes quantes comunitats d'indis en reserves, indrets generalment muntanyosos i més o menys «independents»: mantenen amb l'Estat relacions de cosoberania i els forasters que s'endinsen en una reserva tenen prohibit el pas en certs llocs que els nadius es reserven amb més intimitat. L'Estat, en compensació de les malvestats històriques, els paga una certa quantitat de diners que per a molts són suficients per viure, i aquesta mesura més aviat juga contra ells: viuen aïllats i sense cap estímul econòmic ni cultural, amb la qual cosa es van esllanguint com a individus i com a comunitats. Sembla que l'alcoholisme és problema habitual.

Joan Solà, fragment d'una conferència publicada dins *Les claus del canvi lingüístic*, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002.

1. Comprensió del text [3 punts]

- a) Descriu el tema i les parts bàsiques del text. (1 punt)
- b) Resumiu el contingut del text amb una extensió màxima de 10 línies [1 punt]
- c) És aquest un text només expositiu? Justifiqueu la vostra resposta amb exemples concrets extrets del text. [0'5 punts]
- d) Expliqueu quin ús fa l'autor de la cursiva i de les cometes al llarg del text. [0'5 punts]

2. Anàlisi lingüística del text [3 punts]

- a) Digueu com es pronuncien les consonants fricatives subratllades. [1 punt]
  - 1. els conqueridors: sorda o sonora?
  - 2. al segle: sorda o sonora?
  - 3. les Índies: sorda o sonora?
  - 4. els nadius: sorda o sonora?
- b) Escriviu un sinònim dels mots següents, d'acord amb el significat que prenen al text. [1 punt]
  - 1. gairebé
  - 2. rellevant
  - 3. innombrable (al text: “innombrables”)
  - 4. indret (al text: “indrets”)
- c) Digueu quin tipus d'oracions subordinades són les que hi ha destacades en aquests fragments i quina funció sintàctica fan. [1 punt]
  - 1. “Els conqueridors que van arribar aquí al segle XV es pensaven que anaven a les Índies i [...]”
  - 2. “A l'hivern de 1838-39 l'exèrcit federal foragita més de 40.000 cherokees (del territori de l'actual Geòrgia) per un interminable «camí de llàgrimes» que costarà la vida a diversos milers”.

3) Expressió i reflexió crítica (4 punts)

En la vida real, com tractava d'explicar-vos abans, actuem tots nosaltres, tothora... Aquesta actuació quotidiana és [...] absolutament necessària per a la supervivència del status social...Fins i tot per a la nostra pròpia supervivència com a individus... Ah, si prenguéssim seriosament les teories del senyor Rousseau, aquest món seria una mena d'infern...! (Diu açò darrer amb una certa delectació morbosa). El bon salvatge... (Pausa. Somriu). No... L'home en estat natural no és precisament bo... Es manifesta d'una manera autèntica, això sí... Però aquesta autenticitat, aquesta sinceritat, amic Gabriel... ens mostraria com realment som. I som pitjors que les feres més terribles de la selva... Us ho dic jo, que en sé...

Sirera, Rodolf. *El verí del teatre*. edicions 62, pàgina 152

a.- **Respecte al contingut:** Quins referents o elements de la realitat trobem en aquest fragment? Tenen relació amb el marc espaciotemporal general de l'obra (època/espais). (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

Respecte a la forma: Veiem un engany o un efecte sorpresa en aquesta seqüència? Juguen un paper destacat aquests recursos en l'obra? Raona la teua resposta amb el comentari d'altres exemples d'enganys o d'efectes sorpresa presents a l'obra (extensió d'unes 75-80 paraules // 1 punt).

b.- Quines característiques presenta el teatre amb anterioritat al context d'escriptura de *El verí del teatre*? Quines diferències trobem en el teatre entre aquests dos períodes?

D.-GRAMÀTICA ANUL·LADA

En aquest apartat es pretén que l'alumne valore aquestes oracions de manera que reflexione i analitze la cohesió, la coherència i la normativa d'aquestes. La reflexió crítica sobre els textos curts millorarà la creació d'altres unitats més grans així com la revisió de les pròpies idees gramaticals que cada estudiant té interioritzades.

1. Potser que escriga millor l'any que ve.
2. Açò no pot ser, de veres, m'ho crec.
3. Per què vingueres tan tard anit?
4. Us avisarem per a què ens envieu el regal des de Roma.
5. Mentre tu estudies jo treballo de valent.
6. Una reclamació exigeix un demanda per escrit, mentre que una revisió no.
7. El propi president ha pagat els impostos.
8. Vaig descobrir el paisatge en que els meus pares es van conèixer.
9. Recorda de que fem vacances a partir de l'1 de juliol.
10. La tesi doctoral consisteix en aprofundir sobre assumptes molts especialitzats de la carrera universitària.
11. Deuen de fer els deures abans de divendres.
12. Tens que anar a una plaça propera a l'estació.
13. M'han ocultat algo que em pertany.
14. Va viure tota la vida a la Roma imperial.
15. Aniré a Londres, encara no he estat mai.
16. T'en vas a Mallorca demà ens en tornem la setmana vinent.
17. Preferia més lo salat que lo dolç.
18. Els vaig enviar els missatges electrònics als meus col·legues.
19. En juny vindrà lo bo per als estudiants de 2 de batxillerat.
20. Degut a les faltes d'ortografia i d'expressió li han descomptat dos punts.
21. Està mal classificat i hauràs de tornar a fer-ho.
22. Ho has elaborat malament.
23. Malament acabarem el curs sense estudiar.
24. Si hagués vingut prompte no hagués perdut el tren.
25. Parles xinès? No res.
26. Carinyosa i ràpidament/ carinyosament i ràpida
27. En qui parles per telèfon?
28. Els estudiants parlaven en una llengua indoeuropea.
29. Confia amb tothom.
30. El mirava cordialment, afable i amorosa.
31. El dimarts anem a la platja.
32. Fins al dilluns.
33. Té un tracte tan excel·lent que m'encanta.
34. Caminava tan de pressa que feia cara de boja.
35. Menges tan de carn que emmalaltiràs.
36. El missatge no és per a Anna, si no per al seu amic.
37. No feia sinó escandalitzar amb les seues paraules.